2008. okt.
47.

Nyugat-magyarországi Egyetem Központi Könyvtára SOPRON

Kapocs

XXXVII évfolyam, 47. szám 2008 október 15, Vancouver, BC

A SOPRON ALUMNI IDŐSZAKOS KÖZLEMÉNYE

200 ÉVES

A MAGYAR ERDÉSZETI FELSŐOKTATÁS

A TARTALOMBÓL

HONORIS CAUSA
Megtiszteltetések 2

VISSZATEKINTÉSEK
Életutak / Életpályák 4
Ide és vissza 16
Velünk kezdtek 18

IROGATÁSOK
Közelmúlt 19
Reflekciók 26
Nosztalgia 29

UTAZÁSAINK
Világjárók 30
Hazautazók 33

KÖZÖS ÜGYEINK
Hirek / Közlemények 38
SOPRON ALUMNI 40

MEGTISZTELTETÉSEK

Grátzer Miklós: **200 éves az örök fiatal Alma Mater**

Bécs felől jövet először a Károly magaslat, aztán a tűztorony, a templomok tornyai rajzolódnak, végül maga a város. Erdőkoszorúzta dombok alatt évszázadok patinázta civis harmonia. Forgalmas utcák, mégis csendes, és rendezettnek tűnő életritmus. Könnyű ide visszajönni és elmerülni a nosztalgiába, de a mindennapi életbe is. Pár napos egyéni emlékkeresés után Szeptember 8.-án, egy szokatlanul meleg napon megindul a közös élményanyag gyüjtése. A volt Déli pályaudvarnál egy új diákszálló (távoli rokonom, Mahatsek Gyula nevét viseli) társalgójában találkozik az aranydiplomás volt 'IV.' évfolyam. Baráti szeretettel és egy-két itallal fűszerezett egymásra találás. Erdőbecslési pontossággal lett felmérve az idő múlása, a vágáserettség relativ állapota és az összefonódott és néha összegubancolódott életfonalak rendszerezése.

Szeptember 9.-én reggel kezdtük az egyetemi programot. Az egyetem kicsipte magát mint a fiatal asszony lakása anyós látogatás előtt. Felújitott épületek, új táblák és sok apró jele az igyekezetnek és vitalitásnak. Öröm látni a waldenos diákokat. Csoport kép a főlépcsőn, aztán a koszorúzás kezdődik. Illyés Béni, Nagy Laci és Grátzer Miki van megbizva a ceremóniával. Igen jóleső érzés, hogy házigazdánk Faragó Sándor mindenhol velünk van. Wilkens Henrik, egyetemünk alapitójának szobránál megemlékezünk volt tanárainkról is. Az 1956-os emlékmű életünk sorsfordulását szimbolizálja. Bent a faragott vancouveri emléktáblánál ismét a multunk és sorsunk üzen felénk.

Utána Nahlik dékán vendégei vagyunk. A Tanácsteremben beszámol a Kar helyzetéről. Félő, hogy a felülről parancsolt 3+2 tanmenet gyökeresen megváltoztatja negativ irányban a tradicinális erdőmérnök képzést. A menzai ebéd kitűnő, de hiányzik Tamás bácsi kopasz feje, és stentori hangon feltálalt életbölcsességi morzsái.

A délutáni ünnepség a Közgazdasági Kar nagytermében volt (a volt Pénzügyi Igazgatóság, ferde szemmel lehetne látni a Deák vendéglőből, ha az működne). Rektorunk és dékánunk ünnepi beszédei mindnyájunknak és a szivnek szólnak. Az aranydiplomások sorait kiegészitik itt-ott a gyémánt és vasdiplomások. 36-an vettük át az arnydiplomát, abból 16 kanadai (családtagokkal együtt ez több mint félmillió kilóméter utazás – nem csoda hogy olajválság van). A tiszteletdiplomások nevében Nagy Laci beszél. Megható, őszinte és főleg a fiatalokhoz intézett szavai meghatóak.

„Az 50, 60, 65 éve végzett erőmérnökök nevében köszöntöm a tanévnyitó ünnepély minden résztvevőjét.

Meghatottan és örömmel vettük át az Egyetem által adományozott tisztelet- diplomákat. Arany-, gyémánt-, vasdiplomát átvenni Isten kegyelme, vagy a sors ajándéka, – kinek-kinek meggyőződése szerint - mert meg kellett élni azokat az éveket, amelyek az átvételre feljogosítottak bennünket. Sajnos társaink közül ezt többen már nem tehették meg. Emléküket kegyelettel őrizzük.

A tiszteletdiplomát most átvevő kollégák életébe sorsfordítóan szólt bele a történelem. A 65 éve végzettek a második világháború közepén fejezték be tanulmányaikat. Munkakezdési lehetőségeiket alapjaiban befolyásolták a háborús körülmények. A 60 éve végzett firmáink adottságai sem voltak jobbak, hiszen a háború idején kezdtek, majd több átszervezést elszenvedve kellett szolgálatukat teljesíteni. Az 50 éve végzett társaimmal az első olyan évfolyam voltunk, amely öt év alatt szerezte meg oklevelét. Életünk későbbi alakulását meghatározta, hogy előkészítői, szervezői, irányítói és megvalósítói voltunk a soproni, vér nélküli 1956-os forradalomnak. November elején társaink nagy része külföldre távozott. Pontosan ugyan annyian / 37-en / fejezték be tanulmányaikat Kanadában a British Columbiai Egyetemen, mint ahányan itt Sopronban az Alma Mater falai között.

A nehézségek ellenére is szerencsénk volt. Szerencsénk volt, mert elismert, a szakmát magas szinten ismerő, a vészterhes időkben is határozott magatartású, erkölcsileg fedhetetlen oktatók neveltek bennünket. Nemcsak a szakmai ismeretekre tanítottak, hanem emberi tartásra, tisztességre és becsületre is. Legjobb nevelő eszközük személyes példamutatásuk volt. A selmeci hagyományoknak megfelelően, az egyetem minden dolgozója hozzájárult emberré válásunkhoz. Sorolhatnám a neves oktatók és az általunk is kedvelt alkalmazottak neveit. Az idő hiánya miatt ezt nem tehetem. Nekik és mindenkinek akiket illet, a mai ünnepi alkalomból is megköszönöm munkájukat, és azt, hogy atyai szeretettel segítettek és neveltek bennünket. E késői köszönetet Ők már nem hallhatják, nagyszerű emberek voltak.

Most a tanévnyitó ünnepélyes pillanataiban szólni szeretnék a tanuló ifjúsághoz is.

Kedves Fiatal Barátaim!

Nagyon szép szakmát választottatok. A természet, benne az erdő szép, erői hatalmasak. Aki látta a makkból kikelő élő erdészcsillagot, aki hallotta a százéves bükkös templomi csendjét, az már megsejtett valamit az erdő és a természet nagyszerűségéből. Minden életközösségnek megvannak a maga törvényei. A természet rendjébe csak az avatkozhat be, aki ezeket ismeri és képes felmérni tettének hatásait. Az egyetem falai között kiváló tanárok igyekeznek mindenre megtanítani benneteket. Éljetek a lehetőséggel, kérdezzetek, tanuljatok, tapasztaljatok meg minél többet. A megszerzett tudás az-az érték, amit senki sem vehet el tőletek.

Nekünk elhihetitek, hogy életetek legszebb éveit töltitek Sopronban. Ismerjétek meg egymást, legyetek társak a nehézségekben és a vidámságban egyaránt. Ezekben az években fejlődjetek egyenes gerincű, tisztaerkölcsű, a szakma és az ország javát szolgáló szakemberekké.

Mi büszkén vallottuk mindig, hogy a Soproni Egyetem diákjai voltunk. Kívánom, hogy Ti is jó érzéssel gondoljatok majd vissza arra, hogy ebben a nagy hagyományokkal rendelkező Intézményben tanulhattatok, és olyan közösség tagjai lehettetek, melynek összetartozása a selmeci hagyományokon és a soproni neveltetésen alapszik.

Végezetül Kölcsey Ferenc Huszt várának romjainál írt sorait ajánlom figyelmetekbe:

.....Honfi ! Mit ér epedő kebel e romok ormán?
Régi kor árnya felé visszamerengni, mit ér?
Messze jövendővel, komolyan vess összve jelenkort:
Hass, alkoss, gyarapíts: S a haza fényre derül!

Este, nagy hagyományos zártkörű szakestély.

Szeptember 10.-e az 'Almanach' bemutatásával kezdődik az Erdészeti Múzeumban. A három kötetes, album méretű munka kiállitása művészies és tartalmazza 200 év gazdag történetét. Ez a

(Balról jobbra) Barakso J, Tarnócai K, Papp M, Takács J, Tóth R, Tóth G, Révész M,Tolnai I, Grátzer M, Dibúz J, Zádori O, Pallay M, Zsigmond K, Varga P, Magasi L, Nagy J, Németh G, Krajcár E, Náhlik S. dékán, Füzesi I, Jandó T, Illyés B, Faragó S. rektor, Papp Gy, Ivanovics J, Veres P, Horváth Cz. E, Pikhoffer J, Nagy I, Jancsik K, Dibúz J, Nagy L, Bölecz B, Háhn F, Kassay I, Horváth S.

nagyigényű kiadás dokumentum halmazával a jövő kincse lesz, és a jelen mindennapi tápláléka. A szerkesztő gárda (mondhatnám hadosztály)minden dicséretet megérdemel ézért a monumentális munkáért.

A volt valeta elnökök, az 50-es évektől napjainkig, kb. harmincan, egy külön megbeszélésen vesznek részt. Főtémakörünk a selmeci hagyományok ápolásának helyzete.

A jubilleumi ünnepség szintén a tegnapi teremben, de átrendezett formában. Szinpompás, igazi jubileumi légkör, a résztvevő azonnal érzi az esemény nagyságát és fontosságát. Zászlók, zene, a meghivottak ünnepélyes bevonulása, a szines akadémiai talárok egyszerre mondják ki: itt Európa egyik legpatinásabb egyeteme jubilál. Faragó rektor és Náhlik dékán ünnepi beszédei mesterművek. Felidézik a multat, fénypontokkal és mélyvölgyekkel, de szólnal a szakmához is, és ügyesen hangot adnak a jelen felsőoktatási vitájának is. Az országgyűlés elnökét az utolsó pillanatban helyettesiteni kellett, de a Tudományos Akadémia elnöke, a miniszteriumok képviselői, a testvér karok dékánjai, a Miskolci rektor, Sopron polgármestere és sok-sok magasrangú meghivott szintjelezi az ünnepélyt. Külön szinfolt a sok meghivott dékán vagy képviselőjük egyetemük szineiben. Érdekes, hogy üdvözletüket majdnem mind angolul mondták el, még a németek is (Göttingen, Freiburg). Természetesen Kozák Tóni, aki Saddler dékánt képviselte, magyarul szólt. Egyébként ha divatbemutató lett volna, a Madridi egyetem nyerte volna nagydijat, szinpompés jelmezükkel.

Személy szerint nekem az egyik legjobban szivbemarkoló szám egy ének volt. Egy diáklány, népviseleti ruhában, minden kiséret nélkül csángó népdalt énekelt, ami akár a magyar szenvedés imádsága lehetett volna. Kristálytiszta hangja nemcsak a termet de a sziveket is megtöltötte. Talán ez is közrejátszott, hogy Illyés Béni, aki a Selmecen és Sopronban végzett és a mindenkori magyar határokon belül élő erdészek nevében, nagyon meghatódva, sok érzelemmel beszélt.

> "A Selmecen és Sopronban végzett, valamint Magyarország mindenkori határain belül szolgálatot teljesített erdőmérnökök képviseletében nagy tisztelettel köszöntöm alapításának 200 éves jubileumát ünneplő Erdőmérnöki Kart. A nagyobbik testvér, a bányászat mellett fokozatosan megerősödő erdőmérnöki oktatás egyik örök értéke a tartalmilag mindig megújuló és a legújabb biológiai, műszaki és ökonómiai ismereteken nyugvó, komplex szemlélet.
>
> A másik csodálatos értéket jelentették a selmeci diák hagyományok. Ez együtt járt a két történelmi város, Selmec és Sopron szinte kultikus tiszteletéveL E diákélet hangulatát az elhangzott Dsida versnél szebben nem lehet felidézni. A selmeci diákszellemiség egyik személyes emléke, hogy a háború végén Kolozsvárról Pécsre áttelepülő családunkkal önzetlenül, huzamosan megosztotta lakását édesapám egyik selmeci diáktársa. A két nagy család mozgalmas és mégis harmonikus együttélése gyermekkorom egyik meghatározó élménye.
>
> A selmeci szellemiség segítette helytállásunkat a soproni, 1956-os vérnélküli forradalomban is. Az itthon maradt hallgatóság a maga módján hozzájárult az erdőmérnöki oktatás soproni fennmaradásához. Tegnap, egykori Kanadában végzett évfolyamtársainkkal együtt vehettük át aranydiplománkat. Végzés után tagjai lehettünk annak az erdőmérnök generációnak, mely elődei munkáját folytatva, a nehéz politikai körülmények ellenére megteremtette egy korszerű erdőgazdaság feltételeit és a keretek fokozatos tágításával elérte, hogy a magyar erdőgazdálkodás környezeténél kedvezőbb állapotban ért el a rendszerváltozáshoz. Nagyra értékeljük mai utódaink törekvéseit a természeti folyamatokhoz még jobban alkalmazkodó korszeru erdőgazdálkodás megteremtéséért.
>
> Évfolyamunk 1956 tragikus eseményei következtében kettészakadt. Társaink fele Kanadában, a British Columbia Egyetemen fejezte be tanulmányait. A diákéveink alatt kialakult barátságok máig élnek. Ismerjük és becsüljük egykori évfolyamtársaink és más külföldön élő kollegáink szakmai sikereit. Életútjukkal gyarapították Hazánk és Alma Materünkjó hírnevét. Köszönet érte!
>
> Befejezésül a mai hallgatók számára egy üzenetet szeretnék átadni, mely érzésem szerint emberi en tükrözi Alma Materünk szellemiségét. Felidézem életünkben meghatározó szerepet játszó, 1912-ben Selmecen végzett Lámfalussy professzorunk 1958, június 21-én, avaléta könyvemben írt gondolatait: "Legyél komoly a munkában és víg a szórakozásban. Azt kívánom, hogy ernyedetlen szorgalommal, kötelességtudással,

valamint embertársaid megbecsülésével minél hasznosabb tagja lehess drága magyar hazánknak." Vivat Akademia! Vivat professores! "

A történelem során nagyon sok Selmecen vagy Sopronban végzett érdőmérnök külföldön dolgozott. Sokan a Trianoni utódállamokban éltek, de sokan politikai menekültek voltak, főleg '45-ben és '56-ban. Nevükben én üdvözöltem a jubiláló egyetemet.

Nem régen láttam egy kis szakegyetem cimerében ezt a mottót: "Intra discere, exi beneface" – „Lépj be tanulni és távozz, hogy hasznosan dolgozz". Tanulj, okosodj, tudj különbséget tenni és utánna légy hasznára a társadalomnak.

Ez a mottó itt Sopronban 200 éves élő valóság. Tegnap láttam a tanulni vágyó fiatalok befogadását. Tegnap láttam a tisztelet diplomások életmunkájának elismerését, azokét akik kilépés után becsületesen szolgálták a szakmát és társadalmat, különböző pozíciókban, különböző országokban, de egymás megbecsülésében. És ma ünnepeljük az Alma Matert – a lényeget adó egységet – a két generációt összefogó kapcsot. Kérem a Gondviselést, hogy ez a három komponens mindig oszthatatlan és kifogyhatatlan legyen.

Intra discere, extra beneface. Kőbe kellene vésni ezt a mottót a főkapunál – de talán mégse – mert a kő is kopik. Véssük inkább szivünkbe, mint a Tempus T betűjét – mert az igy örökké él. Nekünk már leáldozóban van a nap, de jelképesen összefogjuk az utolsó sugarakat és letesszük Alma Materünk születésnapjára egy ösztöndij alap formájában. Az ide belépők támogatása szivügyünk és a selmeci szellem kötelez.

Szeretett Alma Materünk – Te az Erdészeti Tudományok fellegvára vagy, világviszonylatban is 'dobogós' helyed van, utánozni lehet de túlszárnyalni nem. A Lajtától a Csendes Óceánig szétszóródott de összetartó és együtt érző hűséges öregdiákjaid nevében boldog születésnapot kivánok.

Az ünnepély új zászlóavatással végződött. Az Országos Erdészeti Egyesület, bányáasz testvéreink, a zászlóanya és a kar közös szereplése bensőségessé tette az aktust. Jövőre már ez lesz a podiumon.

Az aranydiplomás évfolyam este a Pannonia szállodában ünnepelt. Leirhatatlan érzés volt, hogy sötétség beálltával az egyetemről induló szalamander megállt a szálloda előtt és énekkel köszöntötte a firmákat. Mi dicső firmák összeszedtük maradék energiánkat és szintén énekkel köszöntük meg. Életem végéig fogom őrizni ezeket a perceket. A fáklya fény világitotta arcok, a Várkerület ódon házai mint szinpadi háttér, a dalok szövege is mintha új megvilágitást kapott volna, és egymást ölelve az eggyé tartozás érzése elemi erővel tört fel bennünk. Szept 11.-én az ünneplés Selmecbányai úttal folytatódott.

Most pár nappal később és egy világrésszel odébb azt szeretném mondani: Egyetemünk egy jól szervezett, gondosan előkészitett, nagyméretű és nivós ünnepségsorozatot adott. Jól esett látni a széleskörű részvételt, vasdiplomások, balekok, politikai vezetők, tudósok, erdészek, professzorok – a szakma seregszemléje. Két-három napig együtt ünnepelt mindenki, akinek bármilyen vonatkozásban szivügye a magyar erdészeti oktatás – kortól, pozíciótól függetlenül. Az erdőmérnöki kar pedig hihetetlen munkával méltó kereteket teremtett ahhoz, hogy együtt lehessünk. Alma Materünk – köszönöm ezt az ajándékot.

(Bellingham, WA, Oct. '08)

VISSZATEKINTÉSEK

ÉLETUTAK/ÉLETPÁLYÁK

Beszélgetés Herczeg Endre, volt elsőéves hallgatóval

(Herczeg Bandi évfolyamtársam és kamarásom volt Vancouverben egy évig, majd egy másik évig egy házban laktunk. Utána vancouveri nyári munkánk alatt majd minden nap találkoztunk, sokszor együtt kerülgettük a lányokat s nagyon sokat nevettünk. Bandit volt talán legkönnyebb megnevettetni. Végzés után 1961-ben lement Berkeley, CA-ba továbbtanulni, miután már csak hirfoszlányokat hallottunk felőle, majd teljesen megszűnt a kapcsolat, senki se hallott felőle. 2001-ben, amikor Sopronban közös találkozót terveztünk az 1956-ban szétszakadt évfolyammal, magyarországi kapcsolataink révén sikerült őt újra megtalálni Európában, a dél-németországi Konstanz városban. Ott volt a szervezett találkozón s azóta is tartjuk a kapcsolatot telefonon és e-mailen keresztül. Legutóbb ez év Pünkösdjén, az európai soproniak Aflenz, Ausztria-ban tartott találkozóján beszélgettünka régmúlt dolgokról. A Szerk.)

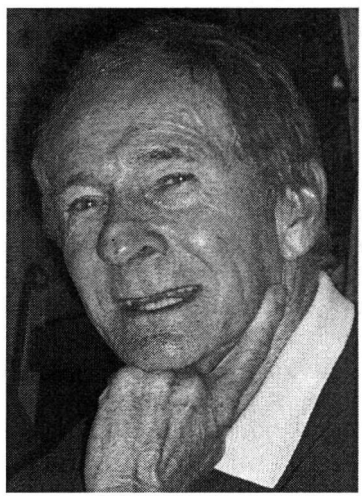

Nem kezdem a szokott kérdéssel, mert tudom hogy még most se vonultál vissza az aktiv munkától, tehát inkább azt kérdezném hogy mi tart téged vissza a mi korunkban már megérdemelt nyugalomba vonulástól?

Kérlek, azért nem vonultam vissza, mert sokkal jobban érzem magam ha aktiv vagyok. Azokat a probléma megoldásokat, amik egész pályám alatt lefoglalták agyamat most még tovább viszem és meg akarom tartani azokat a kacsolatokat több rendkivülien intelligens emberrel, akik részesei voltak és most is azok ezeknek a probléma megoldásoknak. Ez különösen magyarországi kapcsolataimra vonatkozik, ahol gondolat váltásaink beszélgetések, társalgások alatt sokkal érzelmibbek, meghittebbek, talán a közös anyanyelv használata okán. Otthoni barátim lelkivilága sokkal közelebb áll hozzám mint nyugati ismerősöimé. Mindegyikünknek jól esik egy kis magyar beszéd. Egy kis idő után bele is jövünk s benne feloldódnak az emebrek közötti távolságok. A másik ok az hogy nem gondolok a koromra, nem érzem magam idősnek, meg akkor sem ha már reggelenként tovább tart az izmok merevsége mint mondjuk tiz évvel ezelőtt. Koromra csak akkor gondolok, mint most, mikor te felveted a kérdést, hogy 'mikor hagyod abba?'.

Milyen munkákat végeztél pályád alatt s mi az az eredmény amire talán legbüszkébb vagy, praktikusan szólva, üzlet vállalkozásaid

ismeretében, melyik volt a legkifizetődőbb?
Ahogy tudod, én 1961-es végzésünk után Amerikában a kaliforniai Berkley Egyetemen folytattam tanulmányaimat fatechnológia tárgykörben s azon belül ragasztóanyagok kémiájával foglalkoztam. Disszertációm anyagát a 'Forest Products Journal'-ban publikáltam. A Shell olajvállalat azonnal felvett kutató kámikusnak. A ragasztóanyagok teoriájával foglalkoztam s azok hathatóságának növelésével. Alapkérdésként kutattuk a folyékony anyag, azaz a ragasztó és a szilárd anyag, azaz a fa közötti molekuláris szintü 'felületi energia' kapcsolatokat'. Ez akkoriban új volt s a Shell inkább a reülőgépgyártásban felhasználható, aluminiumot aluminiumhoz ragasztó anyagokban volt érdekelt s ezért a vállalat alapkutató, ragasztókkal foglalkozó csoportjához kerültem. Hathatós, tartós, hőtálló és rugalmas, fémet fémhez rögzitő ragasztókra volt akkor szükség. Szintén ekkoriban lett fő téma a repülőgyártásban a tűzveszélyes anyagok helyettesitése biztonságosabb anyagokkal, főleg a használt festékek körében. Csoportomon belül kikisérleteztem egy olyan magasfényű (hi-gloss) vizes (waterbased) festéket ami megfelelt a célnak, bár nem tudom hogy egyáltalám került-e az használatba. A Shell vállalatnál nem kedveltem a megkötöttséget, a nehézkes kommunikációt a kutatók és a vállalt vezetősége között, ezért kb. három év után átmentem egy kisebb vállalathoz, a Fuller O'Brian Co.-hoz, szintén San Francisco környékén, akiknek profiljuk szintén a repülőgyártásban használt festékek, főleg alapfestékek (primer) fejlesztése volt és akiknél folytathattam megkezdett kutatásaimat. Közben kapcsolatot tartottam volt professzorommal Berkeleyben, aki figyelemmel kisérte kutatásaimat és ismerte publikációimat. Ambicióm volt továbbtanulni s a fenntartott kapcsolat lehetővé tette, hogy mint a Fuller O'Brian alkalmazottja, teljes fizetéssel, tárgyakat hallgassak s hogy a vállalotomnál végzett kutatásaimat elfogadják PhD témának. Lényegében, a kutatásaimból született publikáció lett elfogadva PhD tézisnek.
Mint egyedüli gyerek, mindig is tervem volt Európába visszaköltözni, hogy idősödő szüleimhez közelebb legyek. Jó alkalom kinálkozott, amikor megismerkedtem egy svájci üzletemberrel, aki szintén ragasztó és kenőanyagokkal foglalkozott s aki közös üzleti vállalkozást ajanlott fel. Miután egy kis pénzt összegyűjtöttem, mert ugye nem fizettek rosszúl, 1976-ban átköltöztem Svájcba és egy Zurich melletti kisvárosban kezdtem el működésemet. Bár szakterületem a ragasztók kémiája volt, gyakran kerültem olyan helyzetbe, hogy a kőolajtermékek kémiáját is ismernem kellett. Ezáltal és a felületi molekuláris energiák területén való teoretikus alapismeteim segitségével elkezdtem kenőanyagokkal foglalkozni ipari alkalmazásra. Először csak a kőolaj különböző melléktermékeinek keverésével próbálkoztam, de miután megváltam svájci partneremtől, új befektetők segitségével már saját vállalatomon, a 'Saerdna'-n belül kikisérleteztem egy magas hő és nyomásbiró anyagot, ami sikeres találmányom lett. Idővel, kb. két év multával, az új befektetőimet is kivásároltam s utánna már csak egy svájci lakosú holland mérnököt tartottam meg kissebb érdekeltségű üzlettársnak. Közben áttettem székhelyemet Németországba, mert a német vállalatok szélesebb nemzetközi kapcsolatokkal birnak s rajtuk keresztül az én gyártmányom is nagyobb ismeretséget élvez. A nagy német vállalatokkal való kapcsolatom gyártmányom piacositásában is sokat segitett, mert azoknak is érdekükben volt, hogy olyan saját gépeiket, amelyek vasutak s más nehéz járművekhez szükséges kenőanyagok alkalmazására szolgáltak, különlegesen hatékony kenőanyaggal együtt mutassák be. Igy a piacositás komplikált és költséges részeit el tudtam kerülni.
A kenőanyagokat elég széles skálán tudtam különböző célokra gyártani, mert az anyagok milyensége csak kevésbé alapult a technologián, többnyire azok összetétele az agyamban fogalmazódott meg, gyakran sétáim közben, s azok használhatóságában legalább 90%-ban biztos voltam. Nagy laboratoriumon és gyártelepem sohasem volt, legtöbb kigondolt kenőanyag formulációt gyártattam másokkal szerződéses alapon. Most is csak egy irodám van, egy alkalmazottal. Több országban vannak közeli üzleti kapcsolataim mérnökökkel, technologusokkal, gyártókkal és piacositó ügynökökkel. Már több mint 20 éve szállitunk kenőanyagot a német és magyar vasut társaságoknak s sok villamosokat működtető városnak. Újabban, német kapcsolataim révén, érdeklődés mutatkozik gyártmányaink iránt Távol-Keletről is.
Legbüszkébb természetesen arra vagyok, hogy olyan hasznos terméket tudtam előállitani, ami eddig még nem volt, azaz magas hőálló, kemény ipari kenőanyag, aminek alalmazását automatizálni lehet. Ennyiben feltaláló vagyok!
Megszokott kérdésünket emlitem: mennyiben segitett karriered alatt iskolai végzettséged, személyes rátermettséged, esetleg soproni kapcsolataid?
A vancouveri-soproni évek alatt hozzászoktunk a nyugati világhoz, lelkileg átálltunk. Tanulmányaink során megkaptuk azt az alapképzést amire épiteni lehetett később. Sikereimet sokban tulajdonitom önbizalmam növekedésének, amiben nagyon sokat segitett Berkley-beli professzorom, Dr. Josef Mariann. Mindjárt a kezdetkor, amikor Berkeleybe érkeztem segédeként alkalmazott kutatómunkájában, ami a ragasztóanyagok fejlesztésével foglalkozott. Irt is tankönyvet a témáról, amiből szereztem én is alapismereteimet. A professzor több nyelven beszélt, a világot bejárta és kémikus mérnöki doktorátusát Bécsben szerezte, nemzetküzi hirnévnek örvendett. Egy idő után megkért, hogy kritikusan olvassam át legújabb publikálásra kész kéziratát, mondván értékelné véleményemet, mert tiszta gondolkodású egyénnek tart. Miután azt megtettem, már nem mint diákját hanem mint kollegáját kezelt. Ez nagyban növelte önbizalmamat. Szintén ezen a téren segitett később a nap mint napi kapcsolat magasképzettségű kémikusokkal, kémikus mérnökökkel a Shell vállalatnál, ahol beszélgetéseink során rájöttem, hogy nem is tudok én kevesebbet a közös problemákról mint ők. Sőt, az egyetemen megkezdett, a molekuláris felületek közötti feszülségek vizsgálata a ragasztás szempontjából, kutatásaim újszerűek voltak még a Shell nagyvállalatnál is. Emellett, mindig szerettem az önállóságot, a Shell-t is azért hagytam ott mert túl sok volt a regimentalitás.
Nincsen családod, de úgy tudom egyszer megpóbálkoztál a házassággal!
Igen, a társadalom elvárja az emberektől, hogy családot alapitsanak. Graduális iskolai éveim alatt, már elmúltam 31 éves, elvettem feleségül egy Georgia államból való diáklányt, aki pszihologiát tanult. Nem sokáig tartott, mert nem tudtam kibirni a kötöttséget és a pszihologusoknál, úgy látszik velejáró, stabilitás hiányát. Csak elmaradtunk egymástól s miután ő visszament PhD tanulmányaira Georgia államba, el is váltunk. De nem szerettem nő nélkül élni, igy mindig volt társam s némelyik kapcsolat 6-7 évig is eltartott. Jelenleg is van szoros kapcsolatom egy barátnőmmel.
Mivel nincs családod és téged jómódú embernek lehet mondani, nem okoz gondot, hogy mi történik majd hagyatékoddal? Nem

gondoltál valami jótékonykodásra?
Először is, hagyatékom nem lesz olyan nagyságú, hogy sokat jelentene jótékonysági szervezeteknek. Másodszor, már korábban tettem olyan igéreteket egyedüli unokatestvéremnek, aki sokban segitett szüleimnek, amikor még nekünk nem lehetett könnyűszerrel hazautazni, hogy hagyatékom felét rá hagyom. A másik felét pedig vagy valamelyik üzleti társamra vagy komoly kapcsolatú nőbarátomra hagynám. Ez most mind még a levegőben van, mert hagyatékom sokban függ a jelenleg még folyamatban lévő birósági tárgyalásokon. A tárgyalások témája elorzott szellemi javaim jóvátétele több korábbi üzlettársam által, akik szétválásunk után szabadalom alatt lévő kenőanyag találmányomat tudtam nélkül kihasználták. A legnagyobb ilyen per épp most fejeződött be, pereseimet elmarasztalva.
Mikor jössz már végre Vancouverbe, meglátogatni első Észak-Amerikai bázisodat s a még itt lakó korábbi iskolatársaidat?
Az idén ősszel terveztük, közös barátunkkal, Donáth Gyurkával, az utazást, de neki közbe jött egy építkezés s ezért az utat jövőre halasztottuk. Nekem meg gondoskodni kell vállalatomnál az utánpótlásról. Most komolyan tervezem, hogy felveszek egy fiatal menedzser-mérnök embert, aki nagyon kis irányitás mellett tudná vinni a dolgokat helyettem. Akkor talán én is nyugalomba vonulnék.
Mit üzensz barátaidnak, korábbi iskolatársaidnak Vancouverbe?
Kívánok mindenkinek sok sikert, jó egészséget és hosszú életet. Főleg a Soproniaknak, de igazán minden magyarnak.

Ivan Orosz' Life Experiences in North America

(Pursuant to the wishes of the author of this account, no editorial changes were made other than those necessary to conform to standard used in Kapocs with respects to fonts, outlay and format. We all lived our lives as fully as our abilities and circumstances allowed and pursued our dreams in our own but different ways. The story told is one of the many Sopron Alumni have offered in past issues and each one of them must stand on its own. The Ed.).

My life was derailed by listening to my brother Laci's letter - sent from Pécs to Sopron not to Szombathely (our childhood home) since if my father had received it, he would have twisted his neck - of agitation to join the Sopron Forest Engineering group waiting for moving to Canada with a monthly scholarship of $60 until graduation; according to him the cream of the crop of the professors left, therefore, my degree in Sopron will be worthless since only the incompetent stayed behind. There was not a single truth to his letter; he could had obtained these fallacies only from the Radio Free Europe! Unfortunately, Pinter Laci was just as gullible as I was about the content of his letter, yet he did not spend his time away from Sopron as long as I did due to my concussion. I left Sopron for Szombathely after convalescing in the hospital for approximately 3 days after October 28, 1956. I returned to Sopron on or about December 11-th, and the four of us left for the imaginary promise land on December 12, 1956. I started to see that we were hoodwinked when I saw at the Salzburg railroad station that Nemki Ernő was not coming with us; I made my final decision to get on the departing train only because I saw Adamovich joining us in the last minute. Our language training was limited to qualify us only for the most unskilled jobs and for studying Hungarian Forest Engineering in Hungarian language in the Fall of 1957! This may had been sufficient for the upper classes, but it was madness for the lower classes to study something that was worthless in Hungary (see Németh László's experiences), yet to receive a degree that was red flagged in comparison to the Canadians'; I was among the dissatisfied first and second year students, half of which dropped out after the first school year. We paid the same tuition as Canadian Forestry students, yet they had 7 options & BASe, so why couldn't we had two options: BSF & BAScе meeting UBC's requirements either by Sopron Division staff (Csányi taught Strength of Materials from Timoshenko's book & Papp Feri bácsi Fluid Mechanics from Schaum Outline Series, both well) or by UBC's Math & Engineering staff (Electro Technics, from which I received my highest grade (92%) in that semester, was taught by an Electrical Engineering professor)? The Sopron Division's straightjacket caused me a life time of misery!

The first summer in Canada left such a bitter taste in my mouth that I wrote to my father that no matter what I will write in the future, I will be going home, but unfortunately this had never happened. I worked in Field, Yoho National Park, where I was blessed by two lunatics: Grozdits Gyurka & Hudák Jancsi, who were throwing baseball size rocks at me at a switchback; any of those rocks could have crippled me for the rest of my life or even killed me, I guess, this is how they practiced the traditions of Selmec. My first choice of profession had never been Forestry, I only ended up in Sopron because that was the only place I was accepted with my father's influence after 1955 rejection; but in Canada, Forestry to me was like having leprosy. Gerencsér made sure that I do not study nothing else but Math, definitely not English during the summer of 1958, because that would have open the door for me to switch to Engineering with Tóth Tibi & Lovas Laci. Although, in the fall of 1958 he gave me an excellent grade (jeles). Gerencser's final Math exam contained a principal axes problem, which Csányi taught a year later on several pages & Winkler Oszkár's Mechanics II book on 5 pages. That summer I was selected to be as a rod-man & chain-man ahead of Rétfalvi Laci, because of my expansive experience in Hungary. The assignment was only for a month, but I made every effort to last for the rest of the summer; thanks to Frank Leong my wish came through; he even educated me how to apply for a surveying job at the National Parks at T.C. Fenton, Director of Engineering Division. I even worked for Bakonyi Nándi for couple of weeks. After studying surveying from Sébor's books and my experience during part of the summer of 59 with Palka Laci (PL), I came to the realization that I had to equip myself for serious American methods from Davis & Foote's Survey book, 'Philip Kissam's Highway Curves' and 'Transition Curves for Highways' by Barnett. For the summer of 1960, when Bob Mathie, Senior Civil Engineer from Ottawa was charged of about 18 engineering students to improve the Mount Revelstoke scenic highway with many switchbacks leading to the top of the mountain, I was well prepared for the task to be a lead

man (Instrument-man) doing all the computations. It is true that Sébor's book & Papp Feri bácsi's lectures were convenient for me to know how to adjust the Wild T-3 theodolite. Bob Mathie was scared that I will break the diaphragm. So I was charged with the improvement of the upper half of the Revelstoke scenic highway; about ten Engineering students were assigned to me for taking cross-sections to construct contour maps, a leveling crew for profiling, mapping the old road & the new one. It was my decision to judge the DC, the location of curves with the shortest hauling distance and the best route, for which I relied sometimes on areal photographs. The computations of the switchbacks were done by using logarithmic tables. So, I was taking Bob Mathie's responsibilities. For the last two summers my compensation was $305.00 + room & board. Since the room & board compensation would have not continued in the winter of 1961, I decided to take a $600.00 scholarship - which was raised to $1000.00 upon my arrival - from Oregon State University, Corvallis, OR, USA. My 10 days late arrival and taking six senior structural engineering courses (2 Indeterminate Structures, Foundations, Steel Structural Design, Wood Structural Design and Concrete Structural Design II,) besides three statistics and two wood science courses beside other extenuating circumstances caused me to collect some C-s, especially when I had to keep up with the prerequisites like Soil Mechanics, Statically Determinate Structures and during my Christmas vacation, I had to thoroughly study Concrete Design I. During the short summer (school year was 10 months) of 1962, I worked for the quality control group of Rilco Division glued laminated beam production plant of Weyerhaeuser Company in Cottage Grove, OR for an unexpectedly low wage, yet I had my supervisor, Bob Ebby, vice president, called a few times in Washington State. When some of the visitors asked front of Bob Ebby if I were learning things, he replied that seems like that I was teaching more than learning, yet I could not secure a job with them; I was not able to save any money to continue my studies since I had to buy a clunker for $200. - in order to commute to my work place - but it broke down during the middle of the summer. Huszár Karcsi pulled me to Janet's (my wife to be) Dad, who put another engine in there. I had to travel all over Western US for a job with my newly wed wife. Fortunately. the proto type Stress-O-Matic proof-loading machine was demonstrated by Carl A. Rasmussen, Director of Western Pine Association (WPA) Research Laboratory and by Stan Pelster Industrial Research Engineer at the OSU Forest Product Research Center, FPRC. At the encouragement of Jim Johnson, my lab advisor, I approached Carl if he could hire me to replace his lost structural engineer. After checking me out with FPRC, Canada, and OSU departments, I was hired as a Structural Engineer in the late summer or early fall with a $500.00 per monthly salary. Carl dined my wife and I on the River Queen on the Columbia River as a gesture of welcoming me to WPA. I fell into a lot of responsibilities. I was more than a casual observer of our Machine Stress Rating (MSR) project since I quickly recognized that the Stress--O-Matic (SOM) was not a proof loading machine, and as such it would had never succeeded. The SOM was equipped with a multistage limit switch in order to prevent the lumber deflecting too far down at high loads, which told me that SOM is really sorting the lumber in short span E categories, in which case the loads can be cut substantially, according to my guessing, we ended up with half of the original loads. I also calculated that over the inner supports the negative moments were larger than positive moments between the inner supports, therefore, contributing nothing to the machine sensitivity of the center line deflection of the lumber. My indeterminate structures studies gave me the idea to drop the elevation of the inner rollers relative to the outer rollers. These two changes stopped the large percentage of the lumber from breaking. My colleagues cautioned me to stay away from Carl with my idea, but I did not. Carl was ready to bite my head off until I assured him that I can change the nick named 'stud-buster' to the first certified machine! He was elated with my success, which occurred sometimes in 1963; shortly after that, I was frequently rewarded monetarily especially relative to my colleagues. I was also involved with the design of the Continuos Lumber Tester (CLT-1) since Potlatch Forest Inc., one of WPA member, developed it. I determined the design stresses for structural lumber, glued laminated beams based on ten thousand pieces of lumber surveyed for defects by other lab employees, worked on a hardness tool, but my most extensive project was the design and overview of a study of obtaining short span E flatwise on 48 inch span with the worst defect centered in that span just like the grading machines did (for many years, I was the only one who differentiated between a short span E and a long span E, either flat or edgewise), full length edgewise E, Bending Strength Ratio according to ASTM D-245 (BSRA), the (MSR) values from both machines on 3000 pieces of lumber, which were eventually broken in bending: half flatwise where the short span E was measured and the other half edgewise, on full length. I had also studied smaller pilot studies besides the partial samples of the 3000 pieces while I was working for WPA, but eventually I analyzed most of the data during my employment at US Forest Products Lab, FPL, and reported the results in memorandums for the record. These studies gave me an enormous advantage later on over my coworkers. I worked on the load sharing concept for floor joists or other closely repeated members. I represented WP A on the Western Wood Technical Committee, WWTC; the members were Dr. Bob Youngs, project leader & supervisor of Dr. Bob Ethington, of US Forest Products Lab, FPL, (later director of FPL), Dick Kimbell, West Coast Lumberman Association, (WCLA) (later director of Southern Pine Association), Dr. Ed King, a chiefhoncho at American Plywood Association (AP A), and Jim Snodgrass, Chief of Physical Science researches at OSU FPRC & the author of the Green Chain study designed by Dr. Jerome C.R. Li, head of the Statistics Department at OSU. Purpose of the committee was to assess and implement the Green Chain study, which sampled approximately every fourth sawmil1s for 1½" by 1½" small clear specimens, ½" short of the ASTM cro ss-section. from the North West for the bending strength of Douglas fir. Bob Youngs & Dick Kimbell were my arduous opponents. My responsibility was to implement the findings of the study, which showed that the 5% exclusion value of the Interior North Douglas fir values was comparable to the 5% exclusion value of Douglas fir from some of the areas of the West Coast. I had won the battle, but I paid the price for it for the rest of my life, even though the vice president of the Boise Cascade Corporation, George Hjort thanked me for my hard efforts. The CLT-l could not pass our certification by itself, only with an edge knot limitation, which was an approximate way to consider modulus of elasticity and BSRA in a multiple regression analysis, which I learned from mimeograph handouts of Jerome C.R. Li; Huszár Karcsi lent them to me (the second volume of Li's book was only published in 1964). WPA's computer was quite primitive, therefore, I asked Karcsi to do some computing for us. However, my honeymoon was over with

the merger of WPA & WCLA into WWPA or Western Wood Product Association. Carl was forced to take an early retirement and I lost my huge MSR project that I had designed, initiated and supervised. The leaders of our former competitors took a revenge on me for my assertiveness: Tank K. May, Director of WCLA, gave an ulcer to Dick Kimbell, but I could not help that the facts were on my side, and I was well prepared for this committee as well as for the SOM design, I was just doing my job well and right, dead right! Even my title was changed to Technologist, yet I had just passed the 8 hours EIT (Engineer in Training) open book exam in 1964 from the Engineering Fundamentals, which included 10 subjects, including Dynamics and Thermodynamics (the latter I audited at Portland State College, while the former I self studied just like I did the Mechanics, and other subjects), without almost any books since the Schaum Outline Series was not considered allowable, which I did not know. While I was better prepared for the 8 hours open book PE (Professional Engineering) exam, but those days one had to wait for 4yrs of experience after graduation. Considering my huge set back, I went to work for Panel Structures of Evans Products as a Structural Engineer in Missoula, Montana at the end of December 1965, but it folded about a month after I had gotten there, therefore, I received a temporary position with WCLIB (West Coast Lumber Inspection Bureau). I continued my involvement with the poorly designed CL T-l at Frank Lumber Company since by then, they purchased one for an exorbitant price.

My exceptional experience is why US FPL decided to hire me, but perhaps, I did not present myself properly to the Civil Service Commission or there was a discrimination from day one since my colleagues possessed less academic qualifications, MSR experiences or knowledge of physical properties of wood, yet that was our task for our research work unit; ail my American born colleagues enjoyed a higher grade than I did. To substantiate my contention, I will mention that Dr. Volker Stockmann was recruited by Ethington from Germany at GS-11 in 1968 with the justification that his qualification is not available in the USA, but the American born Ph. D-s were starting at GS-12. At some point we were both at GS-ll, but neither one of us were satisfied with our grade level; he even changed research work unit, but without any satisfaction, therefore, he ended up at Weyerhaeuser company with a good enough position to leave FPL behind with an extensible memory loss. I arrived to FPL on June 6, 1966 and worked there as a General Research Engineer for 10 years. The FPL employees were surprisingly ill-prepared for the machine grading research. Their study plans reflected a complete ignorance in comparison to my professional experiences I had gained at WP A, therefore, I did get a very successful publication out of my ideas in the Journal of Materials, although, Dr. Ethington (my supervisor) would not allow me to complete my Study-plan, instead let Chuck Gerhards do it. yet Gerhards' Study-plan did not mention a single word about Tensile Strength Ratio, TSR, only bending strength ratio, BSRA, while mine did. I fought it out to show, at least, the derivation of the TSR, which had not been reported by anyone anywhere! Towards my MS in Engineering, I took Advance Strength of Material with an A, Theory of Arches with an A, Matrix Method of Structural Analysis with a B. During my FPL tenure I self studied an enormous amount of Math and Statistics from Li's volume II, Draper and Smith's Applied Regression Analysis, Draper & Hunter, Transformations: some examples revisited (I was the first to use this robust approach in the wood industry in order to meet the homogenous variance criterion in regression analysis) and Hunter's & Box' 7 volume Design of Experiments books through closed circuit television. Subsequently, I turned to deriving the non-linear TSR based on a second order theory (SOT), in which case one has to write the equilibrium equations on the deformed structure. Ethington held back my publications with harassing statements, yet he was present when I defended my thesis in front of three professors of Structural Engineering in May 1971. Finally, after couple of years he admitted his ignorance in the subject matter, but only after I insisted that one of the external reviewer be Professor C. K Wang, with 12 PhD-s, and whose pioneering Computer Matrix Method I extended; he found everything in agreement with the recent advances! There were several complimentary comments beside his, but FPL was determined to fire me no matter at what cost; one million dollar was spent on firing me in the early 1970s. It may be important to go on the record that in 1970 there was still a contact between Winkler Oszkár and I, which was initiated by me to obtain an advanced degree in Sopron, however the communist politicians offer from the ministry, through Winkler, was so absurd that I did not even bother to respond; according to Winkler's letter: "a Hungarian colleague would take my place at my work place (US FPL) at my salary (I was a GS-ll), while I would take his place in Hungary at his salary"; if this was not enough it was spelled out that I would have to pass an exam in Marxism & Russian language! I believe that they tried to make a mockery out of me and Roller's role of establishing the Sopron Division within the Faculty of Forestry at UBC, after I tried to help them with my MSR experiences! The communist party made a clown out of Winkler Oszkár. Returning to FPL, I charged them with discrimination based on my national origin, but I gave up my pursuit when the Federal Court System dragged out my lawsuit until I was on a two year assignment in Corvallis, OR in December 1981 since they were not willing to postpone the hearing until I returned; It was acceptable for them to delay me nearly 6 years, but not for me to delay the federal court hearing approximately for one year. I felt that it was better to have a bird in the hand then a flock in the bush. My thesis work was eventually published in two major papers by the International Academy of Wood Science (IAWS) in 1975: Derivation the Tensile Strength Ratio, TSR by Second Order Theory, SOT, the equilibrium equations are written on the deformed structure, (the abstract was used for soliciting new members) & 1976 Relationship between apparent Modulus of Elasticity, Gage length and Tensile Strengtht T, of Lumber. It may be interesting to note that I kept Sopron' s interest in mind when I published my internationally unsurpassed publications to this day in the IAWS Journal, because I knew from Winklor Oszkár that Kollmann, chief editor of IAWS, had already given two lectures in Sopron by 1967, but Winkler could not award him with an honorary Doctorate degree. So I knew their close associations, but my interest would had been better served by publishing those two major articles in the Journal of Structural Engineering of ASCE! Seeing that FPL only wanted pick my brain while promoted people who were following in my footsteps and were American born, I took the 8 hours open book PE exam in 1974, and passed it at 94%, while Dr. Ethington failed it twice, but finally he found a way to be grand fathered in. In order to be well prepared for the PE exam, I studied enough for a second semester of Steel Structural Design and constantly kept up with the changes in Concrete Design. After getting fired on June 6, 1976, I

immediately started to attend Math & Engineering Mechanics classes all year around at the graduate level for 2Y2 years. During my tenures at FPL, I studied Math 417, i.e., Differential Equations (DE) and systems of DE through correspondence with a mid term grade of94% (homework 98% for the entire course), but I did not take the final exam because other Math courses needed my attention during the summer session and there after: e.g., Vector Analyses, Linear Algebra I & II, Higher dimensional Calculus & Complex functions, Special Functions, Partial DE I & II, Variational Methods, Energy Methods, Continuum Mechanics, Advanced Dynamics, General Vibrations, Vibration of Continuous Media, Vibration of discrete System, Non-linear Vibration, Theory of Plates, Theory of Buckling, Theory of Elasticity with General Tensor Analyses, Theory of Shells, Strength of Material III, Finite Element Analyses I & II (all suitable for graduate level). Equipped with this background, I could not get ajob with the Boeing company, but when I was rejected by the Space Science Center of UW, my Professors considered it an insult to their department; obviously, I was blackballed. That fact made me realize that I must start to build my own future independent from any employer.

Eventually, I was hired as a Mechanical Engineer by the Physical Sciences Lab of University of Wisconsin, in tum they lent me out to the Department of Physics that is how I spent most of my time at the Fermi National Accelerator Lab, FNAL, (proton accelerator), and my free time was spent on a proton decay project, where I had to emphasize to the Physicists (e.g., Carla Rubia, a Nobel price winner, & Dave Klein, my supervisor, who was also recognized besides Carla) the importance of slushing effect (a very important consideration with nuclear reactors) on a 1000m3 cylindrical water tank in a number 2 Earthquake zone in a Silver mine cavern (stoop). I had an office at Fermi Lab and in the Physics building. I found out that FNAL was too lax about design safety: e.g., Hilti Quick Bolts, overhead cranes, etc. Just as soon I could secure myself an acceptable employment, I lunched myself into buying real-estate, at the worst time. Shortly after I started to work at Fermi Lab, I bought a 2 bedroom two flat close to the UW, then, took out my federal retirement to make the down-payment on the house I presently live in so that I can rent out my former home. At this point, I had my exwife with our sons move in with me, therefore, her house could be rented out as well. Since this job used up most of my weekends, I decided to work for consulting engineering firms; that is what sent me to Corvallis, OR for a couple of years; my two bed room duplex with a garage and rented furniture was paid for, besides my daily living expenses; every three months my flying home was paid for also. I designed a reinforced concrete building, but I became disabled with my back, consequently, I never got around designing a Steel building. While I was sent out to Corvallis, Oregon, I bought a three unit brick building and I paid 17.17% interest on a second mortgage and put up two houses for collateral. I always assumed existing mortgages. My first goal was to free up the collaterals and pay off the high interest loans. We are free of the original mortgages, except for a small frozen second mortgage.

We have made improvements everywhere, I increased our home square footage by 50% to a little over 3,000. square foot. We planted over 50 trees on a ½, acre lot according to my concept: about a dozen silver spruce (Picea Pungens) & 10 Thuja occidentalis for windbreaker on the North side, 7 pyramid cedars, 2 elms, 1 white birch, 2 black cotton trees, 1 quaking aspen, 2 silver maples, a crimson king maple, crab apple and a lot of fruit trees in the backyard besides a lot of shrubs: globe arborvitae, yews, viburnums, white & purple lilacs next to the house on the south and east side to prevent the baking sun to heat up the house walls, snowball bush, golden privet and redcurrant. In addition we have a lot of raspberries and some grapes. Everything was planted strategically nearly 29 years ago, so I have been able to enjoy my home and yard, that is all I needed from my Forestry education; I did not miss working in the Canadian wilderness. Of course, I paid my price for our substandard education by struggling with an enormous amount of studying for the rest of my life, but I preferred my choices, but I greatly regret the joining of the exiled Foresters, especially those who ended up in Vancouver. Had I stayed back in Hungary, I am sure that I could have achieved comparable success as in North America, and more happiness by staying around my parents; I visited them as much as I could: in 67, 68,70,73,77, 79 and 81. I h:::ve not been back to Hungary since both of my parents passed away in 1981. Unfortunately, the recent sub-prime loans and the stock market collapse, which created a construction bubble and our health condition have adversely affected us because out of seven units, we only have two rented. In 1990 Cramer (now Associate Dean of Engineering at UW) & Fohrell approached the same problem as I did in my thesis by using Fracture Mechanics, but failed to match my results; my Discussion in the Journal of Structural Engineering (1992) was published contrary to Goodman's (partner of Bódig József) rejection; he called my Discussion disparaging, but Civil Engineering Professor Yao, the chief editor, considered my Discussion more valuable than the original paper. This affirms my claim that since 1963 nobody, internationally, even caught up with my successes less surpassed me in the area of Non-Destructive Testing Research for MSR. My theory was a nonlinear, and my r was .87 while using Y, % SL in a nonlinear multiple regression analyses, and my sample size was n = 150, which was superior to Steve Cramer's linear theory with a sample size n = 30 and with an r = .79, which included destructive measurements for an independent variable as well. Since then, I distributed my extensive results not based on equilibrium approach, but by using Variational approach on the one dimensional form of von Karman's non-linear strain-displacement, which was used for deriving stresses in thin plates; the Variational approach gives the same identical results as my SOT. In essence, I derived a functional relationship between T of structural lumber and apparent modulus of elasticity based on non -linear theories by two different approaches, equilibrium and non-linear theory of elasticity, using variational calculus. Sopron had promised to publish my Variational approach, but they never did, they received an enormous amount of useful information from me towards their Finite Element Analysis book and even my class notes on Mathematical Theory of Elasticity with my complementing notes, but I have never received even a thank you note from them; they never mentioned my name amongst the other Sopron Division members in the 'Erdeszeti Lapokban', yet I had perhaps the first contact with Winkler Oszkár in 1967 with permission of the US State Department & with the Hungarian Foreign Ministry, not counting Sziklai Oszkárt, who may have gone to the Arboretum of Kamon (Szombathely) to see Bánó Pista bácsi for material for his PhD thesis in 1961. They received several copies of my write up on Past and Future of Lumber Grading Machines (in Hungarian). The English version was thanked not only by Adamovich. but by the Japanese, who

immediately made 8 copies of it; it just shows who is ethical, and who is not!

When my two sons lived at home, they had to help with the real estate work. In 1980, I had to have a back surgery due to a herniated disc, which got re-injured at the end of 1981 and caused my disability in 1982. After that all the remodeling and repairs were done by hired contractors. My sons complained a lot, but later on benefitted more than what they realize. While the younger, Bill, jumped right into real estate investing during his university studies to be a Math teacher, as such, he worked for a while for the EDS company (Russ Perot's old company). Although, Les was a business major and started later his investing in real estate not only caught up with Bill, but surpassed him considerably.· Bill owns probably $25-$30 million worth of real estate, Les may have as much as $35-$40 million, which includes his ranch of 800 acres, with a log cabin building on it, approximately 1 hour drive from his home. The Hungarian & the US flag fly next to each other at the entrance ofLes' 12 story building, first one on the University Avenue; he had been harassed for not having other flags than what reflect on his & his wife heritage, but our basic laws protected him; the agitator repeated his harassment a couple of years later! He even tried to solicit tenants for demanding change in his protected policies, but he ushered the agitator out of his private building. Both have a home roughly one million dollars worth, when mine may worth a little over $200,000. The real estate prices are a lot lower in our area than around Vancouver. I am proud for not helping either one financially, yet they both surpassed my financial situation by far! While Bill has 4 children, Les has 5, two from the second wife (she had 2) and one from his first wife. Both visit Hungary often and are staying at my oldest brother, Otto's, weekend house at Balaton Lelle, which they use as a hub; Otto holds a party for them and the immediate relatives at his vineyard at Szent György Hegy, serving pincepörköltet & rétest with other pastries. Unfortunately, I miss all that as well. My sons like to visit Hawaii, Costa Rica, Virgin Islands, Cancun. Les goes hunting in many states even to Canada and South Africa. Although my sons live near by, but I seldom see them because of my deteriorating health and because my sleeping and resting revolves around my innumerable health conditions. I share the opinion of Pálka Laci when I say that for the work I had done, I would not had to study as much in Hungary as in North America. I have no contempt for those who had to leave Hungary, but I do for those, who coned others into exile!

My conservative Engineering view followed me throughout my life, even with the advice I gave to my sons in the beginning of their real estate investment. My community contributions: I was responsible for limiting the peak particle velocity, which is considered to be the best predictor of stress wave damage to buildings from careless blasting, in a near by rock quarry to .25"/ sec, with the help of the State Senate Majority Leader, instead of 2"/sec used by Wisconsin State & many other States based on my finding flaws in the original analysis of the raw data by Mining Engineering Professors. Another contribution of mine was stopping the clay extraction in our neighborhood, where the nitrate level was already unsafe for the young & pregnant women. I embarrassed the County Engineer in a public hearing by saying that even laymen understand the problem better than he does. He was going to sue me and report me to the Board of Engineering Examiner and Ethics, but I had the Assistant County Executive interfere, consequently, he had to apologize to me instead. The idiot was going to plant Leguminosae after he was done with the clay extraction! The surrounding area was at a higher elevation than the area to be excavated, therefore, the fertilizer would have run down to the layer where we were getting our well water. *(August 21, 2008)*

Pintér László, volt I. éves hallgató: Életutam rövid beszámolója

(Egyéni portré helyett, az interjú alanyt most, saját kérésére, feleségével együtt mutatjuk be. A Szerk.)

Mikor vonultál vissaz az aktív foglalkozástól és mivel töltöd napjaidat?

Korai nyugdíjazásom, MacMillan Bloedel erdészeti vállalattól, 1992-ben történt. Akkor voltam 55 éves. Még szerettem volna 5 évet dolgozni a poziciómban, de az erdészeti iparban bekövetkezett pangás miatt, úgynevezett „restructuring" név alatt elbocsátások és korai nyugdíjazási ajánlatok történtek. Én is ennek az áldozata lettem 30 éves vállalati pályám után. 1993-ban alapítottam egy egy-személyes vállalatot, Parksville Professional Forestry Services név alatt, és mint konzutáns ledolgozom még a tervezett 5 évet. Így is történt. Ismeretségeim folytán kaptam is munkát, Először Weldwood of Canada vállalatnál, majd volt vállalatomnál, később az Interfor vállalatnál és más kisebb vállalatoknál. Ez a módszer nagyon is bevált, mert csak 100 napot dolgoztam egy évben és a keresetem, a folyósított nyugdíjjal együtt bőven meghaladta előző keresetemet. Így maradt időm családi dolgokkal foglalkozni és utazni is. Ekkor kezdtem el életrajzi könyvem megírását is, amit 2000-ben sikerült kiadnom. Aztán, előző elhatározásomhoz híven, 1997-ben végleg nyugalomba vonultam. Még az Erdészeti Kamara (RPF) tagságomat is föladtam, nehogy valaki még munkába csábítson. Hogy mivel töltöm szabad napjaimat? Mint ahogy már a többségetek tudja, amatőr poéta lettem, aki kedvtelésből irkafirkál, és már három verses kötet kiadott. Ezen felül kis veteményes és virágos kertem megszállott gondozója vagyok. Nem utolsó sorban, unokáink szomszédségi viszonyát is élvezzük feleségemmel. Amint említettem már, utazni is szeretünk. Magyarországot '64 óta 20-szor látogattuk meg. Ezenkívül voltunk Olaszországban háromszor, Görögországban, Erdélyben,

Kárpátalján, Szlovákiában, Csehországban, Párizsban, túráztunk Ausztriában, Svejcben, Németországban, kétszer voltunk Mexicoban, Hawaii-ban, Yellowstone Parkban, Grand Canyonnál, stb.

Milyen munkakörökben dolgoztál pályád során?

1959-ben kezdtem dolgozni először erdészeti munkakörben, mint „compassman", majd, mint „timber-cruiser" és végzés után „timber-cruiser/partychief" a Gormely Forestry Service kis vállalatnál. 1963.ban kerültem a MacMillan Bloedel vállalathoz, és mint timber-cruiser dolgoztam 2 évig a Tree Farm Licence 39 faanyagának felmérésén. 1964 őszén, mint „field engineer" kaptam áthelyezést Port Albernibe a Sproat Lake erdőkitermelési részlegnél. Attol kezdve, 1982-ig mérnöki beosztásokban dolgoztam, mint „development engineer", „assistant engineer" (Duncan, Campbell River), és Squamish-ban egy évre átvettem a „divisional egineer/forester" szerepét is. Ekkor történt az erdőiparban egy „mini depression és a vállalat lezárta Squamish Divisiont. Így kerültem szerencsémre Parksvillebe a NorthWest Bay divisionhoz. Lefokozva és 2 évi befagyasztott fizetéssel „assistant forester"-i állást kaptam. Ebből a munkából mentem nyugdíjba 1992 decemberében.

Mennyiben segítetta munkádban egyetemi végzettséged?

Timber-cruising éveim alatt térképek olvasásában, rajzolásában és légifelvételek használatában segített. A mérnöki pozicióim idején viszont nagyon sokban: út és hid tervezéseknél.és építésnél, beton hidfők tervezésénél, stb. Nagyon hasznosnak találtam azt a széles látókört, amit kaptunk tanulmányaink során. Mi soproniak mindenhez értettünk egy kicsit és ez nagy előnyt jelentett a kanadaiakkal szemben. Könnyebben megtaláltuk a megoldást különböző helyzetekben. Első áthelyezésem alkalmával, a búcsú-vacsorán a főnököm azt a megjegyzést tette, hogy mikor valami problémával jöttek munkatársaim, éngem küldött ki megoldani azt. Mikor '82-ben a mérnöki részlegről az erdészeti részlegre kerültem, egy kicsit fájt az önérzetem, de hamar rájöttem, hogy ez a munka közelebb áll érzelmeimhez. Itt Apt Dönci bátyánk előadásainak vettem hasznát. Nekem kellett eldönteni, hogy hány csemetét, milyen fafajt és milyen gyűjtési magasságból valót ültessünk a kitermelt területekre. Ezek szerint kellett megrendelnem a 4-500 ezer csemetét egy-két évvel előre. Az ültetési területekről pontos térképeket és adatokat kellett vezetni. a telepítések ellenőrzését és sikereik, növekedésük felmérését évenkint el kellett végezni és az adatokat beiktatni. Annyira időbeni (up-to-date) volt a telepítésünk, hogy néha a vágásterület egyik végén még dolgoztak a gépek, de a befejezett felén már ültettünk. Tíz éves munkám során láthattam munkám eredményét és elégedettséggel töltött el, hogy visszaadhattam a természetnek, amit egy időben én is segítettem elvenni.

Hogyan alakult családi életed?

Miután a Soproni Egyetem megtagadta a befogadásomat 1963-ban, úgy határoztam, hogy haza megyek kürülnézni. 1964-ben kanadai állampolgár lettem, így egy kis tartózkodással ugyan elindultam haza. Falubeli, gyerekkori ismerősömet, Simon Marikát eljegyeztem, és nagy huzavona után, egy év mulva végre kiengedték. A vancouveri magyer templomban Horányi atya esketett bennünket. Két gyermekünk született: Emilia (1969) és Zoltán (1973). Mindketten jól beszélnek magyerul. Emilia NewWestminsterben él férjével és két kisfiával, Zoltán fiunk viszont a szomszédunk lett és 3 unokával ajándékozott meg bennünket, akikkel sok-sok időt töltünk a közelségük révén. Mindkét családot hazavittük a rokonságot megismerni és meglátogatni a 88 éves dédmamát.

Vannak-e kapcsolataid Magyarországgal?

Természetesen vannak. Nekem nővérem és őcsém él Keszthelyen, Marikának három huga és édesanyja vár bennünket nagy szeretettel. Rokonsági kapcsolatainkat talán az bizonyítja legjobban, hogy már 14 személyt kihozattunk látogatóba. A 25 éves érettségi találkozónk óta minden 5 évben találkozunk osztálytársaim 60-70 %-ával a Keszthelyi Vajda János Gimnáziumban.

Más téma:

Tudvalevőleg alapító tagjai vagyunk a Nanaimoi Kulturális Egyesületnek 1985 óta. Azóta is a vezetőségi tagok sorában vagyok több soproni társammal együtt. 1988-ban én terveztem meg az Egyesület székházát és '89 májusában sok társadalmi munka árán felavattuk. Minden hónapban tartunk taggyűlést, aminek következtében, (véleményem szerint), családias atmoszféra alakult ki a tagok között. Nagyon jó szórakozó hely, És úgy érezzük itt magunkat, mint egy Kis-Magyarországon. Talán ennyi elég is, mielőtt az olvasó sutba dobja az újságot.

Nagy Mihály, volt II.éves hallgató: Életútjaim

Hatvanöt éves korom után hamarosan, egészségi állapotom nyugalomba kényszerített. Azóta a gyermekeimnek segédkezek, és az unokákkal foglalkozom, amennyire lehet. Sokat utazok, és élvezem a természet szépségeit.

Már életem elején megkezdtem a kanadai végtelen őserdők mélyére való készülődésemet, ahol az elveszett embernek sokszor az éhhalállal kell viaskodni. Apám a bábolnai nagy erdőkben működött. Ő nézett az erdő, a vadgazdaság, vadászat és méhészet után. Nappal ritkán volt otthon. Anyám a háztáji gazdálkodással volt elfoglalva. Én, mint másfél éves kezdő gyerek apám vadászkutyájára voltam bízva. A kutya egy magyar vizsla volt, aki örömmel fogadta a gyermeknevelés felelősségeit. A feladat egyszerű volt: a gyerek vízbe vagy gödörbe nem mehet, és nem sírhat. Így hát, ha rossz felé mentem, elém állt, ha erőszakoskodtam, akkor fellökött, ha sírtam, akkor a fülével játszhattam – így jól kijöttünk. Az udvarajtót, ha valaki nyitva hagyta, akkor a kutya meg én, örömmel elvándoroltunk. Az egyetlen utat, ami az erdőn végigment, a kutya nem szerette, de a vadállatokat annál jobban kedvelte. Így történt, hogy az egyik felfedező utunkon, belekeveredtem egy feldúlt szederindába, ahonnét még a kutya segítségével sem tudtam kijönni. Szegény állat mit csináljon, hát visszament anyámhoz. Mivel beszélni nem tudott, anyámhoz érve, őt megugatta. Anyám meg nézte, hogy ez a bolond kutya nem ismeri meg, és tovább dolgozott a kertben. A kutya elszaladt egy pillanatra, majd visszatérve, megint ugatott. Ekkor vette Anyám észre, hogy az állat egyedül van, és nincs a gyerek a környéken és mindjárt nekiállt engem össze-vissza keresni, a kutya a meg eltűnt. Szegény anyám nem talált, és meg volt ijedve. Az állat visszajött és ugatott. Anyám meg javasolta neki, hogy ne ugasson, hanem inkább keressen engem. De jónak látta a kutyát követni, hátha van értelme az ugatásnak. A végén, az állatot követve, anyám megtalált és kimentett a kellemetlen helyzetből. Itt tanultam meg először, hogy az erdőben elveszni veszélyes és fájdalommal jár,

Röviddel az egyetem befejezése után, az egyik kedves firma által bekerültem egy kis erdőtanácsos vállalathoz, mint rajzoló. A

rajzolásból nem sok lett, hanem térképeket festettem, sikerrel. Picasso büszke lett volna munkámra! Úgy április környékén egy új munkát ajánlottak fel, kinti munkát, ugyanazzal a fizetéssel, de a lakást és ellátást fizették. Így azután felrepültem Knight Inlet-be, ahol a vállalatnak egy szép háza volt, mindjárt a benzinkút mellett. Az első nap, amikor elkezdtünk dolgozni, hazajövet sajnálattal vettük észre, hogy a benzinkút lángokban áll. Tűzoltók a környéken nem voltak - ilyen kicsinységgel a fakitermelő vállalat nem foglalkozott - hanem odahoztak néhány motoros vizipumpát (a tengerparton laktunk), hogy ezekkel oltsák a tüzet. Egyetlen egy pumpa sem működött a településen. A házunk is kezdett égni. Mi

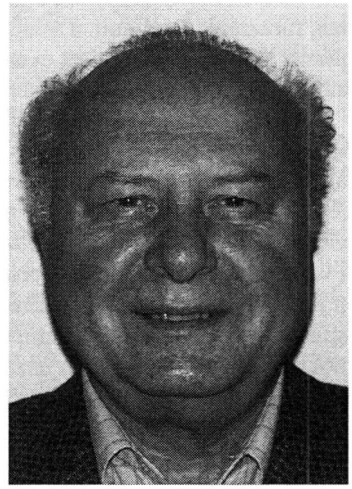

mentettük, amit lehetet, de a végén a tűz győzött. Mi mást nem tehettünk, mint fényképeztük ezt az érdekes jelenetet. A következő napokban új társaink érkeztek, és kirepültünk egy tóhoz táborozni és útkitűzést végezni.

Úgy harminc-negyven kilométerre lehetett a táborunk a településtől. Ez az egész lakosztály egy négyszemélyes sátorból és egy sátorponyvából állott, ami alatt a konyha és a raktár volt. Én egy kicsit féltem a medvéktől. Nem láttam semmi okot arra, hogy ezek az állatok miért ne rabolnák ki az éléstárunkat. A főnököm – hívjuk Jenőnek – megnyugtatott, hogy a medvék jobban félnek tőlünk, mint mi tőlük. (Ez a felfogás később hibásnak bizonyult.)

Másnap utat kitűztük az utat, és eljutottunk egy nagy lapos helyre, ahol sűrűn voltak az óriási fák, és alig volt aljnövényzet. Akár merre nézett az ember, csak fákat látott. Megjegyeztem Jenőnek, hogy ha itt valaki elvész, az egy ideig barangolhat! Ő próbált megnyugtatni, mondván: „csak menj egyenesen fölfelé a hegyoldalon. Közel a hegy tetejéhez, az egész terep belátható". A hegy 2400 m magas lehetett, mi pedig 200 m-nél lehettünk. „Onnét fentről meglátod a tavat, ahol táborozunk. Toronyiránt lemész a tóhoz, és megkeresed a sátrat". Jenő látta, hogy a lelkesedésem nem volt nagy a hegymászásra. Nem hittem, hogy egy nap alatt a hegytetőre felkerülnék. Jenő megkönyörült rajtam: „Ha hegyet nem akarsz mászni, akkor keress egy patakot, és kövesd a tóhoz." Ez már más volt, mert minden 20 m-en volt egy patakmeder. Jenő látta, hogy ezt már elfogadtam, csak nem engedhette meg, hogy nyugodtan éljek. Így folytatta: „Ha a patak a tavat elhibázza, csak kövesd ki a tengerpartra". Te jó ég, 40 km a járhatatlan bozótban! No tessék! De Jenő mosolyogva folytatta: „Mikor oda érsz, akár merre mész, egy pár kilométeren belül egy települést találsz". No, ez már jobb. Szerencsére akkor még nem tudtam, hogy ha jobbra megyek, akkor a Klinaklini folyó deltáját kell kereszteznem (2 km széles és több mint 10 méter mély). Ha balra megyek, ott sziklafalakat kell megmásznom. Így hát Jenőtől is megtanultam, hogy elveszni nem szabad, mert az végzetes lehet. Jó tanítvány is voltam. Leéltem erdei életemet anélkül, hogy egyszer is elvesztem volna. Néha a környezet furcsán nézett ki, de vacsorára mindig hazajutottam.

Pár évvel később a Rayonier vállalatnál jelentkeztem mérnöki munkára. Ez volt a harmadik legnagyobb fakitermelő vállalat Brit-Columbiában. Miután kitöltöttem a papírokat, bevittek a főmérnökhöz beszélgetésre. Ő átböngészte a papírjaimat, rám meresztette a szemét de egyikünk se szólt semmit. Ez kellemetlen helyzet volt, és lassacskán nekiálltam magyarázkodni, hogy mik vannak a papírokon. Ez így ment vagy egy félóráig, míg végül kifutottam szóból. Szóval csak néztük egymást. Végül javasolta, hogy utazzak fel Port McNeil-be, megfizetik az útiköltséget, alkalmaznak mint egy helyettes mérnököt. Leírta, hogy kinél és mikor jelentkezzek. Így is tettem – felutaztam Port McNeil-be.

Ketten voltunk mérnökök, a főnökömmel. Én még a környéket sem ismertem. A főnök segítségére nem gondolhattam, mert az első találkozásunk alkalmával bejelentette, hogy rövidesen ott hagyja a vállalatot, mert már van másik munkája, így nem nagyon érdekli, hogy itt mi történik. Én bukdácsolva próbáltam a teendőket végezni. Szerencsére a nagyfőnökök is elnézték az adódó hibákat, mert ők sem tudták, mit kell csinálni, mivel nem nagyon értettek hozzá. Lassanként helyre keveredtünk, és a végén azt csináltam, amit kellett.

Pár ével azelőtt megismertem egy szép magyar lányt. Karácsonykor megházasodtunk, és felhurcolkodtunk Port-McNeil-be. Gondoltuk, ott maradunk egy néhány évig, mert jól lehetett pénzt keresni, mivel a második hónapban már megemelték a fizetésemet. Sajnos bejelentették, hogy májusban Mahatta River-re hurcolkodunk, ahová csak repülővel vagy hajóval lehet bemenni, út nem volt. No, mondom, vége a szép Port McNeil-i életnek, kezdhetjük előröl Mahatta River-ben! Májusban oda is költöztünk, ahol – többek közt - két tanulságos dolog történt velem. Röviddel érkezésem után egy hidat kellett építeni. A régi hidak 60-70 tonnás teherszállító kocsikra voltak építve, de az új teherautók már 100 tonnás rönkrakománnyal rohangáltak. Új tervem szerint a híd már 150 tonnára lett volna építve. A régi hidakat úgy építették, hogy a közepe magasabban volt, mint a két vége. Gondolom azért, hogy a víz lefollyon róla. Nem tudom, hogy a víznek ezt valaki is megmagyarázta, ugyanis a víz fütyült a mérnök urak naiv elképzelésére. Általában a kerekek alatt 3-4 darab 30 cm-es futódeszka volt nem szorosan leszegelve a menet irányában. Szerintem a víz csak lefelé folyt, egyenesen a tartógerendákra, és nem a pallókon az út irányába. Én ezt a problémát egyenlőségbe hoztam, és simára terveztem a híd tetejét (födelét). Hogy a 3000 mm felett lévő csapadék ne vigye le a szemetet a tartógerendákról, az egész fedélzetet lepadlóztattam volna. A vállalat két hídépítő ácsmestere átjött, hogy megkezdjük az építést. Átnézték a tervet, és mivel még ilyen hidat nem láttak, nem voltak hajlandók megépíteni. Nem beszélve arról, hogy a régi hidaknál csak négy fő tartógerendát (rönköt) használtak, nekem meg egy kicsivel több kellett. Ők aztán hazamentek Port McNeil-be és a nagyfőnökkel megvitatták a problémákat. A vezérigazgató átjött, és durván érdeklődött, hogy miért akarjuk megváltoztatni a régi szép (olcsó) hídterveket. Nem vagyok benne biztos, hogy megértette-e az indokokat, de politikus volt, a híd kellett, és megpróbálta, hogy az ácsok és mérnökök kiegyezzenek. Végre az ácsokat meggyőzte, hogy próbáljanak egy ilyet építeni. Így hát a hidat megépítettük, az ácsok nagy tetszésére, mert az építés egyszerűbb volt, és a legtöbb munkát gépekkel lehetett elvégezni. Ettől kezdve másféle hidat nem is akartak építeni.

A hidászat volt az egyik kellemes mahattai élmény, amire emlékszem. A másik, hogy Mahatta River az egyik leghíresebb halászhely a tengeri pisztráng (steelhead) szempontjából. Szerencsére az elzártság miatt csak kevesen tudták a helyet kihasználni. Repülővel nem engedték be a turistákat, mivel

minden a vállalathoz tartozott. Onnan is tudom, hogy ez jó hely volt, mert amikor a kanadai miniszterelnök bajba került, ide menekült a riporterek elöl, a halászat ürügye alatt. Ő és kísérete nem sok időt töltött halászattal, hanem inkább a problémákat tárgyalták. Ez úgy történt, hogy az én hivatalom a vendégszállással egy épületben majdnem szomszédos volt, és a falakban semmi szigetelés nem volt. Így jól lehetett a vitákat hallani. Bezzeg, mikor a viták csúnyára fordultak, én elmentem a hivatalomból. Nem akartam tudni róla.
A miniszterelnök úr, érthető okokból, nem sok időt töltött halászattal. A végén fogattak vele egye halat, mert Mahatta River-en mindenki tudott halat fogni, így boldogan ment haza. Nem azért, mert halat fogott, hanem a parlamenti problémái elcsöndesedtek.
A Mahatta River érdekessége az volt, hogy az elején egy kis vízesés volt, és a halak csak nagy dagály alatt tudtak felmenni a folyóba. De ha felmentek is, a folyónak csak az alsó részét használták. Mi úgy gondoltuk, hogy ha a folyó egyik felén egy kis 'létrát' tudnánk a sziklába robbantani, akkor azon a halak felmehetnek. Ezt azonban meg akartuk beszélni a minisztérium szakértőivel, akik Ottawában éltek. Ki is jöttek, meghallgattak, és kegyetlenül leszidtak bennünket, mondván, hogy a halak már millió éveken keresztül ide feljárnak, és nincs a mi segítségünkre szükségük. Én képtelen voltam elképzelni, hogy ezek a modern halászhajók már millió évekkel ezelőtt is a folyó szájában halásztak teljes gőzzel (és hálóval); de hát most kitől kérjünk bocsánatot, az ottawai szakértőktől, akik bolondnak néztek, vagy a szegény halaktól, akik száma rohamosan fogyott
Szerencsére három és fél év után áthelyeztek Port Alice-re.(Jeune Landing), ugyan ebbe a mérnöki állásba. Ez egy gyönyörű hely volt, egy szép házat adtak és úgy gondoltuk, hogy egy néhány esztendeig itt kihúzzuk. De ez nem így sikerült, mert egy év múlva rábeszéltek, hogy menjek át Holbergbe, mert ott nagyobb szükség van rám. Én minden elképzelhető kifogással álltam elő, de a vezérigazgató-helyettes minden kifogásomat megoldott ténnyel, vagy ígérettel. Az utolsó kifogásom az volt, hogy mi minden este TV nézünk, amit Holbergben nem lehet. Ő szerinte ez nem egy probléma, mert ha én TV-t akarok nézni, akkor a vállalat felhúz egy tornyot akár három csatornával is. Így azután beadtam a derekam. Az első dolgom az volt, hogy az egyik hegy tetejére egy TV adó tornyot felállítsak és tartsam a hátam a helyiek kielégítésére, ha az adás nem jól működik.
Holbergben sok vizenyős terület volt, ahol az útépítés majdnem megfizethetetlen volt. A fa viszont olcsó és adónélküli volt. Néhány helyet a szerződés lejárta miatt ki kellet termelni. Port Hardy-n egyszer láttam, hogy a McMillan-Bloedel vállalatnál a vizenyős helyen a lánctalpas rakodógéppel az üres teherautót behozatták a rönkökhöz, ott megrakták, és a rakodógép a félig elsüllyedt teherkocsit kihúzta az útra. Én ettől a szállítási módtól féltem, és sajnáltam a gépeket. Ezt a szisztémát nem akartam Holbergben alkalmazni. Mi az útépítést megpróbáltuk úgy, hogy a föld megbolygatása nélkül kavicsot vagy törött követ terítettünk le oly vastagon, hogy az útépítő teherkocsikat könnyen elbírja. Mikor így egy girbe-gurba utat megépítetünk, a rönköket gyorsan kihúztuk, és az útépítési anyagot, ahogy lehetett, újra felhasználtuk. No, itt Adamovich professzor úr jutott az eszembe, aki egy közkedvelt professzorunk volt, és többek közt, út- és hídépítést is tanított. Az Ő véleménye szerint, minden erdei szerkezetnek, útnak és hídnak, bele kell a természetbe illeni, mert különben csúnyán néz ki. Ahogy néztem a végtelen görbe útjaimat, rá gondoltam. Ha a professzor úr ezt látná, biztosan megdicsérne érte. Persze, hamar rájöttem, hogy minél egyenesebb az út, annál gyorsabb és biztonságosabb, mert annál jobban látják egymást a vezetők. Később a természetbe illeszkedő fahidakkal is lett ilyen problémám. Voltak, akik hosszú távolságot akartak fahidakkal átérni. A tartógerendákat összeragasztott deszkákból csinálták (gluelaminated). Ezek drága gerendák voltak, és hogy eltartsanak 40 évig, tartósították őket. Hogy a tartósító creosote sokáig bent maradjon a fában, az oldalát is bekenték kátránnyal. Ezeken a gerendákon csak a csúnya fekete kenőcsöt lehetett látni, a fa nem mutatkozott. Sajnos, ezeknél még a cement is jobban beleillett a természetbe. De hát, ha így kell, akkor így kell, de én ilyet soha nem építettem.
Az ottlétem alatt a telepet nagyon megnagyobbították. Ezerötszáz-kétezer ember lakott Holbergben; a mellettünk lévő laktanyában pedig egy másik ötezer. Szerettük volna a villanyt behozni, hogy ne nekünk keljen fejleszteni az áramot. Ezt a villanyvállalat csak úgy volt hajlandó megcsinálni, ha a vezetéket megépítjük. Érdekes, hogy a belvidéken minden kis földművelő helyre bement a villanyvezeték, de a mi néhányezernyi lakosságunkat magukra hagyták.
Holbergben kerültem főleg a városépítésbe, úgyszintén az út- és hidépítésbe. Itt már a 150 tonnás hidak is kicsiknek bizonyultak. Sajnos az ácsmestereink is nyugdíjba mentek és lehetett kontraktorokat szerezni. A sok szónak az lett a vége, hogy a mi helyi mérnökeink lettek a hidászok, és felvettünk gépkezelőket. De mivel senkinek nem volt gyakorlata, magunkat tanítottuk. Mindenféle kezembe került hidak terveit tanulmányoztam, és sokat felhasználtam belőlük a helyi hidak építéséhez.
Ettől a vállalattól idővel, jobb életkörülményekre vágyva, az Erdőmérnöki Kísérleti Intézményhez kerültem (FERIC), mint osztályvezető. Én lettem a felelős az útépítés, hídépítés, és drótkötélpályákkal való kísérletekre. Ebben az időben az útépítés volt a nagy probléma a partvidéken. Az utakat mindig rosszabb és rosszabb helyre kellett építeni, következetesen nagyobb pénzbefektetéssel. Az útépítés árainak a mérsékelése volt az egyik feladat. Itt dolgoztunk ki egy kézikönyvet és táblázatot, amelyik az alaptalaj és a tengely súlya szerint meghatározta a súlyelosztó töltőanyag (ballast) mélységét. Szerintem ez volt az egyik leghasználhatóbb közérdek, amin én dolgoztam. A másik fontos munka, amire büszke vagyok, az a fahíd építésére és tervezésére utaló kézikönyv (Log Bridge Construction Handbook). Ez a világ majdnem minden egyes nevezetes tájára elkerült, és remélem valamennyire hasznos is volt. Ebben az intézetben több mint tíz évig dolgoztam. Innét magánútra tértem, mint erdőtanácsos.
Főleg a tartományi erdészetnek dolgoztam. Sajnos nem mondhatom, hogy nagy sikerrel. Itt megtanultam a közmondás igazságát, amely szerint, ha falra hányod a borsót, akkor az lepereg. Mindent úgy kellet csinálni, ahogy ők elképzelték, attól függetlenül, hogy úgy jó volt-e vagy nem.
Hatvanötéves koromban mentem nyugdíjba. Büszkén mondhatom, hogy Jenő és a kutyám tanítását betartva, soha nem vesztem el az erdőben.

Iskolai képzettség, rátermettség, munkabírás

A Soproni egyetemnek nagyon jó neve volt. Ennek hasznossága sokszor bebizonyosodott pályafutásom alatt. Ezt én mint egy kulcsot használtam. Sokszor az érdeklődők tudatára adtam, hogy soproni vagyok és általában az ajtók megnyíltak előttem. Habár nem hiszem, hogy valaki valaha is megvizsgálta volna az adataimat. Nemcsak elhitték, hogy soproni vagyok, hanem az egyetemi végzettséget is. Az ismeretség itt nagyon fontos volt.

Így hát munkát szerezni nem volt nehéz, de megtartani, ahhoz a rátermettség és a munkabírás nagyon fontos volt. Sokszor, mint új munkás, azt csináltam, amit kellett, és nem azt, amit az én hozzá nem értő főnökeim akartak. Így mindenki jól járt és az üzlet simán folytatódott.
Az első munkám előtt, kezdetben nem volt fontos, hogy mit tudok (eleget tudtam), hanem inkább, hogy mennyit tudok a hátamon cipelni. Málhásló (packhorse) drága volt, úgy az én hátamon ment be az erdei táborokba az utánpótlás. No, nem panaszkodhatom, néha a főnök is segített. Ő szerinte 90 fontot kellett mindenkinek a hátán vinni. Nekem már 60 is sok volt, de az én véleményem nem számított. Egyszer úgy történt, hogy a főnökkel ketten cipeltük be az utánpótlást vagy 6 kilométerre. Minden 3-400 méteren meg kellett pihenni, mert a lábaim tovább nem bírták. Egyik alkalommal letettük a terhet és elmentünk vizet inni. Rosszul mozogtak a lábaim és elbotlottam a főnök hatalmas hátizsákjában. Jól el is estem. Én ott maradtam, ahol elestem – de a főnök zsákja elgurult, ugrottam, elkaptam., és fél kézzel visszavittem a helyére. Nem lehetett 20 fontnál több. Ahogy megvizsgáltam, észrevettem, hogy az batyujában nincs más, mint egy felfújható légmatrac. De már a főnök is észrevette, hogy mit bámulok, és rám szólt. Én meg válaszoltam, hogy kedves főnök úr, én szívesen cserélnék veled batyut időnként, hogy ne mindig te cipeld ezt a terhet. Megígértette velem, hogy ezt a titkot ne áruljam el, és vagy 20 fontot átrakott az övébe az enyémből. Hazamenet mindenkinek elmondta, hogy nem tudott rám annyit felrakni, hogy el ne vittem volna. A hátam az lehet, hogy fájt, de tekintélyem a munkabírásról fölöttébb megnőtt társaim között. Sajnos, ilyen kalandjaim ezzel a főnökkel többször előfordultak.

Magyarországi kapcsolatok

A szüleim sajnos már meghaltak. Többször hazajártam, hogy találkozhassak velük. Egy testvérem (húgom) van, Ő néha kijött látogatóba. Neki egy fia és egy kis unokája van. Legnagyobbrészt telefonon tartjuk a kapcsolatot.

Családi élet

1964-ben házasodtunk össze. A lányom 1966-ban született. Két fiam van, 1971 és 1973-as születésűek. Mind a hárman házasok. Kettőnek magyar házastársa van, míg a középső gyerek egy kanadai lányt vett el. A fiúk Vancouverben élnek, míg a lányom Cleveland-ba keveredett egy cserkész összeköttetés miatt.

Utódok

Két kis unokám van, 5 és 7 évesek. Mint a legtöbb öreg, én is rájöttem, hogy ezekkel kellett volna kezdeni az életet. Az unokáimnak semmi más nincs, csak a játék.

Balatinecz János, volt III. éves hallgató visszaemlékezése

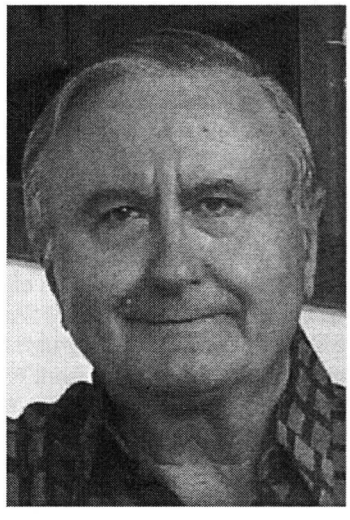

Bevezetés és visszaemlékezés. Az életút fogalma nekem részben azt jelenti, hogy milyen fontosabb események történtek az életemben, és hogyan jutottam el a jelenlegi napjaimig. Az életút olyasmi mint egy hosszú emlékkép sorozat, vagy egyéni fénykép album. Ha visszatekintek, a múltban sok olyan történt velem amit el sem tudtam volna képzelni serdülő gyermek koromban. Például az, hogy húsz éves koromtól Kanadában folytatnám az életemet. Nem lehet tudni biztosan, hogy a különböző események a gondviselés kezének vagy a 'véletlennek' tulajdonithatók. Talán mindkettőnek. Az bizonyos, hogy ez a rejtélyes és megmagyarázhatatlan sajátság titok marad előttem. Még csak annyit, hogy az egyéni 'szereplésemen' kivül az életútamat sok minden befolyásolta (pl szülők, rokonok, barátok, tanárok, diákok, ismerősök, ismeretlenek, szerencse, szerencsétlenség, váratlan világesemények, stb). Ha jót tettek nekem ha nem, mégis mindenkinek és mindennek köszönet, mert máskülönben esetleg unalmas lett volna az utam. De eddig, hála Isten, még nem unatkoztam. Az útamért és az útközben tett választásokért viszont csak egyedül én vagyok felelős.
Ötven év távlatából néha úgy érzem, hogy az anyanyelvem használata kezd kicsit 'berozsdásodni'. Az igazság az, hogy angolul könnyebb lenne megirnom ezt a beszámolót is. Az anyanyelv 'berozsdásodásának' egy példáját Abotsford-ban figyeltem meg először ötven éve magyarok között. Ha jól emlékszem, akkor ott megálltunk pár hétre a Powell River-be vezető úton 1957 januárjában. Egyik este, kissebb csoportokban, vendégül láttak bennünket korábban kivándorolt magyar családok akik ott laktak és gazdálkodtak a Fraser folyó völgyében. Mindannyiunknak nagyon jól esett a magyar vendégszeretet, a magyar koszt, na és a magyar szó is, hiszen az angol tudásunk akkor nulla volt. Ráterve a magyar szóra, másnap a vizitálás után a magunk közötti beszélgetés közben néhányan megdöbbentünk azon, hogy a vendéglátóink kicsit 'töredezve' beszélték az anyanyelvünket. Viszont ma, ötven év után, én is oda jutottam, hogy elég gyakran a magyar szó kiejtése vagy leirása előtt a gondolat először angolul jut eszembe. Aztán követi a gyors forditás, és ennek néha itt-ott a 'töredezett anyanyelv' az eredménye. Most már sokkal jobban megértem az Abbotsford-i János bácsit is, aki vendégül látott bennünket, és ha 'töredezve' is de mégis magyarul társalgott velünk. Tisztelet jár neki, hogy a körülményei mellett mégis megőrizte az anyanyelvét.
Nagyatádról Sopronba. Az életutam Nagyatádon kezdődött, ahol születtem, és szerető felnevelésben részesültem jó anyámtól, apámtól, és apai nagyszüleimtől is. A középiskolát (az Erdészeti Technikumot) már Sopronban végeztem, és onnan kerültem az egyetemre 1954-ben. Az 1956-os forradalmi eseményekből és az azokat megelőző Soproni évekből néhány személyi emlékképet ('snapshot'-ot) érdemes visszaidéznem mielőtt rátérek röviden a kivándorlás főbb emlékeire és a Kanadai életpályám eseményeire. Talán az emlékképek jobb betekintést adnak az életutam kialakulásáról. Az biztos, hogy az életútam közös nevezői a magyar és a soproni létem.
Az első emlékképem a félelmet és a dacos kommunista ellenállásnak egy spontán történt kis lépését illusztrálja. Úgy emlékszem 1955 őszi szemeszterében történt az, hogy az egyetem Párt Titkársága összehivta az évfolyamunkat (mint az Egyetemi DISZ-nek egyik csoportját) egy 'rendkivüli' nagygyülésre azért, hogy megszavazzuk illetve megszavaztassák velünk a Bujdosó Alpár évfolyam- társunk kirugását az egyetemről. Különben az Alpár 'nagy bűne' az volt, hogy valami rosszat mondott és talán gúnyolódott az egyik marxizmus-leninizmus órán. Persze az nem segitett a 'bűntettjének' a kiértékelésében, hogy értelmiségi származású (tehát nem jó 'káder') volt. Mondanom sem kell,

hogy a teremben érezni lehetett a feszültséget és a félelmet. A vádló pontok gyors felolvasása után a habzószájú párttitkár azt a javaslatot illetve kérdést tette fel, hogy... „elvtársak, itt nincs sok vitatni való, hiszen mindannyian egyet értünk abban, hogy a bűntettei miatt a Bujdosó Alpárt ki kell zárni az egyetemünkről. Tehát akik ezzel nem értenek egyet, és arra szavaznak, hogy Bujdosó maradjon az Egyetemen, tegyék fel a kezüket". Hulla csend lett. Ezt a cselt nem vártuk. Körülnéztünk. De pár másodperc után lassan felemelkedett egy kéz, követte a második, harmadik, és hamar az egész évfolyam, kivéve négy évfolyamtársunkat, akik párt tagok voltak. A nem várt eredményt követően a párttitkár és a két pribékje dühösen kirohantak a teremből azt kiáltva, hogy „önök sem érdemlik meg azt, hogy itt tanulhatnak". Én viszont, az évfolyamtársaimmal együtt, egy jóleső érzéssel hagytam el a termet.

A soproni forradalmi napokról két emlékemet emlitem meg. Az egyik esemény a Várkerületi csendes tűntető felvonulás volt ('Együtt a lengyelekkel' jelszóval), azt hiszem október 23-án. Ha féltünk is az ÁVH elrejtett fegyvereitől, de mégis volt annyi közös merszünk, hogy tűntettünk a kommunizmus zsarnoksága ellen. A másik emlékkép meg a forradalmi napok alatti soproni bank-fióki kiküldetésre vonatkozik. A kiküldetésre azért lett szükség, hogy megnyugtassuk a bank előtt összegyült nagy tömeget mielőtt az intézetet megostromolnák. Ugyanis mindenki követelte a pénzét, félve a válságtól. Ezt az utat negyedéves barátommal, Jandó Tiborral ketten tettük meg. Csupán annyit kellett mondanunk, hogy az egyetemi diákvezetőségtől jöttünk, és csak az maradjon itt akinek tényleg szüksége van pénzre. És lehetőleg csak kis összegeket vegyenek ki. A tömeg megtapsolt bennünket, és pár ember kivételével eloszlott. Látszott, hogy sok jó akarat volt az emberekben. Ha jól emlékszem akkor a bank igazgató annyira örült az eredménynek, hogy egy konyakra hivott meg bennünket a fellépésünk után.

Sopronból Auszriába. A szülőhazám elhagyása november 4-én este történt, amikor a hallgatók zöme lépte át az osztrák határt. Úgy emlékszem, hogy fásult gondolatokkal gyalogoltunk a határ felé. Részben attól féltünk, hogy ha maradunk akkor esetleg Szibériába köthetünk ki. Igy természetesen Ausztriát választottuk.. A csoporthoz tartozás adott valami megnyugtató biztonsági érzést. Persze arra nem gondoltam azon a hideg, nyirkos és sötét estén, hogy a határátlépési út később majd Kanadába fog vezetni, és hogy szülőföldemet csak tiz év mulva látom újra.

Az Ausztriában szerzett sok sok emlékemből hármat emlitek meg. Persze a Ferienhort (az első ideiglenes otthonunk), a Wolfgangsee és a tavat körülvevő hegyek csodálatos téli szépségének emlékei velünk maradnak egész életünkben. Az első megemlitendő ausztriai emlékem a Roller Kálmán bátyánk 'apaszerű' megnyugtató szavaihoz fűződik, azokban a napokban amikor arról vitatkoztunk, hogy Európába maradjunk-e. Szerintem részben Kálmán bácsinak köszönhetjük azt, hogy együtt maradtunk, és hogy Kanadában folytathattuk tanulmányainkat. A második emlékképem az után formálódott amikor már többségben a Kanadai kivándorlás mellett döntöttünk, és hogy a UBC-n folytatjuk a tanulmányinkat. Ha jól emlékszem, eljött hozzánk Ferienhort-ba egy három tagú delegáció. A UBC Erdészeti Fakultás dékánja, Dr George Allen mellett két emigrációs hivatalnok volt talán ott. Többek között akkor valamelyikünk a következő kérdést tette fel: „Ha Magyarországon megfordul majd a politikai helyzet, akkor Kanada visszaenged-e bennünket, és garantálnák-e a visszautazásunk költségét?" Persze ma már mindannyiunk előtt érthető a Kanadaiak udvarias megdöbbenése és válasza: „Kanadából szabadon jönnek-mennek az emberek (az emigránsok is) és három vagy négy hónapi munkával meg lehet keresni a hazautazás költségeit". A harmadik visszaidézett emlékem az a bensőséges Karácsonyi vacsora, amelyet Wernberg grófnő szervezett nekünk Salzburg mellett. Az estét még az tette emlékezetessé, hogy a grófnő a családtagjaival (leányaival, unokáival) együtt szolgált ki bennünket. A hetvenes években kétszer felkerestem a kedves hölgyet Ausztriai utazásunk idején. Köszönetet mondtam neki mindannyiunk nevében, és röviden beszámoltam a soproni csoportunk kanadai életéről. Mindig érdeklődött rólunk és szeretettel gondolt ránk

Első kanadai éveim. A UBC-n töltött kanadai éveink közösek, és igy az emlékképek is hasonlóak. Ezért kevésbé célszerű részleteznem az egyéni emlékeimet. Habár megkönnyitette a vancouveri életünket az is, hogy például ott volt a Kis-Budapest Vendéglő a kedves Paula nénivel. Aztán néhányunknak (Magasi Lacinak, Dibúz Jenőnek, Borsos Zolinak, Matolcsy Öcsinek és később nekem) ott volt a Mr & Mrs Timms kellemes lakása, a UBC-hez közel, amit megosztottak velünk majdnem úgy mint családtagokkal. Tehát nem éreztük azt, hogy 'albérlők' voltunk. Az 1959-es egyetemi végzésem után a munkaszerzés volt az első feladat. Akkor az egyetemi továbbtanulással még nem foglalkoztam komolyan, mert nem láttam tisztán az érdeklődési köröm irányát. Igaz, hogy kevés munkalehetőség akadt, de szerencsére felvett a Forestal Forestry & Engineering cég erdőbecslési (timber cruising) munkára. Ha jól emlékszem, akkor Tarnócai Karcsi negyedéves barátomtól (aki már a vállalatnál dolgozott) kaptam egy jó referenciát. Köszönöm, Karcsi. A becslési munka a Vancouver sziget déli részét fedő őserdőkre (coastal rain-forest) terjedt ki. A sok eső mellett a munka adott kellemes élményeket is. Például soha nem felejtem el azt amikor a Cameron folyó völgyében (Port Alberni közelében) egyenként bemértük a kb. 100 m magas és több mint két méter átmérőjű óriás Duglász fenyőket. Úgy éreztem mintha egy katedrális aulájában jártam volna magas márvány oszlopok között.

A munka lehetőséget adott arra, hogy bejárjam a Vancouver sziget hegyeit és völgyeit Comox-tól délre Victóriáig. Igy ismerkedtem meg a Nitnat folyó völgyével is, ahol a Crown Zellerbach cég éppen egy ujdonsült fakitermelő telepet (logging camp) kezdett kiépiteni Lake Cowichan községtől kb 35 kilométerrel a tó nyugati csücskéhez közel . Annak idején 1959-ben a Nitnat folyó völgye teljesen feltáratlan őserdő volt. Akkor még nem is hittem volna, hogy hamarosan a Nitnat Logging Camp lesz majd a következő munkahelyem, és a CZ cég lesz a munkaadóm. 1960-ban kaptam egy munkát a cégtől mint segédmérnök. Igy a becslés helyett fakitermelő utakat és kitermelési határokat kellett tervezni, bemérni és kitűzni.

Továbbtanulás az USA-ban. A CZ cégnél minden jól is haladt, de sajnos 1961 nyarán az erdei tűzveszély miatt ideiglenesen elbocsájtottak. Először ez úgy érintett, mint egy 'krizis'. De mégis a 'lay-off'-nak köszönhetem, hogy akkor kezdtem komolyan gondolkodni az egyetemi továbbtanulásról. Nem is tartott sokáig az elhatározás , azzal együtt, hogy a fatechnológia vonalán fogok specializálni. Igy 1961 téli hónapjaiban folyamodtam öt Amerikai egyetemre (Yale, Syracuse, Berkley, Oregon és Washington). Kis megdöbbenésemre mind az öt helyre felvételt kaptam 1962 tavaszán. Na most mi lesz, gondoltam. De mégis az a tény döntött a University of Washington mellett, hogy az közel volt Vancouverhez. Na és Seattle-be lemehettem körülnézni, és a Bódig Jóskától meg a Dibúz Jenőtől (akik már ott tanultak) jó benyomást kaptam az egyetemről. Még a CZ-tóli

'elbúcsuzáshoz' hozzá teszem, hogy amikor 1962 nyarán bejelentettem a lemondásomat, akkor azzal próbált csábitani a főmérnök, hogy maradjak, mert a vállalatnak nagy tervei voltak velem, és megduplázzák a fizetésemet. Csupán annyit mondtam, hogy köszönöm, de ezt miért nem tudatták velem az előző éven mielőtt a tűzszünetben elbocsájtottak.
Az első Seattle-i feladat a lakásszerzés volt. Igy véletlenül a Bella Imre barátommal (volt ötöd éves, aki ugyancsak akkor kezdte továbbtanulását) lettünk lakótársak egy bályos és idős amerikai hölgy, Mrs Hinkley házában. Mrs Hinkley, aki egyedül élt, nem csak 'lakást' hanem otthont adott nekünk, és az ott létünk alatt 'amerikai anyánk' lett. Az egyetemi tanulmányaim és kisérleteim is elég sikeresen haldtak, csupán a fizikai kémia (kötelező tárgy) izzasztott meg néhányszor. 1963 őszén sikerült is megvédenem a tézisemet.
Seattle azért is fontos lett az életemben, mert ott ismerkedtem meg jövőbeli nejemmel, Tónival. Az ismeretségből szerelem és utánna házasság lett 1964 nyarán. Tóni elvált hölgy volt, két fiatal 'teenager' gyermekkel (Ted és Tana). Igy egy 'kész' családdal kezdtem a házas életet. Apai tapasztalat nélkül álltam neki a két mostoha gyremekem felneveléséhez. De hála Isten ez a 'project' is sikerrel járt, mert még mindig házasok vagyunk. A Seattle-i esküvőre már Torontó-ból jöttem vissza, ugyanis az ottani Egyetemen megkezdtem PhD tanulmányaimat 1964 januárjában. Azt, hogy Torontó-ban kötöttem ki, a Bob Kennedy barátomnak köszönhetem, aki 1963 nyarán meggyőzött a Torontó-i Egyetem előnyeiről, és arról, hogy szivesen fogadnának. Igy lettem az ő első PhD diákja, aki akkor Associate Professor volt. Bob később a UBC-n Erdészeti dékán lett a 80-as években, és a Soproniaknak nagy barátja volt kezdettől fogva.
Vissza Kanadába: Seattle-ből Torontó-ba. 1964 nyarán nem egyszerű volt egy 'kész családot' átültetni Kanadába, ami a nejemnek és a gyerekeknek elvégre 'idegen' országnak tűnt. A legnehezebb talán abból eredt, hogy egy diák keresetből négyen nem tudtunk volna megélni. Ezért a Tóni munkát keresett és talált az egyetemen. Ő igy szerezte meg a 'PHT diplomát' ('putting hubby through' school)! A kedves nejemről még annyit, hogy saját szorgalmából megtanult olyan jól magyarul, hogy már nem lehetne 'eladni'. Mondanom sem kell, hogy még a kis nyelv tudása is, a Tóni kedves egyéniségével együtt, nagyon imponált az otthoni rokonoknak és barátainknak egyaránt a gyakori hazautazásaink idején.
1966-ban védtem meg a disszertációmat, és még az ősszel felvett az Erdészeti dékán, Bernard Sisam, mint Assistant Professor-t a Torontó-i Egyetem Erdész Fakultására. Ez a lehetőség abból eredt, hogy Bob Kennedy elment a Vancouveri Faipari Kutató Intézetbe, és igy üresedés lett. A Dékán úr rám bizta, hogy fejlesszem tovább a fakultás fatechnológiával és faiparral foglalkozó kis programját. Ezt lelkesen meg is tettem, és ez maradt az egyik fő felelősségem a 33 éven át tartó Torontó-i egyetemi karierem alatt. Talán a Torontó-i fatudományi program fenntartását és annak fejlesztését tartom karierem 'zenit'-jének. A program legfontosabb 'teljesitménye' a sok diplomás diák lett (Bachelor, Master's és PhD diplomákkal). Őket szivesen fogadta be a fejlődő faipar. Az egyetemi oktatás és a kutató munka lehetőséget adtak arra, hogy hozzájárulhassak több száz diák tanulmányainak és karierjének elinditásához, és általuk, ha közvetve is, a kanadai faipar és fatudomány fejlődéséhez. Talán nincs is olyan tartománya Kanadának, ahol ne lenne volt diákjaimból néhány. Persze az oktatás mellett kutatnom és publikálnom is kellett (a 'publish or perish' jelszó alatt).
Az egyetemi pozicióm alkalmat adott arra is, hogy az eredeti Alma Máter-emmel, Sopronnal is kiépithessek kapcsolatokat, amit szivesen meg is tettem. Például tudtam segiteni fiatalabb Soproni kollegáknak nemzetközi konferenciai részvételükkel, szak cikkeik kiadásával, nemzetközi tudományos szervezetekhez való kapcsolódással, és kanadai tanulmányutak megszervezésével. Többször megfordultam Sopronban vendég előadásokat tartani. És 2001 őszén a Faipari Dékán, Dr Molnár Sándor, meghivásából mint vendég Professor tanitottam a másod éveseket Faanyag Ismerettanra. 2002-ben Diszdoktori Diplomát ('Doctor Honoris Causa') kaptam a Soproni Egyetemtől, amit nagy megtisztelésnek tartok, hiszen Sopronban kezdődött a karierem.
A nyugdijas éveimet 1999-ben kezdtem, három évvel korábban, mint kellett volna. De az egyetem kedvezővé tette a korai nyugdijazást. Az első önkéntes 'project'-em egy új professzori pozicionak a finanszirozása volt, amire két millió dollárt kellett begyűjteni. Ez sikerült is, főleg a volt diákjaim segitségével. Ezt követte öt ösztöndij megagalapozása és finanszirozása. Máskülönben foglalkozok az irással, olvasással, zenével, kertészkedéssel, fényképezéssel, meg itt-ott a konzultáló munkával is. Néha az utazás is napirenden van. Tehát untakozásra nem marad semmi időm. *(B.J. Class of '59)*

I D E É S V I S S Z A

André Béla: **Kanadába és vissza Sopronba**

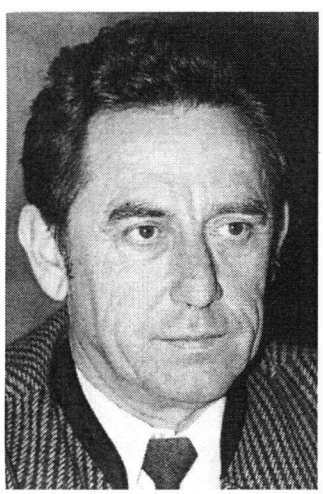

Másodéves voltál, amikor Kanadába jöttünk. Abbotsdorf-Powel River és a nyári munka a Yoho Nemzeti Parkban – ez volt velünk az indulás új hazánkban. De te elsőként hazatértél Magyarországra. Mindezt sok helyen leírtad, elmondtad filmekben. Most arra kérlek, kezdjük akkori visszailleszkedéseddel Sopronba, beszélj a végzés utáni munkádról, hazai életedről.

1957 szeptemberében újra kezdtem a másodévet. Ezt természetesen az itthon maradt egy évvel későbben kezdők között. Ismertem őket, hisz két és fél hónapig együtt voltunk hallgatók 1956-ban. Mégis kicsit megijedtem, amikor a Dimitrov téri kollégiumban Zsilvölgyi Laciék kamarájában kaptam helyet. Lacit, mint a 1956-os balekbál egyik szervezőjét már ismertem, de akkor számomra nem a legszimpatikusabb balek volt. Félelmem alaptalan volt, azonnal befogadtak Hegedűs Tónival és Sümegh Nándival egyetemben. Lacival nemcsak kamarások, de jó barátok is lettünk. Olyannyira, hogy 4 év múlva Laci sógorom lett, hisz akiknek udvaroltunk, és akiket feleségül vettünk, testvérek voltak.
Az évfolyam is befogadott. Sokat beszélgettünk kinti életünktől, közös kinti barátainkról.
A professzori, tanári kar jó része segítőkészen – szinte barátilag fogadott. Egyéni beszélgetéseink során és csoportos foglalkozások alatt is nagy volt az érdeklődés kinti életünkről, a

látottakról. Volt azonban a marxista tanszéken tanító 'Kertész elvtárs'-nak egy kicsit szúrós megjegyzése, amikor a hallgatók sorában felismert: „Maga is fegyverrel vigyázott rám?". Ez igaz volt, hiszen az összegyűjtött – vagy önként jelentkezett egykori elvtársakra az ajtóban állva, felváltva vigyáztunk. Azonban félelmem nem volt alapos, - mert ezzel az ügyre fátylat borított. Tanultam, újra sportoltam (atlétika), udvarolgattam, tehát a régi módon éltem. 1957-58-ban néhányszor leírattak velem a rendőrségen életrajzomat, természetesen az utolsó éveket részletesebben, hol jártam, mit dolgoztam és miért jöttem haza. De ez is hamarosan elmaradt.
Negyedéves voltam, amikor a fél éves vizsgák előtt meghalt édesapám. Az ő betegsége döntően motiválta hazatérésemet. Továbbtanulásom lehetőségei csökkentek. Édesapám munkahelye – az Észak-zalai Állami Erdőgazdaság – természetesen apám tiszteletétől indíttatva – társadalmi ösztöndíjban részesített. Ez akkor jelentős segitség volt, végre tudtam a menzán vacsorát vásárolni, sőt még haza is tudtam segíteni Édesanyámnak. A tanulás jól ment, sikeresen végeztem, jegyeim átlaga meghaladta a 4,25 átlagot.
Ösztöndíjam feltétele volt, hogy a juttatás tartamával azonos ideig kell dolgoznom az adományozó erdőgazdaságnál. Ezt én túlteljesítettem. Kölcsönös megelégedésünk bizonyítéka, hogy 36 év után innen mentem nyugdíjba. (Csupán a cég neve változott többször átszervezések miatt.)
Első kérdésedre visszatérve: visszailleszkedésem összessségében zökkenőmentes volt. Soproni diák életem felejthetetlen fiatalkori emlékem lett, s diplomám mellé szereztem egy menyasszonyt is, aki hamarosan a feleségem lett.
Milyen munkakörökben és hol dolgoztál pályád alatt? Éreztették-e veled, hogy 'Kanadás' voltál?
Mint előbb említettem, Zalába kerültem, ahonnan „való vagyok". Édesapám elismert munkája nagyban segített, hogy itt ösztöndíjat, később munkát kaptam. Előbb erdőműveléssel, majd erős műszaki érdeklődésem eredményeképpen a szakma műszaki feladataival sikerült foglalkoznom. Pályafutásom szerencsés volt, a magyar erdőgazdálkodás gépesítése és az én érdeklődésem egybeesett.
1964-ben szerveződött a műszaki erdészetek hálózata. Felkértek az erdőgazdaságunk műszaki erdészete vezetésére, amit örömmel vállaltam. Itt gépek javításával, üzemeltetésével, szállítási feladatok szervezésével, erdei utak építésével, erdészeti magasépítmények megvalósításával, anyagbeszerzésekkel foglalkoztunk erdőgazdaságunk területén.
Ez időben jelentek meg Magyarországon a mozzanatgépesítés eszközei, a fakitermelésben a 'gyalufogas motorfűrészek', 'kérgező-hasítógépek', a rakodásban a 'hidraulikus rakodógépek', a szállításban a 'csörlős vonszolók', a 'forwarderek', at útépítésben a 'dózerek', 'tömörítőgépek', 'gréderek', 'finiserek'. Ezekkel végeztük a munkát.
Korai vezetővé válásomat egy pártvezető igy kommentálta: „Maga igen hamar vezető lett, de tudnia kell, hogy ezzel a csúcsra ért, mert párton kívüliként többet elérni nem tud". Igaza lett. Középvezető maradtam, de ezt sikeresen éltem meg.
Szakmai munkámban különösen büszke vagyok arra, hogy részt vehettem az erdészeti gépjavító rendszerek kidolgozásában az Erdészeti Tudományos Intézet megbízási szerződésével. A gépüzemi elszámolások számítógépes feldolgozását az országban először a 80 évek elején Zalában oldottuk meg. Ennek kidolgozásában a feladat meghatározója és később a rendszer gazdája voltam. Ezt ma is használják, csak már nem IRISZ 50-es nagy számítógépen hanem PC-re adaptálva.
1986-tól a Műszaki Erdészetet és a zalaegerszegi hagyományos erdészetet összevonták. Ennek igazgatójaként a műszaki lehetőségek gondos kihasználásával egy kedvezőtlen adottságú erdészeti üzemet sikerült eredményes gazdasági pályára állítani. Az 1990-es rendszerváltás után a segédüzemágak privatizálása a gépüzemeltetés – gépjavítás és útépítés befejezését jelentette az erdőgazdálkodásban. A tiszta erdészeti profil kialakítása nem volt zökkenőmentes. Itt az új gazdálkodás kialakításában már a Részvénytársaság Igazgatósága tagjaként és a cég közgazdasági osztálya vezetőjeként vettem részt. 1997. évi nyugdíjazásom után a fafeldolgozásban létrejött kft-k felügyelő bizottsági elnökeként képviseltem a többségi tulajdonos erdőgazdaságunk érdekeit és a fa másodlagos feldolgozásában szereztem tapasztalatokat.
Volt-e gazdag szakmai munkád mellett más – talán hobby-nak tekinthető elfoglaltságod?
Aktív sportolói pályafutásom befejezése után sportvezető lettem. Az atletikai szakosztály vezetése után a Zalamegyei Atlétikai Szövetség elnöke lettem 25 évig. Versenybíró voltam, versenyeket szerveztem. Zalaegerszegen egyik alapítója voltam a Városvédő Egyletnek. Sokáig alelnökeként is működtem. 1965-től foglalkozom felnőtt erdész szakmunkás képzéssel. Ma is a Tudományos Ismeretterjesztő és Szakképző Egyesület keretében a szakmunkásképzés oktatását és szervezését végzem, és a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium megbízásából vizsgaelnöki teendőket látok el.
Család- gyermekek- unokák?
Két gyermekünk született. Leányom Ildikó Sopronban végzett óvónő. Fiam Zoltán Budapesten a Műszaki Egyetemen végzett építészmérnök – tervező- és ma is oktat adjunktusként. Öt unokám közül ketten felsőfokú, ketten középfokú iskolába járnak. A legkisebb meg óvodás. Gyermekeim édesanyja 1992-ben sajnos meghalt. 1997-ben újra nősültem és ma Zsuzsa feleségemmel egyetértésben éljük nyugdíjas éveinket.
Térj ki más témára, amiről még valamit mondani szeretnél?
Szakmai- baráti- sportbeli és rokoni ismeretségi köröm biztosítja azt a baráti közösséget, ahol jól érzem magam. Ezen felül megbecsültséget is biztosít számomra sok olyan megbízás, amit szívesen ellátok. Munkahelyem nyugdíjas klubját megszerveztük, s ott elnöknek választottak. Tartalmas elfoglaltságot jelent közös múltunkra emlékezni, havi találkozásaink alkalmával.
Sok régi baráttal tartok kapcsolatot személyesen és e-mail-on keresztül. S hogy bárkit közülük ki ne felejtsek csak példaként néhány nevet említek: Czeiner Zsolt Svájcból, Tóth Géza, Porpáczy Lehel és Rétfalvi Laci Kanadából. A barátság, a találkozások, a levelezés, a közös múltra, sikerekre és néha csalódásokra való visszaemlékezések, ma még értelmes életünknek egyik örömét jelentik. *(A.B. volt II.éves hallgató)*

Beszélgetés Weidinger Imre barátunkkal

(Ismerősöktől hallottam, hogy korházban van, ahol tudatták velem, hogy két hónapi tartózkodás után már egy hete hazaküldték. Lakásán kerestem fel s a látvány ami fogadott, őszintén szólva megrázott. A kisportolt testű, 70 kilós daliás tartású Imre helyett egy legalább 5 centivel alacsonyabb és 54 kilóra lefogyott, botra támaszkodó idős ember várt ránk lakása bejáratánál. Hirtelen jött vérrák okozta csontritkulása folytán két csigolyája összeroppant. Megérkezésünk után azonban hamarosan kiderült, hogy bár testét megtörte a kór, szellemét, életfelfogását és optimizmusát nem. Miután engem mindig érdekelt Sopron Alumni csoportunk története, megkértem Imrét, hogy válaszoljon egy pár kérdésemre. A Szerk.)

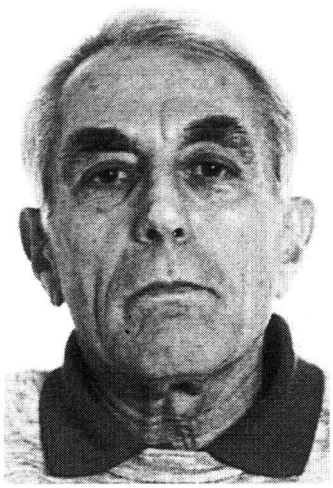

Ha rövid ideig is, de diákja voltál a ' Sopron Divizió'-nak, tehát már definició szerint is a Sopron Alumni közösséghez tartozol. Mi volt ami téged hozzánk vonzott s mik voltak csatlakozásod körülményei?

1952-ben érettségiztem Baján az Állami Gimnáziumban és a Soproni Erdőmérnöki Főiskolára szerettem volna menni továbbtanulni de iskolaigazgatóm, 'származásom' miatt, nem is továbbitotta felvételi kérelmemet. Ezután a helyi posztógyárba mentem dolgozni, majd 1954-es katonai behivásom után 'munkaszolgálatos' lettem. 1956 november végén, unokatestvéremmel, Kabdebó Tamással 'disszidáltunk' s Angliába kerültünk, de én a Kanadába vándorolt Bezerédi Gyula (volt elemi iskolai/gimnáziumi osztálytársam férje) biztatására, hogy valószinűleg részt vehetek a Vancouverben folytatódó magyar nyelvű erdőmérnöki oktatásban, 1957 májusában Kanadába jöttem. A tanév kezdetéig egy vasbeton gerenda gyárban dolgoztam Észak Vancouverben, majd szeptemberben felvételt nyertem a UBC Erdészeti Fakultás 'Sopron Division' részleg első évfolyamára. Az előadások folyamán hamarosan rájöttem, hogy a matematika, fizika és kémia mindig is gyengéim voltak s az öt év kihagyás az érettségi után is éreztette hatását, ezért a Karácsonyi szünet után már nem is folytattam a próbálkozást. Visszamentem dolgozni a vasbeton gyárba. Ha ujra csinálhatnám, valószinűleg másként döntenék.

Hol és milyen munkakörökben dolgoztál pályád alatt s melyeket találtad legkielégitőbbnek úgy érdeklődési köröd mint javadalmazás szempontjából?

A vasbeton gerenda gyárban dolgoztam évekig, de hétvégeken és a nyári szünetben vállaltam 'life guard' poziciót a 'Vancouver Parks Board' uszodáiban. A sportokhoz való vonzalmam édesanyám befolyása, aki maga is vidéki bajnok úszó volt a 20-as években (bár sohasem voltam élsportoló, inkább 'harmadosztályú' minőségben űztem az úszást, vizilabdázást, kosárlabdát). Egyik felettesem ajánlására Prince Rupert, BC-ben kaptam, uszodában 'Assistant Manager' állást, ahol munkám sok oldalú volt de főleg az úszás tanitása volt fő feladatom. Két év után, egy másik volt soproni diák, Fodor Gyuszi segitségével Edmonton, AB-ban kaptam munkát hasonló feladattal, de a hideg tél miatt csak egy évig maradtam s visszatértem Vancouverbe, ahol először Burnabyben folytattam uszodai tevékenzségeimet. Két év mulva, ujsághirdetés után megpályáztam egy állandó állást a Vancouver Parks Board keretében. Amikor a felvételi kihallgatáson megkérdezték, hogy meddig akarok maradni, azt válaszoltam, hogy ameddig csak meg leszünk elégedve egymással. Onnan mentem nyugdijba 1998 október 23.-án, 32 éves szolgálat után. Legemlékezetesebb munkám talán Prince Rupertben volt, ahol elhanyagolt benszülött gyerekeket kellett úszásra tanitani. Nagyon hálásak voltak s én is szeretettel gondolok rájuk. Ma is gyakorta találkozok már középkorú emberekkel, akik nevemen köszöntenek s akikre én már nem emlékszem, de valaha, valahol uszó tanulóim voltak.

Dolgoztál te az erdészetben is, amit eddig nem emlitettél.

Igen dolgoztam Tőgel Gyulával, volt évfolyamtársunkkal erdei utak kitűzésén, kivágandó állományok felmérésén a Vancouver Sziget legészakibb részén, a Queen Charlotte Szigeteken s Bella Coola környékén is. Nagyon hálás vagyok, hogy Gyuszi alkalmat adott ezeknek a helyeknek a megismerésére, ahová másként soha nem jutottam volna el. Uszodai munkám mellett csak az éve szabadságom alatt, néha hosszú hétvégeken jutott erre idő nyáron de télen is.

Mik voltak azok a családi körből hozott életelvek amelyek segitettek életviteledben s hogyan alakult, változott gondolatvilágod életutad alatt?

Nagy családból jövök, négy lánytestvérem és egy fiútestvérem van. A családban való gondolkodás, az egymáshoz való ragaszkodás, egymás segitése voltak s ma is azok a legmeghatározóbb érzéseim. De az itt kötött barátságok is számosak s ezért soha nem éreztem, hogy egyedül vagy hazátlan vagyok bár néha azért engem is emésztett a honvágy. A szoros családi kapcsolatok ellenére is ma már ugy érzem, hogy Kanadában vagyok igazán 'otthon'.

Szólj magyarországi kapcsolataidról, hazalátogatásaidról, benyomásaidról az ottani változásokkal kapcsolatban.

1960-ban, amikor édesapám motorkerékpár szerencsétlenségben meghalt, éppen Európában tartózkodtam s csak 'megtorlástól' való félelmen tartott vissza, hogy temetésére hazamenjek. Azóta már 'számtalanszor' voltam Magyarországon látogatóban s minden testvéremmel és leszármazottaikkal tartok jó kapcsolatot. Testvéreimet és gyerekeiket is gyakran hozattam ki Kanadába. Édesanyám is töltött velem itt pár hónapot. Az otthoni változások ha lassan is de szerintem jó irányban haladnak. Testvéreim közt van jobboldali s van baloldali, én magamat valahol köztük szeretném látni. Nem szeretem a politikát. Különben, kettős állampolgár lévén, éltem szavazati jogommal és szavaztan otthon városi, megyei és országos választásokon is. Megfigyeltem, hogy Magyarországon, főleg az egészségügyi ellátással kapcsolatban, 'meg szeretnék enni a tortát és meg is szeretnék azt hagyni'. Hát azt tudjuk itteni életünk során, hogy az nem lehetséges.

Nem alapitottál családot, nőtlen maradtál. Akarsz mondani bármit erről a témáról?

Függetlenül attól, hogy ez mindenkinek a magánügye, én mindig azt mondtam, hogy mivel négy lánytestvérem közt volt a legszebb, a legháziasabb, a legspórolósabb és a legjobb sportoló nő, ezeket a tulajdonságokat egy személyben úgy sem találnám, hát akkor miért keressem. Igazában az volt, hogy aki hozzám akart jönni nem kellet, aki nekem kellett az meg nem akart

hozzám jönni s közben elmúltak az évek, ha még tiz napot élek 74 éves leszek.

Gyakori magyarországi utazásaid mellett, úgy tudom sokat utaztál világ versenyekre. Sőt arról voltál nevezetes körünkben! Mondj erről is valamit.

Az 1960-as müncheni olimpiával kezdődően Moszkva kivételével minden nyári játékokon ott voltam s emellett két téli olimpián is részt vettem, természetesen mint a nézőközönség egyike. Tetejébe testvéröcsémet háromszor, annak fiát is egyszer vendégül láttam olimpiai játékokon. A Moszkvai játékokat nem politikai okok miatt hagytam ki, hanem mert a legerősebb csapatok hiányában nem volt igazi verseny. Igaz volt ez a Los Angelesi játékokra is, de ott vendégeim miatt vettem részt. Bár a jegyárak általában elég borsosak, de előre tervezve és olcsó helyeken (mint Youth Hostels) megszálva, megengedhető ez kispénzű embereknek is. Viszont nem hiszem, hogy Beijingbe már eljutok egészségi állapotom miatt.

Térj ki bármi más témára, amiről mondanivalód van.

A Duna, a viz egész életemben meghatározó szerepet játszott. A Duna mellett nőttem fel, gyerekkori élményeim mind a halászattal (nagybátyámtól tanultam a dobóhálózást, a varsázást, a fenékhorgozást), csónakázással (helyi kifejezéssel 'csikli'-ben evezni), az uszással vannak kapcsolatban. A viz és a vizisportok adták később a lehetőséget egzisztenciám megterentésére is. Életem egyik legfelejthetetlen élménye is a Dunával kapcsolatos, amikor Tamás unokatestvéremmel 1975-ben, kenuval leeveztünk a Dunán, a németországi Ulm városától szülővárosomig, Bajáig. Az 1100 km-es távolságot, a hajózható Duna felét 14 nap alatt tettük meg.

K Ö Z E L M Ú L T

Apt Kamill: **Életek, emberek...**(6.folytatás)

AUSZTRIA. Klosterneuburgból jóformán semmire nem emlékszem. Csak néhány napot voltunk ott, amit majdnem teljesen átaludtam. Amikor nem aludtam, borzalmas lelkiismeret furdalásom volt, azért, hogy nem maradtam otthon. Halál fáradtan, szinte félőrülten a tragédiától martam magam. Gyáva voltam! Otthon harcolnak. Nekem ott volna a helyem, nem itt. Már régen Pesten kellett volna lennem. Satöbbi. Arra emlékszem, hogy Lajossal meg néhány másik évfolyamtársunkkal meg akartunk szökni egyik este, de nem ment. Az épület körül mindenütt őrség volt, nem csak a kapunál. Aztán pár felsőbb éves nekünk rontott, hogy mit hülyéskedünk, mindenkinek a helyzetét veszélyeztetjük, esetleges megtorlás, miegymás. A közérdek győzött. Megegyeztünk, hogy nem szökik senki.

A lelki trauma csendben de évekig folytatódott, s később honvággyal fűszerezve, néha szinte tűrhetetlen volt. Elmúlni azt hiszem, soha nem múlt el. 1962-ben amikor bányász voltam, több hónapig heti hét napot dolgoztam a föld alatt, úgynevezett 'temető műszakban' , vagyis éjféltől reggel nyolcig. A nappal felét átaludtam, a másik felét a vancouveri magyar Könyvesboltból postán kapott könyvekbe bújva töltöttem. A bányatelep messze kint volt az erdőben, béke volt. Egyedül voltam. Csend volt. A bányazaj, légkalapács, robbantás, csille robaj, nem zavart. A több mint 60% vastartalmú magnetit nagyon nehéz anyag, jó nehéz munka volt, Ott voltam ahol voltam, saját magammal, tervek nélkül, semmim nem volt csak a munkám meg időm gondolkodni. Jó volt. Nyugodt voltam. Itt tettem végre rendbe a gondolataimat. Talpra álltam, s azóta is szedem a virágot.

Az oroszok által tönkre lakott régi 'K und-K' laktanyából vonatra raktak bennünket és Salzburg mellett, Siezenheimbe, egy kiüritett amerikai katonai telpre költöztettek. Az internáló tábor több egyemeletes épületet, s a köztük levő jókora teret körülvevő magas, őrtornyos, reflektoros szögesdrót keritésből állt. Az egyik épületben mi soproniak voltunk, a többiben más, proforma leinternált, a határon fegyverrel átjövő maximum néhány száz magyar volt, katonák, civilek, csövesek vegyesen. Vasárnap este a tábori templomban egy idősebb, 1945-ben kint maradt magyar pap misézett. Persze nekünk misézett. A beszédet úgy kezdte, hogy „Hősök hősei, Ti!" Úgy éreztem, minha korbáccsal vágtak volna végig rajtam, ott a száraz, meleg templomban, jóllakottan, biztonságban. Aztán azzal folytatta, hogy eltiportak bennünket, és hogy nem tudni ezért ki igazán a felelős, „a kommunista kelet, vagy az antikommunistát játszó, de lényegében pro-kommunista nyugat". Gondolatai, meglátásai majdnem hanyatt löktek bennünket.

Sajnos nem kellett több mint egy-két év, hogy meglássam mennyire igaza volt az öregnek. Aztán az ember lassan arra is rájött, hogy ugyanegyazon kerités mennyire másként néz ki, a szerint, hogy melyik oldalról látják. Mig az ember azt hiszi, hogy a keritésnek csak egy féle oldala van, könnyen gyűlöli, vagy csodálja ami odaát van. Egy kis műveletlenség, egy kis felelőtlenség, egy kis propaganda, és kész a háború vagy a béke, attól függően, hogy a hatalmon lévőknek pillanatnyilag melyik van érdekében. Aztán ahogy múlnak, az évek, évtizedek, ahogy változik a társadalom, a világ, szép lassan kisimúl a kép, a Madách-i téma háttere, és a Gauss görbe tragédiája, ami tulajdonképen nem is tragédia, csak része az Útnak, a dolgok menetének. Erről majd, kicsit később, bővebben.

Siezenheimban sikerült egy kissebb helyiséget szereznünk. Négyen motorosok, Csapó imre, Kováts Miki, Pászner Laci és én, meg Samu Zoli és Bajzák Dini ötödéves erdész költöztünk be egy szobába. A többiek nagy közös termekben voltak. A szobánk ablaka délre, az Alpok lélekzet elállitóan szép koszorújára nézett. Hat hetet töltöttünk itt. Hogy milyen volt? A helyzetből adódó, szinte tébolyitó lelki tusáktól, elkeseredéstől, az élni akaró életből fakadó humorig, a bizonytalanság félelmétől az egészséges fiatal optimizmusig tántorgott, ingázott a lelkünk. Csináltunk tarokk kártyát keménypapirból. Olyan vastag volt a pakli, hogy négy részletben kellett keverni. Volt éhségsztájk, kabaré est, zenehallgatás a kantinban, és végnélküli spekuláció azon, hogy mi van otthon, mi lesz, mi lesz velünk, hazamehetünk a végén vagy nem, hol vannak a többiek akik kijöttek, Az éhségsztrájk úgy emlékszem abból jött, hogy ezekre a kérdésekre akartunk feleletet a táborparancsnoktól, s mivel szegénynek nem volt mit mondani, elkezdtünk nem enni.

Ezzel kapcsolatban egy kis külön személyes emlékem is van. A modern épületben a fütést és melegviz szolgáltatást egy az alagsorban levő nagy automata olajkazán látta el. Szegény osztrákok mindent megtettek, hogy jól legyünk. Az ellátás jó volt, osztrák őrmesteri zsoldot kaptuk mint hadifogjok, kantint állitottak be zene géppel, s hogy elfoglaljanak bennünket azt mondták, hogy szervezzük meg az épületben a rendtartást és az épület gépek ellenőrzését. Nem volt mit ellenőrizni, de négy órás

siftekbe osztva éjt, nappalt, ketten- ketten hallgattuk a kazán duruzsolását lent az alagsorban. Amikor az éhségsztrájk már a második napját járta, éppen Kováts Miki meg én ültünk a kazán elött. Dél körül lehetett, s én igen éhes voltam. Bolond voltam vagy nem, az vélemény dolga, de sokakkal ellentétben én nem tankoltam fel előre harapnivalóval, csokoládéval a kantinból, hanem tiszteséggel éheztem. Nem volt vészes, már nagyjából megszoktam, amikor egyszer csak azt vettük észre Mikivel, hogy nagy csend van felettünk az épületben. Miki felment, s jött vissza, azzal, hogy nincs itt senki, elmentek ebédelni. Abban a pillanatban kitört rajtam az éhinség. A mi étkezdénk a szögesdróton kivül volt, ahova csak menetoszlopban, fegyveres kisérettel mehettünk. Gondoltuk, nem baj a szobatársak biztosan hoznak nekünk ennivalót. Fenét hoztak! Eszükbe se jutott, hogy létezünk. Persze csak nagy műpanasz, meg röhögés lett a dologból, hiszen nem volt vész, ott volt a kantin. A parancsnok viszont megigérte, hogy információt szerez nekünk amiről csak lehet.

Közben a táborban volt cirkusz bőven. Mi megállapodtunk a parancsnokkal, hogy nem szökünk, meg is tartottuk. Nem úgy a többi internált. A tábor őrsége fiatal, 18 , 19 éves kis Osztrák „sógorokból" állt, akiknek tulajdonképen meg volt tiltva, hogy ránk lőjjenek, hát nem sok tekintélyük volt, különösen a volt katonák, meg egyéb vagányok elött, akik szöktek ahogy tudtak. Többször sikeresen alkalmaztak egy trükköt amiről a táborban mindenki előre tudott, már előre vártuk a szinjátékot. Nyolc-tiz srác gyült össze egyik kapunál, vagy valahol a kerités mellett, rázták a drótot, kiabáltak vitatkoztak az őrökkel, addig addig, hogy az őrök nagy része odaszaladt rendet csinálni, s ekkor a kerités egy távolabbi szakaszánál a haverok felemelték a drótot, s vagy 15- 2O -an átmásztak a drót alatt és megléptek. Eddigre már mi meg a többi csibész is előbújtunk az udvarra drukkolni, és hangos hahotával kisértük az eseményeket.

Egyik nap Svédországból jött meghivás egy elsőévesnek, hogy a jelentkezőt kiviszik és kitanitják erdőmérnöknek. Összeült a balek paláver, megbeszéltük, hogy ki menjen, és a választás Micsky (keresztnevére nem emlékszem) nevű évfolyamtársunkra esett. Árva gyerek volt, otthon nem volt senkije. El is ment a Micsky balek Svédországba. Azóta nem hallottam róla semmit. Vajon él-e, hal-e? Ki tudja.

Hamarosan hirt kaptunk Sankt Wolfgangból, hogy a többi otthonról eljött főiskolás ott jött össze a tanárok nagy részével együtt, és helyet keresnek, ahol mint egy egység, a Főiskola együtt tanulhatna tovább, legalább az első egy-két évben magyarul. Na, valami fokuszt kapott az eddigi teljesen vak spekuláció a jövőről. Nem sokkal ezután táviratot kaptam: „Sind in Österreich. Eltern und Bruder." Vagyis „Ausztriában vagyunk. Szüleid és testvéred." Élnek! Együtt vannak! Hihetetlen öröm volt, hiszen semmit sem tudtam róluk, csak azt, hogy anyám pesten van, kórházban, bátyám Tapolcán katona, édesapám meg ott maradt Sopronban. Egyedül azt tudtam biztosra, hogy a bátyám nem maradt ki a balhéból. Azután lassan előjött a tudat, hogy Ausztriában vannak. Nincs „otthon"! Nincs hova hazamenni! Én nem akartam otthonról eljönni, s bár nem tudtam elhatározni, hogy mit csináljak, a felülről jött elhatározás csaknem összenyomott. A sok tervezgetés, ide-oda álomkép mesevilágában, a tudatom hátterében mindig megmaradt az egyetlen szolid és erkölcsileg elfogadható megoldás, hazamenni és otthon élni azzal ami van. Meghőköltem. Nem voltam elég erős elhatározni, hogy hazamegyek egyedül, amint kiszabadulunk, hogy elszakadok a családtól. A vége kibúvás lett, azzal, hogy igen hazamegyek, majd ha otthon szabadság lessz, vagy egy kevésbbé reménytelen forradalom. Itt és ezzel kezdődött meg a már félévszazada tartó, soha komolyan nem vett, „ideiglenes" emigrációm.

Valamikor november végén jött egy „sógor", engem keresett, hogy látogatóm van. Ki kisért. Kint a kapunál az őrházban Édesanyám meg Apám várt. Akkor mesélték el, hogy Burgenland-ban, Lakompach – ban laknak. Pál herceg oda nevezte ki Édesapámat erdőmesternek a Herceg Esterházi birtok erdőgondnokságába. Engem már beirattak Bécsbe, a Hochschule für Bodenkultur erdőmérnöki karán, bátyám már ott is van, szintén azon a szakon. Amint kiszabadulok, én is megyek Bécsbe tanulni.

Puff neki! A teljes bizonytalanságból az abszolut biztonságba. A cél- és hontalanságból vissza a háború elötti europai úri életbe. Apám nyugdijjas állásban, mi Soprontól 3O kilóméterre, biztos jövővel. Ez igen. Ez már elfogadható. Majdnem olyan mintha otthon lennénk, kommunizmus nélkül, és ha otthon bármi kezdődik, fél óra alatt túl vagyunk a határon. Ezt a pár hetet már csak kihúzom valahogy Siezenheimben.

Igen ám, de a személyes biztonság tudata nem enyhitette a forradalom, a szabad Magyarország, a Nagy Álom halálából eredő fájdalmat. Ott volt. Mindent beárnyékolt, minden mást eltörpitett. Otthon már alig volt ellenállás. Itt-ott, a Mecsekben, az északi iparvidéken, egy-egy maroknyi elkeseredett ember harcolt, aztán az utolsó rádió adó is elnémult. Csend! Borzalom! Erre várt Ausztria, hogy kiengedhessen bennünket.

Közben Sankt Wolfgangban is történtek dolgok. Három lehetőség adódott az diáksának a továbbtanulásra. Az egyik Németország volt, ahol egy év német tanulás után mehettünk volna német egyetemre, valami hasonló ajánlat jött a svédektől is, de csak a kanadai, Britt Kolumbiai egytem fogadta el amit mi kértünk. Mi Siezenheimban csak passziv résztvevői voltunk a lelkitusával egybekötött megbeszéléseknek, és az elhatározásnak, hogy mit, hogyan. Abban az időben a távolságok még nagyobbak voltak mint ma. Elhagyni Európát, olyan volt, mint végleg elmenni hazulról. Nem volt könnyű elhatározás. Én személy szerint nem szóltam bele a nálunk is folyó spekulációkba, hiszen „én Burgenlandban maradok", de az erdő és bányamérnökök közt nagyon erős volt az összetartozás érzése, a selmeci, később soproni szellem, hát én is végigéltem a képzelt alternativákat. Az összetartás ma is megvan, de már akkor olyasféle voltunk mint egy család. Mire kiszabadultunk, már megvolt a határozat: az Erdőmérnöki Kar, diákok, professzorok, megy Kanadába, Vancouverbe, és a soproni kurrikulum alapján magyarul folytatja a tanulást.

A következő időkről rettentően zavarosak az emlékeim. Tudom jártam Bécsben a bátyámmal, egy magyar menekült szálláson aludtunk. Itt találkoztam Nedelkovics Dódival. Szekszárdon voltunk jóbarátok, szüleink is, mi is. Dódi korábban diszidált, New Yorkból jött haza amikor kitört a forradalom. Pesten volt, aztán november elején megint kijött. Szerettem a Dódit. Azóta nem hallottam felőle. Jártam Lakompachban is. Vacsorára voltunk meghivva az öreg Erdőmesterékhez, akitől apám átvette a hivatalt. Aztán egyik reggel négy frissen diszidált évfolyamsammal találkoztam. A vendéglősnél kaptak éjjeli szállást, Kurucz Jancsi, Pintér Laci, Tutunovszki Koszta és Orosz Iván. Kevert, ködös emlékek. Azt hiszem, az ember önvédelemből zár ki a tudatából olyan időszakokat amire nem szivesen emlékszik. A világunk dőlt össze, és sokan úgy éreztük, hogy az életünk is. Ronda kemény, önkinzó idők kezdődtek. Aztán, mivel nem volt rovartan és erdővédelem professzor, hivták Édesapámat, hogy vállalja el, szükség van rá. Apám rövid

ideig vacillált, a család és a nagyobb közösség iránti felelősség között, de végül, többszöri hivás után, elhatározta, hogy kimegy az Egyetemmel Kanadába tanitani. Kirúgta maga alól a talajt és ötvenhat évesen fejest ugrott az ismeretlenbe. Átköltöztünk Stroblba ahol a tantestület és a családjaik kaptak ideiglenes szállást. Itt volt még Nemky professzor úr is a családjával, aki aztán hazament. Két szép kis süldő lanya volt, a Kuci, meg úgy emlékszem, hogy Magdi, azokkal pajtáskodtunk. A sokszor egésznapos tarokk partik ellenére sose volt vége a nehéz témáknak.
Akkor már a motorom is Stroblban volt. Egyik nap átvittem Döncit Sankt Wolfgangba meglátogatni a diáktársakat.
Visszafele jövet szép napos időben pörköltünk Strobl felé amikor egy bőrruhás zsandár úgy húzott le mellettem a gyönyörű Puch motorján mintha álltam volna, s integetett, hogy húzzak le jobbra. Megálltam. Papirokat kért, de ami volt nem volt elég. Mondta, be kell menni Gmunden-ba a parancsnokságra, majd ő előre megy én kövessem. Rendben, mondom, de kicsit lassabban menjen mint az előbb, különben úgy elveszit mintha itt se lettem volna. Vigyorgott, és nem veszitett el. Ott hagytam a motort. Napokkal később, épp az utolsó délután mielött elindultunk Kanadába, a társalgóban Witt Lajcsi bácsival tarokkoztunk, egyszercsak egy zsandár áll meg az asztal mellett. Tiszteleg, engem keres. Tessék, mondom, hát parancsot kapott a gmundeni parancsnoságról, hogy tudassa velem, hogy a motort leigazolták, ott vár a parancsnokság garázsában, bármikor felvehetem. Megköszöntem. Gondolom az öreg XZ 419-es, slusszkulcs nélküli Pannónia még mindig ott vár. Vagy talán betették egy múzeumba? Jó lenne.
Volt egy felejthetetlen szép emlékem Stroblból. A karácsonyi éjféli misére bementünk a falu templomába. Énekes mise volt, a helyi falusi kórussal, a helyi kántor vezetésével, és valami olyan fantasztikusan szép volt, hogy nem lehet elfelejteni. Sokáig terveztem, hogy egyszer karácsonykor elmegyek Stroblba éjféli misére, hogy mégegyszer lebegjek azon a zenei felhőn, de aztán rájöttem, hogy azokra a helyekre ahonnan szép emlékei vannak az embernek csak gondolatban szabad visszamenni. Úgy szép marad az emlék.
A Kanadába indulás elött Stroblból átvittek bennünket Salzburg mellé, Helbrunn-ba, egy menekült táborba. Szerencsém van, mivel az életemből nagyon kevés rossz emlék marad meg. Ez megmaradt. A tábor teli volt még világháborus menekültekkel, akiknek nem jutott hely sehol. Volt magyar is, de főleg lengyel, ukrán egyének, családok , gyerekek akik már ott születtek. Menekült segélyból tengődve, munka és remény nélkül. Nem tudom pontosan hogy mi, de még a levegőben is érződött valami szörnyű, nyomasztó, jövőtlen, keserűség. Borzalmas volt. Hála istennek csak rövid időt votunk a táborban. Itt alkalmat kapott az ember meglátni, hogy tulajdonképen milyen szerencsés. De az emlék ma is nyomaszt. Tán oda kéne visszamenni, hátha elhalványodik a kép, bár félek, hogy nem segitene. Úgy tudom, a tábor még mindig működik, már több helyi születésű, megtört lelkű generációval. Bizony szerencsések vagyunk, de milyen szerencsések,
Azután vonaton voltunk. A beszállásra nem, emlékszem, csak amikor reggek világosodott és már a Rajna keleti partján haladó vonatból néztem a túloldalon elvonuló koporsó formájú hegyeket, várakkal a gerincen, s közben belülről állandóan Schubert befejezetlen szimfóniájának ugyanazt 32 ütemét hallottam. Ta dam tidadidam tididi tidi didi da dam..., ...,, ... A vonat zakatolása, a nagy folyó, a halvány világitás, enyhe köd, a halott világ, és Schubert .- Ma is olyan tisztán látom és hallom mint ötven éve. Köln-re meg a katedrálisra is emlékszem. Aztán egy nagy állomás, Hollandiában vagy Belgiumban, nem tudom, sok sok diákkal a perronon meg a sinek között. Minket vártak és éljeneztek amikor befutott a vonat. A kezünket szorongatták. Megható volt. Én szégyeltem magam. Hűtlen voltam a Hazámhoz.
A következő nap, ötvenhat Szilvesztere jobban megmaradt. Ostendeből a komp Doverig, aztán a londoni állomáson a virágos kalapú öregasszonyok akik teával meg egy-egy darab süteménnyel vártak. Liverpoolban az éjfél a vasút és a hajóállomás között, az emeletes autóbuszon ért bennünket. Itt volt vége Európának.
Behajóztunk a huszonhatezer tonnás Empress Of Britain nevű kanadai utasszállitóra. Mivel névsor szertint raktak be bennünket a kabinokba a bátyám meg én, két Apt, és Ambach Miska évfolyamtársam a hajó orrába a B2-es kabinba kerültünk. A kabin a hajóorr formáját követve nem négyszögletes volt, hanem majdnem háromszög formájú trapéz. Én a hossztengellyel párhuzamos ágyba kerültem a bátyám meg Misi a másik keresztben álló emeletes ágyat osztották meg.
Ezt azért irom le ilyen részletesen, mert a kabin elhelyezése kulcs fontosságú a hullámzó tengeren. A hajóközépen a kabinok inkább csak billegnek, mig a végeken csaknem állandó több méteres föl-le mozgás van. Az évnek ebben a részében az Atlanti Óceán általában elég goromba tud lenni. Nekünk is, a vihar akkor kezdődött el amikor kibújtunk Irország mögül a nyilt tengerre. S ez a vihar aztán vihar volt a javából. A normálisan négy és fél napos ut hat és fél lett, s közben a szél nem ment tizenkettő alá a Bofort skálán. Én rettentően élveztem. A többiek nem. Úgy emlékszem közel kétezer ember volt a hajón, és ezek közül, a személyzetet is beleértve, nem volt több mint két tucat aki még rövid időre sem lett tengeri beteg. Én ebbe a két tucatba tartoztam. Volt olyan aki végig beteg volt, és pár nap után szeretett volna meghalni. Azt mondták, hogy olyan mint egy napokig tartó állandó erős másnaposság, vagy még rosszabb. Megértettem őket, hiszen voltam én is másnapos eleget, de ez a megértés csak nagyon üres empátia volt, mivel nekem az járt a fejemben, hogy milyen hihetetlen sok pénzt kéne elkölteni az angol parkban egy ehhez hasonló élményért.
A kabinba csak aludni mentem. Szerencsére az nem volt összehányva. Az ágy kényelmes volt, a fejem mellett a hullámok dübörögve verték a hajót, én meg hol mint mázsás súly nyomódtam bele a matracba, hol pedig felette lebegtem, aszerint, hogy a hajóorr emelkedett vagy süllyedt. Szinte pillanatok alatt elaludtam a ritmikus mozgástól, és reggel csak arra ébredtem ahogy a kanadai picérek a hosszú folyosún végig papirról olvasva kiabálták, hogy regeláj, regeláj, reggelzni hivván a magyarságot. Az étterembe liften kellett menni, már nem emlékszem, hogy fel vagy le, de több emeletet. A hatalmas, nagyon szép bálteremnek is beillő étkezdében száz nagy asztal biztosan volt, fehér abrosszal, elegáns teritékkel, rogyásig megrakva gyümölcstől a sült reggeli húsokon, tojáson, kásákon, lekvárokon keresztül mindennel amit csak el tudtunk képzelni. Udvarias szakszerű kiszolgálás, röviden luxus, végig.
Ujév reggelén a Liverpool-i kikötőben állt a hajó, mondták, hogy majd csak délután indulunk. Úgy emlékszem, hogy tizenketten fértünk egy asztalhoz. Meg is telt a terem főleg magyarral, de volt néhány tucat Kanadába vándorló Ir, meg egyéb náció is. A reggeli menűvel megérkezett az új világ. Sokmindenről legtöbbünk azt se tudta, hogy micsoda. Grépfruttal akkor találkoztunk először. Legtöbbünknek nem izlett. Nagyon lenéztük. Úgy hivtuk, hogy tengeri tök. A kávéval sem voltunk

valami jóban. Sebaj! Volt más is bőven. Jól belaktunk.
Aztán szétszéledt a nép megismerni a hajót.
Szép, modern nagy hajó volt. Az utasokat szállitó liftek, ha jól emlékszem öt emeletet jártak. Fent a fedélzeten is volt három szint, elsőosztályú kabinok, játék termek, tánc terem, bárok, kilátók, nyitott részek korláttal. Egyik alsóbb szinten tengervizzel töltött fedett uszoda, amit később lezártak, mert nem maradt meg benne a viz amikor a hajó mozogni kezdett. Érdekes volt először sós vizben uszni.
A fedélzetek közül mindjárt az elején megkedveltem a hajó farán a legalsó szintet. Innen az ember elég közelről direk a tengert látta. Sok órát könyököltem később ennek a korlátjánál, amikor a tenger néha mélyen lent habzott, néha meg magasan fent, mint egy hegy a hajó mögött, amikor a hatalmas hajótest mint egy falevél úgy táncolt a tengeren. Leirhatatlan érzés volt. Valahogy megnyugtató volt a kicsiség érzése a nagy erők között. Olyasféle mint amit később Délamerikában éreztem erős földrengéskor. Elfutni előle nem lehet. Megállitani nem lehet. Elbújni nincs értelme, de szembenézni vele jó érzés, mert olyankor az ember valahogy nincsen egyedül. Mondom nehéz leirni, de valami ilyesféle.
Most, hogy ezen gondolkodom, eszembe jut egy érdekes dolog. Sokkal később történt. 1988-ban rövid időre meghaltam. A dolog úgy történt, hogy a szomszédom telkén volt egy elég magas arbútusz fa. Túl sok árnyékot csinált, vissza kellett volna vágni a tetejét. A szomszéd féllábu ember volt, mondtam segitek neki. A fa utcai oldalán ment a villany vezeték. Felmásztam szépen, jóval a villany drótok fölé, behelyezkedtem egy ágvillába és kis kézi fűrésszel levágtam egy jó karvastagságó galyat. Ahogy le akartam dobni a galyat egy nagyobb ágat nekinyomtam az alattam levő magasfeszütlségű drótnak. Akkor jöttem rá, hogy a nyers arbútsz nem szigetel.
Rövidre fogva a történetet, csúnyán rázott egy darabig a villany. Nem tudtam elengedni a gallyat, nem tudtam mozdulni, csak valami merev dzsigget jártam ott a fatetején. Tisztán emlékszem az utolsó tiz, tizenöt másodpercre, mielött megállt a szivem. A családra gondoltam, hogy mi lesz velük. Csilla, a gyerekek. Azonnal jött a válasz: nyugalom, nem lesz semmi bajuk. A világ szépen megy tovább. Tudtam, hogy meghalok, de semmi félelmet nem éreztem, csak az a tudatos érzésem volt, hogy nem vagyok egyedül. Amikor végre megállt a szivem, olyan volt mintha hazamentem volna, mint egy kellemes elalvás. Igy meggondolva, azt hiszem, soha életemben nem éreztem magam egyedül.
A balesetből nem maradt meg más mint az emlék. Estem vagy nyolc métert, A villany össze égetett, a medencecsontom, összetört, egy kis része ki is lógott a bőröm alól, de vérzés, zúzódás, kék folt nem lett, mivel vérnyomásom nem volt. Az ütéstől ujra indult a szivem, és szinte hihetetlen gyorsan felépültem.
Na de vissza a tengerre, 1957-be. Délután Irország és Anglia között nyugodt vizen húzott ki a hajó az oceán felé.
Összejöttünk a hajó orrába a fedélzeten. Elénekeltük a himnuszt, néztük a távolodó Európát, és vegyes érzelmekkel néztünk nyugatnak az elöttünk levő jövő felé.
Másnapra már mozgott a hajó elég rendesen, de még csak a gyengéje lett tengeribeteg. Az etteremben reggelinél még több százan voltunk. A második nap kevesebben, a harmadik naptól fogva pedig nyolcan, tizen reggeliztünk. Ebédre, vacsorára se voltunk többen ötvennél. A roskadásig rakott asztalok mellett degeszre zabáltam magam naponta háromszor. Eszembe jutott édesapámnak egy igen nagyevő kollégája, Győrfi János bácsi, akivel egyszer egy falusi disznótorba kerültek. A János bácsi csak evett, evett , és amikor már nem birta tovább, sóvárogva nézte a kalbász meg hurka darabokat a tálban, és azt mondta, te Dönci, olyan jó lenne ebbe a tálba meghenteregni. Hát nekem is olyan érzésem volt ahogy teli hassal néztem az üres székeket és zsúfolt asztalokt.
Néha összejött egy egy tarokk parti a társalgóban, de ritkán, mert a nép tarokkozás helyett inkább hányt. Általában egyedül voltam. A legtöbbet a fedélzeten, mivel lent a kabinok körül a folyosókon a szag majdnem kibirhatatlan volt, akármennyit is takaritott a hajó tengeribetegség által megtizedelt személyzete. A napi rutinomba beletartozott, hogy a kapott öt dollár zsebpénzből minden délután megittam egy konyakot, minden étkezést végig ettem, s aztán a tengert bámultam. A negyedik , ötödik napon a vihar bizony félelmetes volt. Sokszor a hajó ugy megemelkedett, hogy a propellerek a levegőbe kerültek, túlpörögtek és ilyenkor az egész hajó úgy rázkódott, mintha szét akarna esni. Ritkán, de volt egy két oldalhullám, ami úgy megdöntötte a hajót, hogy azt hittem felborul. Persze nem borult fel, csak az asztalokrol repült minden és csak kapaszkodva lehetett lábon maradni.

Grátzer Miklós: **Elődeink nyomában**

Megsárgult, töredető papirlapokat olvasok. Hiányzó betűk, elmosódott szavak próbára teszik türelmemet és rejtvényfejtési képességem. Lassan áll össze a rövid megjegyzésekből, levélrészletekből és baráti beszámolókból egy tisztább összkép – de azt eredmény megéri – szellemi örökségünk kincsei bontakoznak ki.
A második világháború után nyugatra szakadt selmeci/soproni erdőmérnökök szólnak hozzánk, ablakot nyitva életükre, tarthatatlan helyzetükre, reménytelen exisztenciájukra és a selemci hagyományok életmentő szálaira. A zömük idősebb és családos és otthon magas rangú, vezető állású egyén volt. Többen a visszacsatolt Erdélyből menekültek, voltak köztük akik mint tisztek harcoltak az orosz fronton. Egypáran a trianoni utódállamokból jöttek. A legidősebbek még Selmecen végeztek, legalább is ott kezdték a főiskolát. Különböző egyéni okokból kerültek ki, és választották az idegent – de a vak véletlen, egy dinamikus egyén és az Alma Materből hozott hagyományok inditották őket csoportosulásra. Egyikük, Koller Pali bácsi, aki később a vancouveri Sopron Divizió tanára is volt, és vele szoros kapcsolatot tartottam, igy emlékezett vissza 1968-ban: „Hadifogoly voltam Sziberiában az első világháború végén. Átéltem a gyilkos ádáz harcot a fehérek és vörösök között polgárháborújukban. Megdöbbentett az emberi életet semmibe vevő mészárlás és az ideológia fütött emberáldozatok hullahegyei. 1945-ben éreztem, hogy minket is majd beárnyékol az ázsiai sztálini sötétség. Bárhol is élek, de ott nem".
1945 után Európa egy szétbombázott romhalmaz volt, több millió otthont vesztett hontalannal – DP-vel (displaced person – az új összefoglaló nomenklatúra). Volt hadifoglyok, kibombázott helyi lakosság, katona szökevények, civil menekültek, szovjet ellenes ukránok, és balti menekültek, deportáltak, Tító ellenes horvátok, háború viharában elsodort családok mind komponensei voltak ennek a sok arcú tömegnek. Csak egy közös tulajdonságuk volt: senki se akarta befogadni őket. A lerombolt Ausztria és Németország a saját lakosságát se tudta etetni, a győztes nyugati nagyhatalmak bezárták kapuikat és Dél-Amerika 'mazsolázta',

főleg a fiatalabb vállalkozó réteget. Egyes kiváltságos csoport tagjainak sikrrült Amerikába menni, azok pedig akik visszatértek helyükre, sokszor kemény sújtást kaptak a megváltozott 'anyaországtól'.
Három évi sinylődés után, 1948-ban néhány véletlen találkozás és egy tettrekész erdőmérnök, Farkas Jenő kezdte kiépiteni a szálakat a menekült erdőmérnökök között. Idézek leveléből, amit 1948 tavaszán irt Dr. Szeles Istvánnak: „Pár hónap előtt abban a hitben éltem, hogy itt téged is beszámitva négyen, Bajorban hatan vagyunk. Szivós kutatásaimat eredmény kisérte. Megtudtam végre, hogy itt (Ausztria) veled együtt 12-en, akár az apostolok, Bajorban 6-an, tengerentúlon 4-en, tehát 22-en vagyunk. Ez a szám rövidesen nőni fog, mert Jellasich Laci szerint az ő jegyzékében 30-32-en vagyunk. Sajnos foglalkozás nélkül tengetem életem, igy vállaltam a kortársak között szoros lelki kapcsolatok ápolását. Levelezésem rendkivül kiterjedté vált, igy rövidesen már beszámolok mindenről, ami mindnyájunkat érdekel".
Helyzetük valóban siralmas volt. Egyikük harangozó volt és takaritó a templomban, igy egy szobához jutott népes családjának. Másikra kissé irigykedtek is, mert éjjeli őr volt egy kastélynál, igy legalább szép fák alatt is sétálhatott. A soproni egyetem európa-hirű kémia/ talajtan professzora, Vági István egy tűzkőgyárban volt segédmunkás. Helyzetüket nehezitette, hogy már három éve éltek ilyen körülmények között, de szinte minden remény nélkül, hogy a helyzet változhat.
Két különböző levélből idézek: „Jelenünk nehéz, jövőnk bizonytalan. Kénytelenek vagyunk itt a pokol előtornácában élni, és nem bújhatunk mackómódra valami biztonságot jelentő barlangba, hogy kivárhassuk a lavina végét, hogy egy új, nekünk való élet virágozzon fel". Egy másik levélrészlet hangja hasonló: „Magam részéről boldogan élnék itt hátraéevő éveimben, ha akadna bármilyen életlehetőség, existencia. De itt csak éhhalálra vagyunk itélve, mint nem kivánatos idegenek",
Valóban a legtöbb leirás a mindennapi megélhetési harcról szól, alkalmi munkák keresése, kenyér vagy krumpli a családnak, valahol fedél és 'luxus cikkek': bélyeg és papir, hogy egymással tudjanak levelezni, és egymást bátoritani. Az is figyelemre méltó hogy, többen már 60 év felett voltak, és a zöme 40-50 éves. Egy levél részlet szilárd elhatározásra utal: „Egyetlen dologban van teljes megértés közöttünk, nem létezik olyan nehézség, ami arra tudna kényszeriteni, hogy visszatérjünk a gyökerestől megváltozott és idegen hatalom által megszállt hazánkba".
Egyikük sem kapott osztrák erdészeti munkát, még a legalacsonyabb szinten sem, még azok sem, akik tökéletesen beszélték a németet, és még a diplomájukat is az Osztrák-Magyar Monarchia adta. Nemcsoda, hogy milyen keserűen birálják az osztrák erdészet szinvonalát. „A sógorok csak örülnének, ha megszabadulnának tőlünk, ahelyett, hogy értékelnék, hogy néhány igazi erdészt kaptak bennünk. Akik egy kicsit lekaparnák a sok mohát és zuzmót koponyájukról és megmutatnák hogyan is kell korszerűen erdőgazdálkodni. Nekünk kiválóbb tanitómestereink voltak. Ők csak tanultak, de nem tették magukévá a tanultakat, ezért állnak olyan messze mögöttünk".
Természetesen lehetne ezt csalódott, szubjektiv véleménynek is elkönyvelni, de a selmeci/soproni erdőmérnök képzés az akkori európai felmérések és vélemények szerint legerősebb volt a maga nemében, toronymagasan állt Eberwald és Bécs fölött, és elismert preztizs övezte. Nemha ez segitett egyáltalán elődeinken, egy utcaseprői állás is öröm lett volna.
Érdekes, hogy siralmas helyzetükben is mennyire érdeklődtek az otthoni erdészeti eseményekről. Ha nem is érintkezhettek, de közel álltak sok otthoni kollegához, akikkel évtizedes barátság és szakmai munka kötötte őket össze. Mivel otthon politikai öngyilkosság lett volna levelezni 'nyugatos' 'háborús bünösökkel', igy az otthoni hireket titokban kapták. Egy F.Gy.-vel jelzett barátjuk rendszeresen küldte ki az ujságokat és az erdészeti és faipari szaklapokat, és személyi hireket. Sikerült kinyomoznom, hogy ez a jó barát Fodor Gyula volt, soproni diviziónk legöregebb tanára, és nekünk élő kapcsunk Selmec felé.
Egyik levél részlet a soproni egyetemi változásokra reagál: „Végül a szivünkhöz nőtt Alma Mater– hogy József Nádor helyett mire keresztették azt nem tudom. A jó öreg Móric bácsink (Krippel) Modrovichal együtt a boldogabb vadászmezőkre költözött. Róth utóda magyar Pali lett, Móric bácsié Lámfalussy, Kelle utóda Győrfi János, Pista barátunké (Vági) Dr.Botvay Károly, persze a vitézi rangja nélkül. A dékán Sébor Jancsi barátunk lett. Fehér Dani él és virul, róla nem szól a fáma.Mindig mondtam Váginak, hogy hozzá kellett volna beiratkoznunk'önadminisztrálás' tárgyára. De nem hallgatott rám, neki mindig elvei voltak, amikhez mint valami jó házassághoz holtomiglan-holtodiglan hű maradt. Most aztán fabrikálhatja a tűzkövet, amig Dani otthon csiszol". A levél olvasása közben a jupajdé strófa jut eszembe: „Megállj Dani, te tulok...stb". Úgy látszik itt valóban létezett egy mély személyi konfliktus Vági és Fehér között.
Egy másik levélváltás igen érdekes fényt vetit a harmincas évek nagy oktatóiról. „Érdekes, mennyire egyforma véleményünk van Kaánról és Bíróról, a nagy böhöncről. Sok viz lefolyik még a Dunán, még két hozzájuk hasonló egyéniség akad, összes hibáikkal és erényeikkel együtt. Amit Kaán a magyar erdőkért, a szakmáért és a Trianon legnehezebb napjaiban kortársainkért tett, azt nem lehet sohasem elfelejteni. Jó erről a fiatalokat tájékoztatni – ismerjék meg nagyjainkat közelebbről. Mint ahogy Te is emlékszel.szerintem eddig a legnagyobb magyar erdész tanitómester az én rajongott Vadas Jenőm volt. Ő nem méltóságos professzor úr volt, de valóságos, nemcsak tanitó, de nevelő mesterünk is. Neki nem kellett katalógust olvasni soha, hiszen több bányász és kohász hallgató volt előadásán, hogy az ő aranyszáját hallgassák. Az a csodaszép, egyszerű és főleg magyaros előadó képessége nagybátyjához (Hermann Otto) hasonló polihisztor tudása az örök erdőt tette élvezetessé. A gondviselés ajándékának tartom, hogy két évig dolgozhattam vele. Utódai? Kelle Artúr igen jó barátom volt, de ő már száraz tudós. Kaán Károly és Vadas Jenő mindig kemény de nemes ellenfelek voltak, szakunk bajvivó harcosai. Miért? Nehéz feleletet adni rá. Érzésem szerint az 'akác' miatt. Vadas az akácot az alföld földet túró szegény parasztjának fejős tehenének tekintette, Kaán pedig a gyertyánnal együtt tűzzel-vassal irtotta volna".
Az egymás felé nyúló erdőmérnökök reménytelen helyzetükben utolsó reményüket az összetartás és a kötösségi erőben látták. „Ha öszetrtunk, össtefogunk, akkor némi erőt képviselünk, legalább is erkölcsiekben. Hiszen ki tudna egy 32 lapos kátyacsomagot egyben szét tépni? Lelkiekben legyünk egymás segitségére és támogatására".
Leveleik olvasása közben kisértetiesen jönnek vissza emlékeim, hogy csupán nyolc évre rá, hasonló helyzetben, hasonló reményekkel, de megváltozott viszonyok között is folytattuk ezt a nagy emberi szindarabot.
Fontos dátum a történetben, hogy 1948 nyarán Farkas Jenő gondozásában megjszületett a 'Családi Értesitő', a nyugatra

szakadt magyar erdőmérnökök időszakos közleménye. Nekünk, Vancouverbe került Soproniaknak a 'Kapocs' az egyik legnagyobb értékünk, mert ezen keresztül adunk és kapunk hirt egymásról, ez tart össze bennünket az óriási kontinensen és Európával is. Pont azért lélekbe markoló az, hogy elődeink jóformán fillér nélkül, egy öreg irógépen, indigóval másolva megteremtették a kapcsolattartás alapját és példát adtak nekünk is, mégha ezt csak évtizedekkel később is tudtuk meg. Az első szám cimoldala mindent megmond:

CSALÁDI ÉRTESITŐ

A világ nagy országútján bolyongó szétszóródott nyugatos DP erdész mohikánok családi értesitője a szoros lelki kapcsolatok ápolására. Hirközpont, szerkesztőség, a nagyolló és a többi mind egy helyen. Összefirkálja s kopogja Kelemen kései és nyomába se lépő méltatlan utóda, a törött szárnyú és kopott tollú első fecske. Megjelenik időszakonként, amennyire a Kelemen hiranyaggal, szusszal és garassal győzi. Előfietés példányonként egy lukas garas, 12 havi részletre. 7 példányszámban megjelenő Hirharsona.
Az egy egy régióban lakók megosztották egymással a lapot. A szerkeszrői nehézségek ellenére a példányok 70-90 oldalasok!
(*Folytatása következik*)

N O S Z T A L G I A

Draskóy György: **Napló részlet**

1984 Nov 25, Saint John's, Nfld: Fagypont körül van, de a hó megmarad a talajon. A hó alól kell kikaparnom a koporsónak való deszkákat. Három orával ezelőtt arra ébredtem, hogy Tücsi fuldokolva köhög. Szokta ezt máskor is csinálni, mert kronikus bronhitisze van. Mikor a köhögésre felébredtem hivtam hogy jöjjön oda hozzám, hogy csillapitsam köhögését, azzal hogy paskolgatom a hátát. Lassan jött felém majd ösze-esett. Odarohantam de már nem lélegzett. Hirtelen mesterséges légzést alkalmaztam de hamar beláttam hogy itt már semmit nem tudok csinálni.
Ott fekszik mereven ahol meghalt, az ablakot kinyitottam mint ahogy szokás ha valaki meghal. A halál szaga telitette meg a szobát. Augusztus 2.-án volt 11 éves. Tücsi a jó barát itt hagyott bennünket, s most már odaát tereli a nyájat. Tücsi **puli** volt a javából. Abba kell hagyni at irást mert könnyeimtöl nem látom a betüket.
Dübörögve hullanak a fagyos rögök a kis koporsóra. Fenyõfa deszkákból csináltam a kis koprsót. Kibéleltük Andy kinõtt kiskabátjával, amihez Tücsit sok emlék füzte. Itt temettem el közel a házhoz, fejjel a házfelé forditva, hogy továbbra is hüségesen õrizhesse a házat s bennünket, kikhez oly nagyon ragaszkodott. 'Tücsök of Tisza' hires magyar pulik leszármazottja, Isten veled!
Ha Fruska jön hozzám, mindég várom, hogy Tücsi is megjelenjen. Habár Fruska volt a hangos, Tücsi dirigálta, hogy mikor kell komolyan ugatni, vagy csak kötelességszerüen morogni. Tücsi nélkül Fruska el van veszve, s nem tudja hogy mikor kell ugatni. Ha hívom, ahelyett hogy jönne elszalad. Fél tõlem, Fruska ott volt amikor Tücsit hivtam, jön hozzám, karjaimban tartom s többet nem mozdult. Cardiac arrest -mondta a szomszédunk aki az állatorvosunk is egy személyben.-vagyis a szive megállt.
Tücsi, soha nem fogom elfelejteni, amikor si-terep turán voltunk, s te a túra befejezése után, mikor már úgy hittük mindenki hazament, kiugrottál at autó ablakából, s minden parancsom ellenére vissza szaladtál az ösvényen. Andy és a barátja Paul utánnad mentek. Vagy tiz perc mulva megtaláltak, egy fiatal asszonnyal, aki velünk volt a turán, s kicsit lemaradt s rossz ösvényre térve eltévedt. Mikor Andy megtalált, te már vezetted az asszonyt a hazafelé vezetõ ösvényen. Vagy amikor hazajövet egy kora téli estén a ház körül hangerõsitõnk darabjait megtaláltuk, ez biztos jele volt hogy a betörõk amit futtukban elszortak nem tudták felvenni mert te a nyomukban voltál.

Utáltál kutya kiállitásokra menni. Egyszer a dolgozó kutyák csoportjában majdnem hamadik helyet kaptál, de a biró azt mondta: "nem adhatom neki, mert úgy néz rám, mintha azt mondaná, siessünk már nagyon unom ezt a cirkuszt, haza akarok menni" . A pulik között mindég nyertél s 1978 ban megszerezted a 'Champion' címet. Emlékszel amikor a 'Companion Dog' (CD) címre (engedelmességi vizsga) vizsgáztál, s otthagytad a porondot, s odamentél a gyerekekhez. Végre aztán más alkalommal sikerült letenned ragygóan a vizsgát. Emlékszel amikor Andy tréningezett téged a középfokú engedelmességi vizsgára, de ahelyett hogy átugrottad volna az akadályt mindég gunyosan ránéztél Andyre, s büszkén elgyalogoltál az akadáy mellett.
1985 Jan 25: Tücsikém nagyon hiányzol, s a torkom mindég elszorul valahányszor megszokásból hívlak, s te már nem jössz. Champion, Tücsök of Tisza, CD, aludjál békében, s tavasszal a sírodra ültetett ezüst fenyõt tápláld, hogy poraidból sudár fenyõ nőljön s az itt legyen még akkor is amikor én már nem leszek.
(Most talaltam meg ezt a napló részletet s eszembe jut amikor az erdõben a gyerekek elbujtak. "Tücsi keresd Andrew-t". Te feltartottad a fejed s elindultál megtalálni Andyt, Ha Tonyt mondtam akkor a másik irányba indultál s mindég megtaláltad azt akit kerestél. Huszon-négy év után is nagyon sokat gondolok rád hüséges jó barátomra. 2008 Majus 1. Vancouver, BC)

Joe Bako : **Native land claim settlements should be fair to all British Columbians**

The more I learn about aboriginal land claims, the more convinced I become that British Columbia non-Natives are being billed far more than we owe. I fear, the 1999 Nisga'a treaty and other modern treaties are not so much fair settlements as unjustifiable and unsustainable wealth transfers to First Nations. Non-Natives are not just getting hosed; we are getting pressure washed. How did we get here and what now?

At the root of the problem is a monumental unforced error committed by the Trudeau government. It enshrined aboriginal rights - the basis for Native land claims - in the 1982 Canadian Constitution. Constitutional status means that aboriginal rights override provincial and federal laws in court. Extinguishing them would now take a constitutional amendment (unlikely) or Native consent (most unlikely).

Subsequent court rulings left BC First Nations in a practically unassailable position of strength, the senior governments in a bind (entirely of their own making), non-Natives in limbo and treaty making high-centred. In particular, the Supreme Court of Canada ruled in the 1997 Delgamuukw case that aboriginal rights (including aboriginal title) exist and BC First Nations must henceforth be consulted and accommodated before any development can take place on their 'traditional territories'. The Court further ruled in Delgamuukw that Natives can assume fee-simple ownership of Crown land to which they can prove aboriginal title, and that Native oral history is on par with written records as proof. Worse, in November 2007, the BC Supreme Court ruled that an Interior band has indeed proven aboriginal title to 200,000 hectares of traditional territory. For the first time, a court found that a specific band has proven aboriginal title to a specific tract of land.

The implications for the BC economy, for private property, and even for the legitimacy of the state are enormous and ominous in a province substantially without treaties. Economically, resource development is BC's bread and butter. However, un-extinguished aboriginal rights throw land ownership and management authority into doubt since every square inch in the province is somebody's 'traditional territory'. The 'consultation and accommodation' requirements mean that companies have to deal with a second (Native) bureaucracy that grinds even slower than the provincial one. The effect on resource sector investment has been chilling.

Private property could also be threatened by un-extinguished aboriginal rights. Although Natives presently can't claim private property to settle land claims, should a band ever litigate to include private property in treaty negotiations, I fear, the courts would side with the band. Private property, after all, is not protected in the Constitution, and if aboriginal title can trump Crown title, why couldn't it trump private (fee-simple) title?

Most importantly, un-extinguished aboriginal rights threaten the legitimacy of the state. The crux of the aboriginal matter is the legal right of non-Natives to be here. British law specified three means to extinguish aboriginal title (rights): conquest, treaties or land purchase. The British Crown asserted sovereignty over BC in the 1850s and made it stick. That's conquest and it better be. In the absence of treaties or land purchase, conquest is the only legal ground for non-Native presence here. If the senior governments renounce conquest then Natives still own the province and non-Natives are here illegally. Worse, First Nations don't have to treat with or sell land to us. Theoretically at least, they could just order us off their land. What then? It would be super-embarrassing, should BC First Nations take their case to the U.N. In the end we could, no doubt, stay but only because of the sheer size and inertia of the non-Native population - not because we have a right to stay.

My common sense and research tell me that there are fundamental flaws in the concept of aboriginal rights, in their constitutional protection, in the land claims based on them, and in the BC treaty process. The senior governments need to address them. Specifically, if the courts construe according to the law yet their rulings baffle observers, undermine elected governments, produce effects not intended by legislation, or implementing them would cause more harm than the legislation sought to remedy (such as the Delgamuukw ruling) then it is incumbent on legislators to change the law.

That said, BC First Nations do have legitimate grievances. However, settlements should be based on Native need, common sense and fairness to all British Columbians - not on special (aboriginal) rights for the few. The objective should be to raise reserve living standards to mainstream levels.

To arrive at fair settlements, we need to ask three questions. First, What do Natives have already? Looking at their resources (talent, energy, reserve land, cash income, art, technology, reserve self-government, etc) and their opportunities (education, training, employment, business, trade, etc) First Nations should be the richest segment of BC society. Happily, there are bands that actually are. A particularly inspiring example is the Osoyoos Band in the South Okanagan.

Second, What do non-Natives owe Natives? In a word: money. First Nations do need capital to develop their resources and opportunities and to invest in their culture and language. The amounts should be negotiated but consistent with the objective.

Third, What do Natives owe themselves? The long-term solution to high reserve living standards would be Native economic integration without cultural assimilation. First Nations need to turn their talent and energy into knowledge and skills through education and training. Specifically, First Nations need more Native tradesmen, professionals, managers, executives, business people and, above all, educators who can function both on and off the reserves. The aboriginal community turns out lawyers by the dozen, why not other professionals?

The treaty process has been dragging on for 15 years and cost well over a billion dollars already. A mind-numbing array of unrealistic Native demands include vast tracts of Crown land, billions in cash, quasi-sovereign self-government, and untenable special rights, privileges, entitlements, quotas, etc. Crown land should not even be on the table. Contrary to popular perception, BC First Nations already have a proportionately much larger land base than non-Natives do. The approximately 344,000 hectares in B.C. reserves (before the Nisga'a and other modem treaties) work out to about 6.8 hectares per capita for the 50,000 or so reserve residents. The approximately five million hectares in fee-simple ownership, on the other hand, represent a mere 1.3 hectares per capita for the roughly four million off-reserve residents. The rest (approximately 95 per cent) of the province is, of course, Crown

land benefiting all British Columbians including Natives. Clearly, the treaty process needs to be streamlined. Specifically, settlements should be primarily monetary. Taking Crown land and the multitude of special rights, privileges, quotas, etc off the table - in exchange for more money - would make the treaty process fast, fair, transparent and affordable. We could all get back to creating wealth instead of just shuffling it around. Pierre Trudeau once said that our responsibility is to be just in our time, not to right historical wrongs (or words to that effect). Though not a fan, I agree.

Veszely Ferenc: **Határ nélküli népünk igaz költője és a vancouveri magyarság hű krónikása: Tamási Miklós** (2. rész)

Tamási beleveti magát a vancouveri magyarság kis társadalmába, amelyben kultúrális vezető szerepet vállal el. Megalapítja a Tárogatót, a város egyetlen magyar nyelvű kultúrális folyóiratát, és évtizedekig szerkeszti ezt. Elvállal mindennemű társadalmi munkát: szervez, épít, vezeti az ifjúsági cserkész csapatot. Minden jó magyar ügy támogatója lesz. Valóságos hősi harcot vív a magyar kultúra fennmaradásának érdekében. Különben is gyerekkori ambíciója hősnek lenni. Már kisgyerekkorában, "a harcigépekkel pettyezett ég alatt" is hős szeretne lenni, de akkor úgy képzeli hogy ehhez a frontra kell menni és ott hősi halált kell halni. "Nem tudom mi volt bennem a nagyobb, a lelkesedés vagy a halálfélelem," vallja. (Virágot sír a fa:43) A vancouveri élettapasztalat átalakítja benne a hősiesség fogalmát. Folytatja ugyanott:

> "Azóta túléltem még a háborúnál is sokkal többet. A küzdelem mirtuszágát felváltotta a napi küszködés apróbetűs mártíroma. Ma már nem kell meghalnunk ahoz hogy hősök legyünk, ellenkezőleg, élnünk kell azért, amiben hiszünk. Összeszorított foggal, erőlködve, és néha már majdnem megfutamodva, mindennap meghalva egy kicsit önmagunknak, hogy hitünk ujjászülessen."

Tamási hite: a magyar kultúra idegenben is virágoztatható, de többről van itt szó. Míg édesapja az erdőért vállalt felelősséget, Tamási 'erdeje' a vancouveri magyarság, ő értük vállalt felelősséget azzal hogy magyar költői pályát vállalt magára. A hivatásos magyar költő több mint versfaragó szóbűvész, ő népe harcát hivatott harcolni. Ezért marad meg Tamási tudatosan népi költőnek is, egész népéhez érthetően beszélni. De kultúrális vezető szerepet vállal magára és lát el kis végvárában prózájában is, amikor újra és újra inti sorstársait: "Ahogy anyagi előrehaladásunkért komoly áldozatokra vagyunk képesek, ugyanúgy tevékenykedjünk a magyar fennmaradás érdekében..." (Virágot sír a fa43) "Akiknek gyermekeik vannak, tanítsák őket a magyar szóra. Ne erőltessék rájuk a nyelvet, de szerettessék meg velük..." Szinte könyörög nekik:

> "Ne legyünk kákán csomót keresők, könnyen fellobbanók, izgágák, vagy összeférhetetlenek! Néha még a kis igazságokat is fel kell áldozni a Nagy Igazság, a magyarság fenntartása érdekében. Legyen otthonunkban vendégünk emigrációs sajtónk. A lélek olyan, mint a föld, művelni kell. S lehetne-e nemesebb magot vetni bele, mint a magyar betűt?
>
> Hogy mindez nagyon nehéz? Elhiszem én azt, sőt tudom, hiszen csinálom évek óta... Nem érdemem ez nekem, mint ahogy nem érdeme azoknak sem akik velem együtt csinálják, csupán első fokú kötelességünk.
>
> Ma élni nehéz. Jól élni hősiesség. És az a kisfiú, aki harcigépekkel pettyezett ég alatt nőtt fel, most azt kéri, hogy segítsetek, hogy hős lehessen, segítsetek azzal hogy példát mutattok!" (Virágot síra fa:43-44)

Tamási annyira azonosul a vancouveri magyarsággal, hogy személy szerint fáj neki ha civakodnak, ha kevesebbek mint elvhű fenntartói magyarságuknak és nyelvüknek, és csak úgy tud ő maga hős lenni, mint szeretne, ha ezt a harcot tudná vezetni, ha az ő kis népe követné őt e harcban.

Sajnos ez amennyire hősi, annyira lehetetlen feladat. A vancouveri magyarság akit Tamási kíván vezetni korántsem egységes, még magyarsági érzelmeit illetően sem. Mindenki, aki elhagyja hazáját emlékvilágban él, megszűnik hazájának kultúrális folyamatosságában részt venni, megszűnik hazája népével változni. Egy gyorsan fejlődő világban egy emberöltő alatt több sorsdöntő változás következik be az anyaország életében, amiből a kivándorlott kimarad. Vancouverben, Tamási kultúrális tevékenységének idejében, éltek nemcsak az ötvenhatosok mint ő, bár ők voltak többségben. Ott éltek még az első világháborús menekültek, akiknek a hazája 64 vármegyéből állt, akiknek Trianon élő ügyük volt még mindíg, ott éltek Horthy hívei, megrögzött antikommunisták, és ezen felül sorban a gazdasági válság menekültjei, akiket már kevésbé érdekelt a politika, a világháború menekültjei, akik eddigre már kényelemben éltek de még nem felejtették el Trianont, az ötvenhatosok akiknek egy valós szocializmus már nem lett volna ellenségük s akik már nem reménykedtek Nagymagyarországban, s a még később jövők, mind mind a maguk különböző képzeletvilágával. Mi több, amikor az ötvenhatosok megjelentek már volt Magyar Ház és voltak magyar templomok, akiknek építői jogosan tekinthették azokat sajátjuknak, és megszokhatták hogy úgy mennek a dolgok ahogy ők azt jónak látták. Nem nehéz látni hogy voltak érdekellentétek és hogy hiányzott az egységes hozzáállás a magyarság ügyéhez. Említsem-e hogy, mint mindíg, többeket érdekelt a kolbász mint a kultúra? Ehhez járult természetesen az egyéni érdeklődések és érdekeltségek valós világa amelyben az emberek úgy különböznek egymástól mint hangszerek a zenekarban. De nem ez a baj. A baj az hogy nincsen szimfónia, még összhang sincs ott ahol mindenki a magáét húzza vagy fújja.

Ezt a szimfóniát akarja megírni Tamási. Ennek lényege a magyar kultúra, elsősorban a magyar nyelv fenntartása és tovább fejlesztése. A kotta papírja a Tárogató. A kultúra tovább fejlesztése létkérdés, mert a kultúra az egy élő valami, ha nem fejlődik akkor elhalálozik. Dicséretére legyen mondva hogy saját költészetében ezt el is éri, mert kimutathatóan tovább fejleszti népi költészetünket. Ebben példamutató értékű hőse maradhat ő a messzi, vancouveri, végvári magyarságnak mindaddig amíg csak az létezni fog. Bár, mint országunk léte – sőt fokozottabban – ez is veszélyeztetve van. Földgolyónk állandóan változik, nincsen rajta semmi örökkön maradandó. Sajnos, mint jól tudjuk, több érdemleges nép is eltűnt már a porondról eddig is.

Tudja ezt Tamási? Tudja. A 'Virágot sír a fa' egyik irónikus, "Rangos nemzet vagyunk ott is ahol már nem vagyunk nemzet" című írásában olvassuk a következőket:

> "Beszédes pajtásom, a Torony, tulajdonképpen nem is torony – hol van ő attól – de annál ferdébb. Historica és Nemezis építették szeszélyes találkozásaikban, vagy ötezer téglából. Elég egy toronyhoz ötezer tégla? Vagy

túl sok is? Rogyadozó lett, földimádó, égtaszító és ferde. Ma sem tudom már az alapokban hiba van-e vagy csak a széljárást okoljuk érte? Mi leginkább a kőműveseket szeretjük szidni, én leszek az első bátor, aki a téglák ellen emeli fel a szavát.

Ez a ferde torony Vancouver magyarsága.

A beszélgetések rendszerint esténként szoktak zajlani, mikor arra a napra már befejeztük a létfenntartás küzdelmeit, és ráérünk veszekedni. Igényes veszekedő vagyok és gyűlölöm az egyhangúságot: számlálhatatlan szobája van ugyan a toronynak, melyek között gyakran az ajtó is befalazva, én mégis a legtöbben kurjongattam már. Ismerem a torony titkát: tudja, hogy ferde, néha szégyenli is, de nem tud ellene mit sem tenni; az élők is nehezen egyenesednek, hát még a megkövesedett tradíciók...

A vitákat rendszerint borocska locsolja vagy inkább csiholja. Jobb vagy rosszabb indulatú emberek hajtogatják az itókát meg a magukét. Mit is prédikálunk és prédálunk el lassú és bárgyú, vagy fickándozó, de erőtelen szavakkal? Egymást. Ízlés szerint kit zsidónak, kit kommunistának, kit egy-egy darab megkövesedett múltnak, s aztán ezeknél a kövületeknél sosem tudja az ember, hogy miféle anyag is volt eredetileg".

A szöveg itt elkanyarodik, elrettentő példákat idéz, anyagi kicsinyességet, megjegyezve hogy „addig amíg ezzel az anyagelvűséggel élünk... addig hiába építünk templomot... az a templom legfeljebb csak örömház lesz, az Isten Háza soha." Utoljára hagyja a számára legfájdalmasabbat, a kultúra helyzetének az ecsetelését:

„Van két magyar nyelvű rádióadónk is. Kevés is meg sok is... [Az egyik adásnak] csak a neve magyar, de nyelvezete karikatúra, annak is rosszul sikerült, no meg az ízlés is biceg itt-ott.

A másikkal viszont az a baj, hogy túlontúl is magyar. Ahogy érzem, főleg az indítóokaiban: az érzelmek két legmagyarosabbika hozta létre, az irígység és a gyűlölet. Ha tévednék, boldogan vallanám be, mert az lenne a jobbik.

Ne mondja senki hogy túlzok! Rangos nemzet vagyunk még itt is ahol már nem vagyunk nemzet, mégis vagy éppen ezért a befogadónktól azokat a tulajdonságokat fájlaljuk, melyek ugyan laza és nem egyértelműen meghatározott, de mégis meglévő és ható nemzeti lényük eredményei: az érsek úr túlzottan angol, a nyája túlzottan amerikai. Én meg azt hiszem, mi túlzottan szemellenzősek vagyunk. Alulról irígykedünk, felülről gyűlölünk."

Lesújtó, fájdalmas ítéletet tartalmaz az utolsó mondat, de nem ez a lényeg. (És ne örvendezzen itt magyart gyűlölő román, szerb, szlovák vagy zsidó, mert az ő népe messzemenően kegyetlenebbnek és összeférhetetlenebbnek mutatkozott és mutatkozik ma is a világ színe előtt, az irígységről és a gyűlöletről nem is beszélve, mint a magyar!)

Szóval a lényeg, és amit titokban mind a vancouveri magyarság mind Tamási fájlal, hogy az emigrációban élőknek nincsen 'ható *nemzeti* lényük'. Az országhatárok lehetnek önkényűek és igazságtalanok, de csak az rendelkezik ható nemzeti lénnyel, aki otthon van ott ahol van, azaz ha országa tényleg az övé. Tamási hősi figura, ő megteszi a majdnem-lehetetlent is, de ami a magyar kultúra, „ható nemzeti lényünk" kanadai és vancouveri voltát illeti, szélmalomharcra van ítélve ő is. A kanadai magyar kivándorlók életében Tamási igazi hősi figurája is csak Don Quixote hősiességét formázza.

Miért? Mert nincs és nem is lehet valódi, ható multikulturalizmus, még Kanadában sem, ahol ez hivatalosan is kultivált dolog. Építhet itt a bevándorló temple-t vagy templomot, beszélheti nyelvét a levegőbe, eljárhatja népi táncát is, sőt képviselőt is választhat a parlamentbe – attól nem lesz Kanada se Magyarország se Bangladesh.

Emellett egy műveltséget nem lehet cserépbe ültetni mert a műveltség az maga az élő erdő. Annak tápláló talaja kell hogy legyen, a fák formáját és növekedését megszabja a helyi klíma. Egy erdőnek élő, meggyökerezett, vihart és erdőtüzet álló (és ezek által alakított és át-átformált), ha nem is örök, de időt álló léte van. Az igazság az, hogy a bonsai fa ugyan fa marad de túl kicsi, torz a formája is, emellett majdnem-gyökértelen és mesterségesen táplált, ennek műveltsége rossz paródiája csupán az erdőnek, mint a vancouveri rádió kultúrája a magyar kultúrának. Meddő, nem éli túl saját életét. Ezért Vancouver soha nem lehet Magyarországnak, vagy a magyar kultúrának szerves része, bár egyes egyéniségei, mint Tamási, tudhatnak is visszahatni arra. Ez talán szerencsétlen, talán tragikus, de így van. S ha belegondolunk, ez az igazságos is, mert ez Kanada saját fennmaradásának az alapja. És hát Kanadának is megvan a maga baja, nemcsak gyarmati létéből, de saját földrajzi és kultúrális megosztottságából s az ezekből fakadó azonossághiányából következően is.

Ezzel szemben előbb a beilleszkedés, később a beolvadás nemcsak lehetséges, de természetes folyamat is. A szétszóródott kéve, a fatalizmus mélypontja nem végállomás, csak fordulópont, s egyben a beilleszkedés kezdőpontja is. Tamási maga is beilleszkedik, annak ellenére hogy soha nem tanul meg irodalmi szinten angolul, és mindvégig magyarul ír. Mi több, maga dokumentálja verseiben ezt a beilleszkedési folyamatot. Ez a folyamat azzal kezdődik hogy a bevándorló az égre fordítja a szemét és kéknek találja azt. Tamási már nyilatkozott a határokról is, mondván hogy „azokat csak a térképeken húzzák, a föld egy és örök." (Virágot sír a fa:14). S ezen az örök földön maga a természet természetszerűen munkálkodik a bevándorlón. Hiszen nemcsak az ég kék, a fák is fák maradtak és a rétek is zöldek. Ennek hatását ábrázolja Tamási 'Bükkfaerdő' (Totemfák:79, 1975) című versének két utolsó versszaka. Mit árul el ez a két rövid versszak? Jóllehet Tamási nem változtatott beállítottságán és huszonegy évvel bevándorlása után is „úgy érzi [magyar] gyökerét mint az árva saját szívét," azt is tudja hogy „kihajt az ág, nem néz vissza:" a fejlődést nem lehet megállítani. S valóban, már hét évvel megelőzőleg is a természetben keresi megbékélését ('Új haza', Eszkimó szerelem:17, 1968), s kinyílvánítja azon vágyát hogy végre otthon tudja érezni magát.

A haza szó legmélyén tartalmazza az otthonérzés fogalmát, erre a nyugodalmas érzésre vágyik minden kivándorló, szükségszerűen és ösztönszerűen keresi életfogytiglan azt a hovatartozási érzést amit maga mögött hagyott. Mert a helyheztartozás érzése ösztönös és ősi, olyan ősi mint a világ. Mint minden élőlény az oroszlántól az énekes madarakig, sőt a halakig, az ember is alapvetően területi lény. Farkas vagy kisegér, szarvas vagy növény létfeltétele a 'lebensraum', az élettér, a haza. Ennek birtokosa elemi erővel ruházza fel magát. Kis halak megtámadnak nagy halakat területük védelmében – és ők győznek! A nagy hal elmenekül. Számtalan példa bizonyítja a haza védelmében harcoló gyengébb erők győzelmét az emberiség

történelmében is. A kis görögök így verték meg a perzsákat Maratonnál. A saját házunkban való otthonérzés igénye egyetemes, ez inspirálja a szabadságharcokat. Ez ellen az elemi ösztön ellen próbál domináló hatást gyakorolni az imperializmus, a kommunizmus, és napjainkban a globalizmus, sőt nemegy síkon maga a nagyobb vallás, például a katolicizmus is. Ezek 'felül kívánnak emelkedni', úgymond, a helyhez kötöződöttségen. Ők a képviselői a másik elemi ösztönnek, ami ugyancsak kihatással van az egész élővilágra, a dominációnak. Ez részben ugyancsak az élettér növelését célozza, de túllép a határon. A határ ugyanis az a követelmény hogy a birodalom vagy az unió minden tagja otthon tudja érezni magát a közösségben, és hogy jónak is lássa azt. A jelenlegi Magyarország élő példája annak, hogy ezt már egy ország határain belül is nagyon nehéz elérni, egy több nyelvet beszélő unió határain belül még nehezebb, egy imperialista dominálás esetében (nembeszélve a globalizmusról) szinte lehetetlen. A szovjet imperializmus kegyetlensége és paranoid volta elérte azt hogy magyar ember nem tudta otthon érezni magát saját hazájában, már 56-ban sem. De a vágy, hogy otthon érezze magát, elemi erejű maradt. Ez az ösztönös érzés lobbant fel a szabadságharcban, ezért volt a magyar nép egységesen szovjet- és majdnem egységesen kommunizmus-ellenes is. (Jól érezték Kádárék hogy a megmozdulás ellenük irányult, ezért is nevezték ellenforradalomnak.) Mint a vancouverieknek, a magyar népnek sem volt 'ható nemzeti lénye.' Ez az otthonérzés az amit a Vancouveri magyarság is csak irigyelni tudott, ebből az otthoniassági érzésből fakadt az a bizonyos "ható nemzeti lénye" a kis magyarságot körülvevőknek, amit ő maga hiányol. Ezen érzés hiányában a kivándorlott élete nem teljes értékű élet, vágyai "másvilági vágyak," "kőkristályba" kövesülve. A költő nem tud igazán gyökeret verni, úgy érzi hogy sodródik egy "vak árral," céltalanul. Élete örök lemondás. Sorsát és életét összegezi utolsó, minden magyarhoz szóló népies versében Tamási maga, 1970-ben ('Ibolyák', Totemfák:100, 1970). Figyeljük meg a felidézett képeket: a kőkristály elmerevedettségét, a jégbefagyott zöld ág megfagyott reményét, mert a költő nem tud igazán itt felmelegedni. Ezt az állandósult fagyot jelzi első kötetének címe, az 'Eszkimó szerelem' elérhetetlen vágyaival, fagyott sóvárgásaival. Mint a címadó vers hangulatában ezt előre vetíti, idegenben számára "csak jégen át bugyborog az élet." Tehát a bevándorló hideg árnyékéletet kényszerül élni, mert "gyökérvágyait puha föld nem várja."

Mindezek mellett és ellenére, Tamási tizenhárom évig küzd makacsul magyarságáért, mielőtt feloldja magát 'Sem gőg sem alázat' (Eszkimó szerelem:74-75, 1969) című versében. Figyelemre méltó ennek a hangsúlyos versnek első és utolsó versszaka amiben jogot ad magának hogy otthon tudja érezni magát ott ahol van, egyben feloldva magát a szülőföldhöz való, itt hiábavaló ragaszkodásától, megjegyezve hogy "nem diktálja senki / hol leljem hazámat," kijelentve hogy "hová árnyam vetem, /ott lelem hazámat."

Persze jogot adni magának és érezni is azt közelről sem ugyanaz a dolog. Szerencsére a bevándorlónak nem kell elvesztenie sem feladnia magyarságát, hiszen ha akarná se tudná tenni azt, úgy honosodik ő meg, lassan, természetesen, hogy észre sem veszi. A honosodás érzése nagyrészt a megszokás dolga. A honosodás olyan észrevétlen, természetes folyamat mint az öregedés, amely, mint Babits mondja „észrevétlen lopakodik, lassan / amíg aztán ugrik egyet – s itt van."

Egri hallgatóságának a nyolcvanas években a már meghonosodott Tamási így összegezi kivándorlott életét és saját akkori helyzetét:

> "Vancouverben gyökeret vert és megmaradt tizenkétezer magyar. [Tamási lazán értelmezi a számokat, előbb ötezer magyarról ("tégláról") beszélt ugyanígy.] Ez a tizenkétezer magyar az én világom, belőlük táplálkozom, az ő hitüket, mindennapi életüket szeretném közvetíteni hazafelé is. Mi már úgy vagyunk, hogy hazulról hazajárunk. Mikor jöttem, azt mondtam hogy hazamegyek, s most két nap múlva is hazamegyek. Ezt a kettősséget talán nehéz megérteni, pedig ebben nincsen semmiféle elvfeladás, mert mi nem úgy lettünk kanadaiak, hogy valamit is veszítettünk volna magyarságunkból." (Virágot sír a fa:10)

Feltételezhető, hogy hallgatósága mosolygott ezen, hiszen akkorra már hallhatta hogy érezhető akcentussal beszél, s beszédközben itt-ott észlelhette kultúrális megkövültségét is. Ennek ellenére elkönyvelhette hogy Tamási ellátta azt a feladatot amit a nemzeti költői hivatás elvállalásával magára vett, és nívós költészetben és prózában hűen tolmácsolta a Vancouverbe verődött magyarság életét és érzésvilágát, miközben életben tartotta végvárában a magyar irodalmat nemcsak semmit sem véve el belőle, de adva hozzá. Szomorú szívvel tehetném hozzá hogy a forradalom óta vitathatóan nagyobb károsodás érte a magyar kultúrát Budapesten mint Vancouverben. Mert 56 szelleme ott maradt meg elferdítetlenül.

A kivándorlott élete csupa irónia. Minél jobban ragaszkodik az anyaországhoz, annál jobban eltávolodik tőle. Mert ő megmarad ugyan magyarnak, de megkövesül olyan magyarnak amilyenek a többiek voltak akkor amikor ő elhagyta hazáját. Közben az ország népe változik, az ő magyarsága nem. A befogadó országnak viszont, akármennyire is közeledik hozzá, soha nem lesz természetes tagja, ugyanis mindíg különbözni fog tőlük, mert amint Tamási is hűen leírta, "mi nem úgy lettünk kanadaiak hogy valamit is veszítettünk volna magyarságunkból."

Végeredményben úgy nyer hogy veszít. Két kultúra ismeretében erősebbek lesznek meggyőződései, mert tisztábban látja mi az ami helytálló. Ugyanakkor elveszíti hovatartozási érzését, mert észlelnie kell hogy az egyik kultúrába 'már' nem illik bele, a másikba 'még' nem. Mindíg félúton jár, és hol előre megy, hol hátra. Erről szól Tamási 'Félúton' (Totemfák:126, 19?) című verse melynek utolsó sorában megrizikózza a kivándorlott nagy kérdését: "Hazámban lesz-e még helyem?"

Úgy tűnik hogy igen. Tamási hazajáró lélek, élete végén egyre több időt tölt ott ahol fenntartás nélkül otthon tudja érezni magát és ahol már nem kell árnyékéletet élnie: a Kárpát medencében. Tény hogy röviddel azután hogy elérte azt hogy otthon érezze magát Kanadában, egyre sűrűbben látogatott haza Magyarországra és Erdélybe is, és úgy tűnik sikerült Egerben is, Korondon is hazahonosítania magát. Ezt látszik tanúsítani hogy posztumusz kiadású köteteit, a 'Totemfákat' Korondon, a 'Virágot sír a fa'-t Egerben adták ki. Ugyanebben az időben, egy-két Erdélyben írt versétől eltekintve, jóformán megszűnik írni is. Senki se vessen Tamásira követ ezért. A lírikus költészet a magányos lélek közeledési módja embertársaihoz, fegyvere az empátia, az együttérzés keltése az olvasóban. És a kétlakiság nem irígylésre méltó sors, még akkor sem ha már beilleszkedett a kivándorlott. Tamási szavaival: "mert így pusztul, ki semminek / sem élő részese / csak feltajtékzó ingerek / ítélik kétfele." (Eszkimó szerelem:16, 1966) A kivándorlott élete kétség, vívódás, honvágy és magány: sírig tartó honkeresés. Azok, akik hazájukban szerencséltetnek élni, jobb ha értékelik Vörösmarty szavait és rendületlenül védik hazájukat. Mert "a

nagy világon e kívül nincsen szám[uk]ra hely,"legalábbis olyan hely ahol nem kell árnyékéletet vagy kettős életet élniük, ahol otthon tudják érezni magukat. És ez a hely sem nem a kommunizmus utópiája, sem az Európai Unió ahol elenyésző kisebbségben van, mégkevésbé a glóbalizáció világa ahol eltűnhet anélkül hogy észrevennék a létezését is. Egyetlen ilyen hely van számára a föld ön: Magyarország. Hogy mi lesz vele ha elsodródik a népek árján, erre hívja fel az ország figyelmét Tamási költészete és a vancouveri magyarság sorsa.

Magyarságunk és országunk megőrzése nem valami elévült, reakciós, haladásellenes agyrém, amint a bennünket kolonizálni szándékozók és azok lakájai szeretnék velünk elhitetni: országunk sorsa a mi sorsunk, annak léte a mi együttes és személyes létkérdésünk.

Tamási élete ékes példája annak hogy ha elsodródunk nem tudunk megmaradni önmagunként még önmagunknak sem, akármilyen makacsul igyekeznénk is idegenben megőrizni magyarságunkat. Mert a kivándorlás átformáló élmény és élettapasztalat. Már láttuk hogyan formálódott át Tamási képzete a hősiességről. A haza fogalma is hasonlóképpen változott benne. Eredetileg a haza fogalma egy megadott hellyel, Magyarországgal, a saját otthon fogalmával volt azonos, de figyeljük meg hogyan változik ez a fogalom Tamási 'Ország' (Totemfák:22, 1971) című versét követve a költő gondolatvilágában. A kivándorlás után a haza fogalma már nem az otthont, a valós létteret jelentette, csak a szülőföldhöz való hű, ragaszkodó szeretetet, ami idegenben élve széthúzó erővé vált, s mint ilyen már nyűgös is tudott lenni:

Ország
kórság és kórház vagy nekem,
betegség és gyógyulás,
csapdám és menedékem.

A vers végén a fogalom már teljesen eszménnyé magasztosul, egyben eltűnik a ritka levegőben:

Ország,
nem föld és vándorló népek,
az erő és eszme sorsát
túléli a lélek.

Ez már csak olyan vigasz mint a mennyország. Ezért tér vissza Tamási a Kárpát medence valós földjére újra, ezért keres és talál, egy új beilleszkedés árán, otthont ott újra magának, ezúttal már ismerős küszöböket szaglászva.

A vándor szomorú ege mindíg tele van felhőkkel. Egyetlen rés van csak számára az égen: a hazafelé mutató. Mert csak ott tud az ő lelke megnyugodni. Az ösztönösen helyét kereső kivándorlott csak egy helyen tudja megtalálni azt: ahonnan jött. A magyarnak csak Magyarországban van helye, csak ott tud ő otthon lenni (már amikor tud), csak ott rendelkezhet (ha nem is mindig engedik rendelkezni), ható nemzeti erővel, amit a hely, az ország tulajdonjoga ad. Olyan lecke ez a hazaiaknak, olyan üzenet, amit csak országa létének feladásával tud figyelmen kívül hagyni a magyar. Ha megengedi hogy földjét felvásárolják, ha megengedi hogy elborítsa fejét a népek árja, ha megengedi hogy szétszóródjék a kévéje, ha egyéni boldogulását tartva szeme előtt megfeledkezik a hazájáról, legjobb esetben olyan sorsra jut mint amit Tamási és a vancouveri magyarság átélt. Rosszabbik (de legvalószínűbb!) esetben olyan sorsra juthat mint elszakadt nemzetiségeink a szomszédos országokban. Nemzeti hatóereje nélkül a magyarság mindenütt végzetesen elgyengül, s a világból eltűnt népek ösvényére lép. Egyénenként pusztul el, nemzete és országa nélkül nem tudja megőrizni legértékesebb kincsét, a nyelvét sem és elveszíti azt a képességét hogy időtálló legyen. Nem maradhat meg magyarnak. Nemzetünk költője, amikor már felfogja mit veszített el amikor kivándorolt, miután felfogja a vancouveri magyarság hatóerejének vesztét, amikor már tudja hogy ha széthullik a kéve széthullik a magyart védő közösség is, így szól minden honfitársához (Totemfák:22, 1971):

Orcád
el ne rejtsd, elfelejtik,
akkor is védd a portád
ha nem adhat semmit.

Vörösmartyhoz és Kölcseyhez méltó komoly szavak ezek, gyémánt tömörségben. Az „Orcád el ne rejtsd" parancsa mindvégig megőrizni magyarságod, ha már mint csak egyén élsz is, ha már csak az utolsó élő magyar is lennél e földön. Az „elfelejtik" figyelmeztetés az egyén sorsára: csak az ország tud, ha tud, megmaradni.

Ha széthullunk, elfelejtenek bennünket. Az utolsó két sort minden magyarnak saját emlékezetébe kell mélyen vésnie, különben elpusztulunk egyénenként is, nemzetként is.

Mert Tamási már tudja: ha portád veszíted el, önvesztésre vagy ítélve. Olyan árnyékvilágban élsz álmatlan vándorlegény – ha nem kóbor kutya – életet amiben soha nincs nyugtod, amiben soha nem tudod otthon érezni magad, még akkor sem ha befogadó országod nem tanúsít ellenséges álláspontot irántad, sőt hivatalosan (és nemcsak szóval de pénzzel is!) támogatja a többkultúráltságot, mint Kanada. „Öt szó az üzenet," írja Tamási már Erdélyben: „Mi itt és ti ott." ('Székely este', Totemfák:128, 1977). Egy nép vagyunk. Aki elvesztette hazáját, vagy elárusítja azt, a sorsa ugyanaz lesz. Ez az üzenet nemcsak Tamási üzenete, de minden kiüldözött, kirekesztett és kivándorolt magyar saját bőrén át érzett tapasztalata. Ha nem védjük meg egyetlen létterünket, elpusztulunk.

Elmondva üzenetét, levonva a tanulságot, a varázslatos Tamási hang elcsendesedik. Már nincsen mit írnia és nincsen miért. A hontalan magány, ami verseit íratta vele, miután tetszése szerint hazajárhat, megszűnik hontalan magány lenni. Lelke már otthon van, de a sors szeszélye kivándoroltként győzedelmeskedik rajta: Vancouverben éri hirtelen szívhalála 1994 március 28.-án, és annak Burnaby nevű külvárosában lévő Forest Lawns (Erdei gyepűk) nevű temetőjében temetik katolikus szertartás szerint Húsvét táján, Április 9.-én, méltán az ott álló, 56 hőseinek emelt emlékmű tövében, koporsójára a szülőföldjéről magával hozott földet szórva. De csak a testét. Mert, mint egy évvel halála előtt megírta: „Én már csak mint madár élek:/ minél messzibb vidékre száll, / annál jobban hazatalál." ('Fiúcska madarakkal', Totemfák:132, 1983) De végül a madár is, a furulya is elcsendesedik. Még megírja feltehetően végső számadását minden valószínűség szerint utolsó, 'Csend' (Totemfák:127, 19??) című, már dátumtalan versében. Kegyeletsértés lenne nem idézni az utolsó verszakot:

Mind álomba szédül,
aki egyszer felkelt,
álmodtam a hangot
mint Isten az embert.

Táltos költőnk megálmodta a hangot. S ez a hang hazánk védelmére int. *(Kamloops,BC, 2008 január 17)*

VILÁGJÁRÓK

Adamovich László: **Trópusi élményeim**

Az egyenlitőtöl kb. 10 fokra volt alkalmam megtapasztalni a trópus különös világát Malézsiában és Tanzaniában. Kétszer másfél év alatt sok élményben volt részünk. Ahogy éveim sokasodnak, ezek lassan feledésbe merülnek, tán jobb ha elmondok belőlük néhányat.

Malézsiában a CIDA (Canadian International Development Agency) jóvoltából kerültem meghivásra a pár éve indult erdészeti egyetemre Serdangba, Kuala Lampurtól 21 km-nyire. Hárman mentünk Kanadából, Dr. Bonner a torontói egyetemről, Dr. Squire a UBC-ről és jómagam. Előttünk már egy éve ott tanitott Sastry volt MF tanitványom a UBC-ről. Ő segitett bennünket átesni a kezdet nehézségein (lakásnézés, közlekedés, az egyetem campusán az étkezés, stb.). A diákok jól beszéltek angolul, részben a középiskolában tanulták, de gazdag családok csemetéi lévén, a TV-ből is, ahol az amerikai adásokat hallgatták rendszeresen. Innen adódik az anekdótám az első angol nyelvű előadásomról. Az óra után hozzám jött egy hallgató és azt mondja -ugye a professzor úr kanadai? Igen – mondom. De nem magyar származású ? – kérdezi. Valóban az vagyok, de honnan gondolja? A válasz: mert a akcentusa nagyon emlékeztet Gábor Zsazsáéhoz, Hollywoodból. Hát igy kezdődött!

Hosszú az út Vancouvertől Kuala Lampurig. Feleségem, Ili megvárta még gyerekeinknek az iskola befejeződik és én megfelelő szállást szerzek. Bonnerék három középiskolás gyerekükkel, Buff Squire feleségével, Daphne-val velem együtt repült Tokyóba, ahol egy hetet töltöttünk. Japánban a legszebb élményünk Kyoto – régi főváros volt csodás pagodáival és diszkertjeivel. Onnét Hong-Kongba repültünk egy pár napra. A város, nagy zsivajával inkább idegesitő volt mint érdekes. Onnan Kuala Lampurba, ahol a repülőtéren már várt bennünket Sastry. Kilépve a gépből azt hittem gőzfürdőbe lépek – a hőség főleg a 90 körüli páratartalommal szinte kibirhatatlannak tűnt. Pedig ez meg nem szűnt – éjjel, nappal – csak a mindennapi koradélutánni zivatar, villámokkal és süketitő menydörgéssel, enyhitett rajta valamit. És a naponkénti sokszori tussolás márványpadlós 'palotánkban'- amit sikerült kibérelnem. A város szélén, az őserdőtől, ami körülveszi KL-t, két km-nyire. Innen jártunk később lepkéket fogni, miután a család és Papp Gizi néni is megérkeztek. Az őserdőben –az óriási fák alatt – ami háromszintű örökzöld a talajtakaró mintha szőnyeg lenne. Itt-ott törpe pálma és bokor. Szó sincs a Tarzan filmekből ismert liános, áthatolhatatlan dzsungelről. És a csönd! Csak estefelé szólnak madarak és majmok – no és a délutánni égzengés, ami viszont félelmetes. A félhomály elsötétül és a villámok vakitóak. Szerencsére csak egy két óra. A szakadó esső langyos, ahogy a parton at Indiai Óceán vize, amit hétvégeken élveztünk. Ezekből a hatalmas erdőségekből termelik ki az óriás rönköket, amik zömét tengeri tutajokon Japánba szállitják. A tarvágásokat átalakitják olajpálma vagy gumifa ültetvényekké – ez az ország fő bevételi forrása. Az egyetemnek is van tanulmányi erdeje – ott is tűztünk ki utakat a diákjaimmal, akárcsak Haney-ben. A magamfajta külföldinek kijárt egy házvezetőnő, egy éjjeli őr, egy kertész és egy soffőr. A csöppnyi maláj Helen hamar megtanult Ilitől magyaros ételeket főzni, az éjjeli őr lopott, a kertész hol ide, hol oda rakta a cserepes trópusu virágjainkat. A soffőr Laci fiammal büszkén vezette a hatalmas ausztrál autónkat, amit nem kevés pénzért vettem. Magam ritkán vezettem, mert a város szövevényes utcáin kezdetben nehéz volt eligazodni. Főleg az angolok tervezte hatalmas 'round-about'-okon – ahová 8 sugárút torkollott és ha elhibáztam a megfelelőt, mehettem körbe, közben sávot váltva, miközben a motorkerékpárok százai cikkáztak körülöttem. A 21 km-re lévő egyetemre hajtva ritka nap volt ha nem láttam pár szerencsétlenséget. Az egyetem, akárcsak Tanzániában társa volt az agráregyetemnek és az állatorvosi fakultásnak. Az erdészeti professzorok közt USA-ban végzett maláj, USA-i erdőművelő, három indiai, három kanadai – oktattak – évfolyamonként 50 hallgatót – négy éves tanmenettel. A botanikus kertben ismerkedtem meg a trópusi gyümölcsök fáival, a szőrös rambutánnal, a mangostinnel, a brazil dióval és sok mással. Egy se volt olyan jó mint a mi őszi vagy sárga barackunk, a szőlőröl nem is beszélve. Ebédszünetben a dékánunk sokszor kivitte a vendég professzorokat egy közeli vendéglőbe, mint muzlim disznóhúst nem ehettünk, de általában a KL-i kinai vendéglők kitűnőek voltak. A lazachoz hasonló 'ikan kurau' haluk volt kiváló. Én egyszer egy kitűnő sztéket ettem, megkérdeztem a pincért, milyen hal volt. Rejtélyesen mosolygott: "sir, it was a phyton stake". Az óriáskigyó gyakori volt - az egyetemre is jöttek a tyúkfarmra tojást lopni. Ott befogták őket és a vendéglősök jártak ki értük –hát igy ettem én is óriáskigyó szeletet. A délutánni vihar az utak szélén másfél méter mély és széles csatornák vezették le a vizet. A házunk mellett is vezetett egy ilyen. Az út tulsó oldalán vonult el naponta egy bivalycsorda, legelészve. Egy bivaly hanyatt belecsúszott az árokba. A hajcsár kétségbe volt esve. És ekkor tettem 'hőstettemet' Laci fiammal. A mellettünk lévő épitkezéstől három '2x4'-al egy tripodot szerkesztettünk és a hazulról bemutatásra hozott csigasorral, a bivaly alatt áthúzva nylon kötelet, néhány izmos legénnyel (mert ekkora már csődület támadt) –kihúzták a hatalmas bivalyt – engem hősként üdvözöltek – a hajcsár hálálkozása közben. Másnap egy gallon sűrű bivalytejet hozott. Tejeskávé reggelire! Ritka eset mert a boltokban ritkán volt tej. Kókusz tej igen. Az éretlen kókuszt masettivel (ott parang) lefejezték és műjég között hűtve árulták az út szélén. A hőségben a görög istenek nektárjával felért.

Házunktól vezetett ki az út a hires KL-i állatkertbe, amit gyakran látogattunk. Ketrecek helyett egy-egy kis fás terület volt körülkeritve, ahol az állatok szabadon járkálhattak. Volt tiz fekete párducuk. Matt fekete bőrükön a foltok fényes feketék voltak. Csodálatosan szépek voltak. Az állatkert igazgatója, amikor megtudta, hogy Kanadából jöttünk, elvezetett bennünket és büszkén mutatta a mi mosó medvéinket. Koszosak voltak és látszott rajtuk, hogy nem érzik jól magukat. Pedig volt vizük és banánokat dobtak elébük.

Az őserdőben volt két érdekes élményem, amit még elmondok. A tanulmányi erdőnk főútján egy ausztrál kollegával mentünk egy jeepen, amikor előttünk száz méterre géppisztoly ropogás állitott meg bennünket. Akkor volt a partizánok támadása a maláj kormány ellen. Ausztrál vezetőnk hirtelen visszakapcsolt és

mentünk hátrafelé, de három egyenruhás elállta az utunkat. Mindketten halálsáppadtak lehettünk, ők meg nevettek. A maláj parancsnok azt mondta: éppen gyakorolják a partizánok elleni harcot – jobbkor nem is jöhettünk. Közben a gyakorlatozó katonák – bokorágakkal körültüzdelve, mint kamoflázs – szintén nevetgélve körülvették a jeepet és mutatták 'davaj gitárukat' ami vaktölténnyel volt töltve. Egy másik alkalommal egyedül mentem egy ösvényen, mikor egy 'orang asli' család jött velem szembe. Papa, mama, kisgyerek. Ők a dzsungel őslakói, fújócsövekkel vadásznak madarakra, kisebb majmokra. Érdekes faragásaik vannak, amiket az utak szélein árúsitanak. Én is hoztam haza párat. Kis csapatokban élnek és vándorolnak, aká a mi cigányaink. Egy-isten imádókl és az orvosaik kiválók. A németek irtak róluk egy tanulmányt. A kis család akikkel találkoztam, vállukon a fúvócsővel (nekem is van egy amit vendégeim szoktak kipróbálni). Valamit mondtak a saját nyelvükön, barátságosnak hangzott. Mikor elhagytak, hátra néztem és láttam, hogy a gyerek kis fúvócsövét rám irányitotta, de a mamája elkapta, hallottam, hogy valami bocsánatfélét mond – 'hogy ezek a gyerekek!' A mérgezett hegyű kis nyilak csak majmok ellen jók. Lehet hogy a gyerek annak nézett! Egyébként az 'orang' jelentése 'ember' , az 'utan' pedig 'erdő', az orang-utan erdei embert jelent. Ilinel ők tettszettek leginkább az állatkertben, ahol hatalmas ketrecekben éltek és mókásan ugráltak ágról-ágra, különösen a fiatalok. Orang-puté –fehér ember. Buff Squire feleségét, Daphnet hirtelen szőke hajával mindenütt megcsodálták és 'orang-puté-puté'-nek, tehát nagyon fehér embernek mondták. Egy fehér embert ábrázoló faragványukat megvettem, furcsa inkább ördögi mint emberi, de érdekessége, hogy a legnehezebb fajsúlyú vasfából faragták – nem könnyű felemelni. Az 'új szobánkban' amit negyven éve épitettünk hozzá a házunkhoz és amiben a trópusról hozott sok érdekességet tároljuk a falakon, az orang-puté szobrot, aki jön látogatóba, felemelheti. Az egyik keresztgerendára szegeztem egy 8 m hosszú phyton bőrét, amit KL-ban vettem. Ott egész krokodil bőrt is vehettem volna. Csodálatos kikészitett helyi bogaraik és lepkéik is voltak, abból is van egy kis szemelvény a falon, köztük a világ legszebb lepkéje – a Papilio Brooks bársonyfekete arasznyi szárnyán egy élénk zöld csikkal. Soha nem felejtem, ahogy Gizi néni rohant egy tisztáson lepkehálójával utána, de a lepke magasra szállt és elment. Láttad – kérdezte, majdnem fogtam egy 'brusztot'! Bécsi dialektusával, aki ért németül, megnevetheti a szójátékot.

Gyerekeink közül Laci sajnos a hőséget nem birta és idegösszeroppanással pár hónappal korábban hazarepült és azóta is küzködik az idegeivel. Rita igen nehezen hagyta hátra barátnőit Vancouverben – utolsó évében – de az ottani International Schoolban, ahol leérettségizett, új barátokat szerzett a világ minden tájáról, főleg követségek alkalmazottjainak gyerekeit, akikkel még most is tartja a kapcsolatot. Éppen tavaly Los Angelesben találkoztak 30 éves érettségijüket megünnepelni. Péter mint kisfiú sokat játszott az egyik Bonner fiuval a házunk melletti ón bányákban. Ónt a külszini fejtés homokjából hosszú vizesvályúkon lehetett kiszedni. A vályút, 10 – 20 kinai asszony állta körül és akkor mint az aranyrögöket nálunk, szedték ki az óndarabkákat. Ezeket olvasztották egybe a világhires 'Selangor pewter'-nek, poharak, vázák, faliórák, disztányérok készültek. Hoztunk mindegyikből. Dékánunktól minden idegen professzor kapott ilyen falitányért maláj szöveggel, megköszönve névszerint mindegyikünknek az University Pertanian, Malaysia-ban végzett munkánkat. Péter estefelé, derékig boritva a bányákban hagyott sárral jött a zuhanyozója alá. A hét hálószoba mindegyikének volt saját zuhanyozója. A hatalmas livingroom-ban rattán-pálma gőzben kialkitott ágaiból szép butoraink voltak, amit megvettünk és a CIDA fizette ½ tonnás szállitmányban átkerültek vancouveri nappalinkba. A hazatelepülés KL-ból, Bombayon, Kuwaiton és Athénen át Prágába, illetve, mivel a csehek nem engedtek oda bennünket, nem lévén külön odaszóló útlevelünk, Kladnóba szállásoltak el, ahonnét a Cannucks több volt játékosa is származott (pl.Ivan Hlinka). Onnét a legrázósabb repülés Kelenföldre – ahol sok utazóbőröndünket a taxisok nem voltak hajlandók elvinni haza Fertőszentmiklósra. Mig nem egy taxis 'Volkswagen beetle'-ben fel nem rakta azokat és csodálkozásunkra csak ennyit mondott – minden kérem csak hozzáállás kérdése. De sokszor emlegetjük ezt a mondását. Hatvanöt dollárt kért az útért – megérte. Egy pár hét mulva, kiélvezve a vendéglátást és az időjárást, kipihenve értünk otthonról - haza. A házunk rendben, pedig aggódtunk, mert 8 egyetemista bérelte ki, de le a kalappal, még a kertünk is szebb volt, mint mikor elhagytuk.

(Itt tulajdonképpen vége lenne a 'mesének' de két érdekesnek gondolt élményt az ottani életünkből még elmondanék, ha a szerkesztő úr is beleegyezik. Két szigeten, Borneón és Penangon töltött kirándulásunk eseményeit).

□

A maláj erdészeti egyesület vándorgyűlést tartott Sarawakban, Borneo nyugati partján elterülő provinciájában a félszigeten lévő országnak. Fővárosa Kuching, ahová a 15 főnyi küldöttség, amelynek az egyetemről tagjai voltunk – átrepült Singaporból. Ott volt a 3 napos konferencia és utánna egy 4 napos kirándulás. Egy keskenyvágányú vasúton indultunk északra, Miribe, ahol fafeldolgozó üzemek – fűrésztelep, réteglemez gyár – dolgozták fel a rönköket, amit a vasuton szállitottak oda. A vasut melletti rakodóra – egy a kárpátaljai dorongutakhoz hasonló 'kuda-kudá'-nak nevezett 'közelitő' utakon hozták a kb. 6 m-re hosztolt méteres vagy még nagyobb átmérőjű rönköket. Az őslakók, a dajakok, akiknek nem is távoli ősei fejvadászok voltak végezték a közelitő munkát. A kárpátaljai dorongutakon a nehézségi erő csúsztatta le a rönköket, a kuda-kudán azonban emberi erő – rendszerint négy dajak hámba fogva húzta a vizszintes közelitőn keresztdorongról keresztdorongra lépve. Ezek a két oldali ászokfákba ékelve, lekérgezve, nyersolajjal megkenve, lehetővé tették a rendkivüli súlyú óriás rönkök csusztatását. Az ászokfák a mocsárba vert cölöpökön nyugodtak. Ugyanis a terület legnagyobb része nem túl mély mocsár – ahonnan egy-egy krokodil dugta ki a fejét. A közelitő út szélén egy lábnyi deszka vezetett végig, hogy onnét az esetleg megakadt rönköt igazgathassák. Én azon a pallón begyalogoltam vagy 20 m mert le akartam fotózni ezt a rendkivüli exotikus közelitési módszert. Sajnos nem tudtam a dorongok olajozásáról eddig, de hamarosan kiderült mert féllábammal beléptem, hogy 'szemből' kapjam el őket – és akár Gyuszi bácsi mikor elsült a puskája – bizony seggre csücsültem. Legalább a dajakoknak jónapot szereztem mert szivből jövő nevetésüket nem felejtem. Ők mesztelenek voltak, de egy kis ágyékkötővel, kistermetű de csupa izom - csokoládébarna, tetovált testük – szinte szoborszerű. Leányaik kimondottan szépek voltak – bikini féle ruhájukban – amire a missionáriusok kényszeritették őket. Velük a 'hosszú ház'-ban találkoztam a rizsaratási ünnepély kapcsán. A 'bagol' névre hallgató hosszú ház vendégei voltunk egy este. A ház 6 m magas cölöpökön áll – kb. 10 m széles és 80 m hosszú. Egy oldalt 3 m széles veranda, ahhoz vannak támasztva a létrák, amelyeket éjszakánként felhúznak. Bár már nem kell félniük ellenséges

törzsek támadásától, a múlt azonbam még most is kisért – mert bent a családokra osztott 'apartmenek' menyezetéről, az én házigazdámnal is, necckosárban feketére aszottkoponyák lógtak. Behivtak és megkináltak valódi 'nescafé'-val. Változnak az idők! Belül végig egy 3 m széles padlózott folyosó volt, ahol a gyékényen töltötték az éjszakát. Mielőtt a ház végén felmászva a létrán végig kellett mennünk lassan, mert pár lépésenként szép lányaik az ünnepi rizsborral kináltak. Csak később tudtuk meg az előbb emlitett misszionáriusktól, hogy a poharakat csak félig kellett volna kiinni, a másik felét a kislány hajtja fel! Szegény Sastry teljesen kidült – állitólag az indiaiak – ő tamil, nem birják az italt. A papok szerint ilyenkor mindenki részeg, de másnap eljönnek gyónni és egy évig igen rendesek megint. Éjjel a természet követelte aktusra kiléptem a verandára - szerencsémre eszembe jutott hogy ne merészkedjem messze – a létrák is fent vannak. Életem legcsodálatosabb egét bámultam meg. A csillagok a bársonyfekete égen szinte elérhetőnek látszottak. Körülöttem többféle szinű szentjános bogár villogott – a dzsungelből néha valamiféle majom, talán orangutan, kiáltását hallottam. Vagy fél órát álltam kint, a fejemnek is jót tett a forró de friss levegő. A rizsbor gyalázatos ital – állapitottam meg. Másnap került sor egy csodálatos kirándulásra, a világhires 'Niah cave'-t látogattuk meg. A dzsungel eltakarja a kb. 10 m széles bejáratot. Bent fülsiketitő zsivaj fogadott bennünk, fecskék talán ezrei szálltak és etették fiókáikat a barlang mennyezetére ragasztott fészkeikben. A mi fecskéink sárral ragasztják össze a fészkeiket. Ezek a nyálukkal, ami áttetsző, gumiszerű anyag s amiből a méregdrága kinai 'fecskefészek leves' készül. A barlang menyezete kb. 20 m magasan van. Egymástól kb. 9 m-nyire bambusztrudak mennek fel és köztük nec-létrák, ahonnét a bennszülöttek vakarják le azokat a fészkeket, amelyekből kirepültek már a fiókák.

Hazafelé egy napig még megálltunk Kuchingben, ahol amuzeum a nagy látványosság, eredeti helyi érdekességekkel, főleg a dajakok szőtte szőnyegekkel és a fejvadászat ideléből származó dogokkal. A nők a fülükben, gyerekkortól kezdve egyre súlyosabb fülbevalókat akasztanak, ami lehúzza a fülcimpájukat a vállukig. Én is vettem egy párt, furcsa módon úgy néz ki mintha egy régi réz-függőónból alakitották volna ki – lehet hogy egy angol földmérő használta valamikor és a feje lett a váltságdij! Fárasztó de felejthetetlen hét után jó volt visszazökkenni a tanitásba és élvezni az otthon örömeit három gyererekünkkel és Gizi nénivel aki vendégünk volt három hónapra.

□

Gyermekkoromban az Eszterházai kastélyt körülvevő parkerdőben, a Lésben, családunkon kivül embert nem láttam, mert idegenek nem jöhettek be. Édesapámnak, aki a herceg erdésze és fácánmestere volt, volt egy könyvtára. Engem korán megtanitott olvasni és irni, igy került kezembe úgy ötévesen, Sven Hedin utázásai. A petróleum lámpa fényénél olvastam Sumatráról és ott egy furcsa gyümölcsről, a 'durián'-ról. Panni nővéremmel megegyeztünk, hogy ha felnövünk valahogy szerét ejtjük, hogy oda eljussunk és a duriant megkóstoljuk.

Nos én láttam Sumatrát (igaz, hogy csak távolról, a malakkai tengerszoros túlsó partján). Két hetes szabadságomat a feleségemmel és három gyermekükkel Penang szigetén töltöttük. Közvetlenül a tengerparton egy hotelben szálltunk meg. A sziget igazi turista paradicsom, szép tiszta strandokkal és sok érdekes látnivalóval. A sziget közepe, tulajdonképpen egy hegy, talán valaha vulkán lehetett, aminek tetejéről egész Szumatrát látni lehetett, kb. úgy mint innen Vancouver Islandot. Az elég meredek hegyoldalon egy ingajáratú kötél mozgatta két kocsi jött fel és le, egy vágányon. Mikor középen találkoztak, egy szellemesen kialakitott váltórendszer terelte az egyiket jobbra, a másikar balra. Egyik oldalon a kocsik kerekei peremmel követik a sint. Hát ezt a szerkezetet Sopronban, ahol a vasútépitéstan fontos tárgy volt, tanitottam. De hogy valaha ilyen vasuton utazzak – nem gondoltam volna!

A vasut alsó állomásától elsétáltunk egy kis buddhista templomhoz – pagodához – ahová belépődijért egy szerzetes bevezetett bennünket és a turistákra való tekintettel jó angolsággal elmondta, hogy ők itt a szent kobráknak állitottak templomot. Miután szemünk megszokta a félhomályt, hátrahőköltem, mert előttem pár méternyire kobrák lóbálták fejeiket. Egy korlát ugyan elválasztott tőlük és a pap szerint a sűrű tömjénfüst miatt el vannak kábitva, nem veszedelmesek, hiszen szentek! Pár perc után azért biztos ami biztos, kiosontunk a friss tengeri levegőre. Ahogy Penangba is, haza is a 'Rakjat expresszel' mentünk. Az elegáns szerelvény túl hűtött volt, majd megfagytunk. Az étkezőkocsiba menekültünk, ahol közölték, hogy fejenként csak egy főtt tojást adhatnak, más nincs. Szerencsére Kuala Lumpur, a singapori végállomás előtt féluton van, igy boldogan betaxiztunk 'haza'. Viszont nagyon szomorú volt látni itt Vancouverbben a TV-n a penangi hotelunkat a pár év előtti tsunami áldozataként. Többi társával együtt darabokra tépve hevertek a parton.

Szóval láttam Szumatrát. És ettem a furcsa duriánból! Ez a hatalmas, vadgesztenye termésre emlékeztető gyümölcs ugyan vadon is terem a dzsungelben, de termesztik is a malájok, mert az ott élő kinaiak jó pénzt adnak érte. Az érett termés külső burka cikkelyenként lefejthető és alatta a vadgesztenyéhez hasonló magok egy vajsárga krémben vannak beágyazva. Arról kell leszopogatni a rendkivül jó izű krémet. De! Olyan illata van amit magyarul csak büdösnek mondhatnak. Sommerset Maugham egyik regényében igy jellemzi a duriant „...it tastes as the best ice cream what you eat in an outhouse". Panni nővérem kedvéért, meglepetésnek hazamenet Vancouverbe, Fertőszentmiklóson megszakitottuk az utunkat. KL-ben egy kisebb duriánt húsz (!) celofán fóliába takarva 'hazamentettem'. Ott hátul a kertünkben ovatosan szétpakoltam, amikor már kezdett érződni az illata – Panni néném elsáppadt. De hősiesen egy kanálkával evett és ott hagyott bennünket. Fia Péter és én befejeztük, a maradékot az ottani 'outhouse'-ba, méltó otthonába, dobtuk. Most már évek óta kapható itt is a kinai negyedben – lefagyasztva hozzák – pár éve egyet kiváncsiságból vettem. Azt is hátul a kertben ettem volna meg, de ahogy a magyar szólás-mondás mondja: 'se ize se bűze' nem volt. Fontos lábjegyzetként megemlitem, hogy Papp Gizi néni, rendkivül szerette a duriánt, néhány elfogyasztása után Ili feleségemmel én is megkedveltem. Talán olyan mint a Guiness sör, ahogy hirdetik 'good for you'. Ezt azért is hoztam ide befejezésre, mert egy kis epizóddal zárnám ezt a részt.

Egyetemről hazamenet, lakásunktól pár percnyire volt egy kinai bolt. Mikor először bementem láttam, hogy ki vannak rakva azok a sörei amiket árul. Az ottani hőségben valóban állt, hogy a 'Guiness is good for you'. Kértem pár üveggel, de nem értette. Guiness stout – próbáltam az öreg kinainak kiejteni úgy ahogy értse, aztán megmutattam neki a kiállitottak között a Guiness stoutot. „Oh, you mean Ginista – minthogy az n-et l-nek ejtik, ebből bizopny 'giliszta' lett. Ettől kezdve már nem volt probléma: „please give me a bottle of giliszta" és már hozta is a lehűtött sűrű sört.

□

Még néhány adalék malájföldi életünkből.
-Karácsony. 90°. Fenyő helyett Casuarina ág a tengerpartról. A közeli üzletnegyedből a hangszóró bömböli: 'I am dreaming of a white Christmas...'.
-Leszáll az este. A csudát, lerobban, háromnegyed 7- kor még világos, negyed 8-kor már sötét. A kertünkben kifeszitve a háló bedmintonnak. Sötétedés előtt játszik Rita és Laci. A fehér tollabdát nagy denevérek kapkodják el.
-Vasárnap. Mise a hegyen az apácáknál. Megesett lányok nevelői. Kórusuk csodálatos-malájul. Mellettünk mindig egy New Yorki bankár felesége ül. Zöldalma kölnije van. A pap japán, beszéd helyett csak annyit mond: „Read the Bible". A belvárosiban a katedrális impozáns. Persze ablak nincs. Igy a fecskék ki-be repülnek. Az érsek, kardinális. Hatalmas termetű feketebőrű indiai származású. Nagyon szigorú. Gyóntam nála!
-Malacca. Valaha holland település. Most portugálok lakják. A tengerparton Xaveri Szt. Ferenc hatalmas szobra. Innen indult kinai missziós útjaira. A portugálok igen finom szaft-al köritett rákokat kinálnak. Még ma is látom ahogy Gizi néni és Ili szopják le az újjaikat. Kézzel eszik itt mindenki. Az öböl vize kristálytiszta és langyos. Este ha uszkáltunk benne, a trópusi amőbák foszforeszkáló csikot húztak el utánnunk.
- KL-ben a sok kinai a szokásos rakéták százaival ünnepli meg az új évet. Akkor voltak az ujságok tele a partizánok várható támadásával. Félálomból ébredve, valóban azt hittem, hogy a város szélén lakva, bajunk lehet – hát keltettem a ház népét: - meneküljünk, jönnek a partitánok! Ők meg a tüzijátékot élvezték a kertből. Azóta, ha az English Bay-ből idehallatszik az évenként szokásos tüzijáték – feleségem átkiabál a szobámba: László menekülj! Jönnek a partizánok! Ez is besorakozik emlékeink közé.
A maláj emlékekből ennyi talán sok is – pedig még hátra van – ha nem is a fekete leves, de a fekete Afrika. Tanzania erdészeti egyeteme Morogoróban és az ottani életünk. God and the Editor willing, erre is sor kerülhet. *(2008 Augusztus)*

H A Z A U T A Z Ó K

Rétfalvi László: **Európai látogatás, 2008 április 21 – május 21**

Valahogy már nem csábit Európa és Magyarország. Négy év előtti beszámolómban fanyalogtam is a honvágy múlásáról, de itt másról lehet szó. Nem óhajtok máshová sem utazni, nem izgatnak a valamikor mesésnek tűnő tájak, egzotikusnak hitt földrészek, olvasmányaimból ismert vadállatok, az emberiség mindenfélesége és azok épitményei vagy ételkülönlegességei. Úgy látszik megcsömörlöttem az emberi tömeggel túltelitett világtól. Még jó hogy szeretek itthon lenni. Mindezek ellenére, rászántuk magunkat egy újabb utazásra.
Négy éve voltunk utoljára Magyarországon. Két évvel ezelőtt szintén terveztünk hazalátogatni, főleg gimnáziumi érettségink 50. évfordulójára és résztvenni az 'Európába szakadt Soproniak' Dél-Németországban tartandó találkozójára, de akkor sajnos közbeszólt egy szem-műtét szükségessége, ami hirtelen szakadt nyakamra, olyannyira, hogy a már megvásárolt repülőjegyünk ára is odaveszett.
Ha visszagondolok is, elfog a rettentő nyomott érzés, amit első 'otthon' töltött éjszakánkon éreztem, miközben álmatlanul hánykolódtam szállásunkon. A 'miért jöttem ide?', a 'mit keresek én itt?', a 'meddig tart még ez?' féle kérdések tömkellege zúdult agyamra s életemben talán először nem tudtam higgadt gondolatmenettel kiigazitani feldúlt lelki állpotomat. A 'kilenc órával későbbi reggel' nagyon nehezen tudott megérkezni.
Ezt mind azért irom itt le, mert ezután a nehezen elviselt nap után majdnem minden jóra fordult és talán az egyik legkellemesebb európai utunkat kaptuk jutalmul.
Egyből, Amsterdamon keresztül, Budapestre repültünk. A budapesti és akörüli forgalmi dugókból mindjárt kaptunk is izelitőt, amikor kedvenc unokaöcsém és egyben keresztfiam a repülőtérről testvérbátyám szigetszentmiklósi házához 'próbált vezetni', kivánságomat teljesitendő, és mindjárt beleragadtunk a Pestről, munkavégeztével hazatartó autóáradatba. Bátyám, feladva elfoglaltságát és eladva részesedését egy maguk alkotta mérnöki irodában, pár éve költözött ki budai házából, aminek árából telt egy újabbat venni Bp. közelében és segiteni lányának, fiának is hasonlót cselekedni. Bátyám súlyosan beteg feleségének látványa, tehetetlenségünk az autóforgalom-okozta káoszban és nem utolsó sorban az alvó-pihenés hiánya lehettek hozzájárulói otthoni első éjszakám lelkiállapotának.
Bár a napsütés hiányzott, de az üde zöld, lombos kert, ami köszöntött bennünket virradtával sokban segitett lelkiállapotom javulásában. Feleségem nem panaszkodott, de tudtam hogy hallgatva is hasonlóan érez és hogy saját közérzetem az övét is nagyjából irányitja.
Elsőként volt gimnáziumi társamat, aki csak két éve vesztette el élettársát, látogattuk meg. Bár múlt decemberi szemoperációm, az első operációt korrigálandó, javitott látásomon, ezideig feleségem nem engedett autót vezetni. Most azonban a számára nem ismerős környék és a szokatlan autó, amit vendéglátónk ajánlott fel használatra, arra kényszeritett, hogy én vegyem kezembe ismét a kormánykereket. Meglepődtem, hogy minden javitó szemüveg nélkül ment a vezetés, de persze az esti időpont és a forgalmat elkerülő útvonal sokban segitett a vállalkozáshoz. Vacsora magyaros izekkel és több mint ötven éves ismerettségen alapuló meghitt beszélgetés és most a személyesen is átadható együttérzés barátunk veszteségén, mind hozzájárulói voltak lelkiállapotunk megnyugvásában. Elgondolkodtató volt viszont a megrázkódtatás, amit egy társ érez párja múlásán s az utánna maradó nagyon nehezen viselhető egyedüllét.
Mindjárt az első napokban Hévizre mentünk kipihenni és kiáztatni magunkat. Már múlt ősszel, talán a nyár végén, amikor a háztetőmön szorgoskodtam megpróbáltató körülmények között, megfogadtam magamban, hogy egy gyógyfürdős látogatással jóváteszem feleségem elleni vétkemet (amennyiben az ő ellenében kezdtem bele a nagy munkába) és egyben belekóstolok abba, amire mindig is kiváncs voltam. Sohasem kényeztettem el magam, talán ez lehetett oka, hogy gyógyfürdő látogatás eddig nem szerepelt programomban. Kár, mert a hévizi látogatás megmutatta, hogy mi jót hagytam ki. Mielőtt túldicsérem a büdös melegviz hatását be kell látnom, hogy a kellemes emlékhez sokban hozzájárult utitársaink társasága és a velük töltött tartalmas beszélgetések. Ugyanis, házigazda unokaöcsém Gyuri, hogy ne legyünk egyedül, feleségével Zsuzsival együtt csatlakozott a kiránduláshoz, ami hir hallatára velünk tartott Zsuzsi ikertestvére férjestül és kislányostul, valamint Zsuzsi Franciaországból éppen otthon tartózkodó bátyja, feleségével.

Tehát, a két 'öreg' mellé hét fiatal, azaz fiatalabb zárkózott fel. Nem tudom melyik volt jobb, a magas hőmérsékletű gyógyvizes 'áztató-medence' vagy a nagyjából nyitott, erős vizsugarakkal bőven ellátott de szintén melegvizes kinti medence. Az előbbi alkalmas volt társalgásra, néha a keleti filozófiákat értékelő taglalásokra és általános ismerkedésre a vendégek között. A 'kicsi a világ' cimszó alatt megemlithető, hogy angol nyelvű beszélgetésünk hallatára (feleségem tiszteletére, aki bár már 'nem adható el' magyarban, kévésbé tud még 'magasröptű' gondolatokkal megbirkózni – és itt rajzolódik ki egy érdekesség: társaságunkban, a tizenéves kislány kivételével, mindenki beszélt angolul!) odajött hozzánk egy idősebb házaspár és németes angolsággal érdeklődtek, hogy honnan valósiak vagyunk. Vancouver hallatára felcsillant a szemük és közölték velünk, hogy az ötvenes évek végén és hatvanas évek elején hentes üzletet vezettek a 4-es avenue és Alma steet körül (a Kis Budapest ebédlő közelségében!) és Kaliforniába költözésük után is gyakran látogatják városunkat. Fiuk ma is hasonló üzlettel foglakozik valahol Washington államban. Persze, a németes hangsúly és a német nyelv használata túlsúlyban volt gyógyfürdőnk látogatói között s gondolom a többi környező szállodákban, főleg a drágábakban, ahová helyszűke miatt mi be se jutottunk. Ezek a magyar gyógyfürdőket látogató németek nem gazdagok, a borsos árakat a német egészségügyi biztositás fizeti, valami európai-németes elgondolás alapján. Nekünk nem hiszem, hogy érdemes lenne beküldeni a számlát a Medicare-nek. A nyitott uszoda/medence számos és változatos vizsugárzóival az aktivabb résztvevőknek illett. Kb. félóránként minden vizsugarat egy irányba forditottak, ami forgó örvényszerű áradatot eredményezett s amivel hagyhattuk magunkat körbe-körbe sodorni az elliptikus alakú medencében. Az erős ár akaratlanul is kurjongatásokra késztette használóit, főleg amikor a legerősebb vizsugár mellett elhaladva, lórúgásnyi lőkést kapott az ember valahol a vese táján. Legérdekesebb talán az volt, amikor egy hirtelen ránkszakadt vihar, villámlásokkal és menydörgésekkel tarkiva hozzájárult az élvezethez.

A hévizi kalandot megtoldottuk a Balaton északi partjának 'portyázásával'. Az utóbbi szó azért illendő, mert unokaöcsém, saját kiváncsiságának is engedve, elvitt 'szétnézni' olyan kanyargós hegyi 'utacskákra', amelyek számitásom szerint nem autóknak épültek. Köszönet a négykerék-meghajtásos Audi 6-os képességeinek, a kapaszkodással nem volt probléma. Meglepően jól karbantattott régi villákat és szépen megművelt szöllőket láttunk. Viszont, egy-két hegyoldal-beli vendéglős helyen turista-buszokkal is találkoztunk, ami azt mutatta, hogy gépeknek nem olyan nagy 'kunszt' a hegymászás. Estére Badacsonyhoz közel szálltunk meg s vacsorára a Szent Orbán vendéglőben 'szürke magyar szarvasmarha' sztéket ettünk. A hely azért vonzott, mert tulajdonosa, Szeremley Huba (a Magyarországra 1989 után 'visszaszármazó nyugatos' bortermelők egyik nevezetesebbje) fehér borát feleségekem Novobáczky Sándornál és Ildikónál kostolta meg négy éve olyan maradandó izzel, hogy azóta is arról ábrándozott. A bor tényleg jó (de drága) volt, de a korábban féltve védett eredeti magyar igásállat húsa inkább feledendő. Másnapra Komlóssy Jóska barátunk szigligeti birodalmának látogatása volt betervezve. GPS-el felszerelve is problemás volt helyét megtalálni. A keresés közben bukkantunk rá az árpádkori őrtorony maradvány szomszédságában egy újonnan felállitott teljes méretű 'székely kapu'-ra, amit a község hazafias érzelmű emberei állittattak Wass Albert iró emlékére. Ismerve az iró magyar/székelyféltő irásait midjárt a UBC-n felállitott, Józsa Laci faragta székelykapu és a romániai diákok esete jutott eszembe, és aggódva gondoltam a szép faragvány jövőjére. K. Jóska aznap érkezett svájci lakásáról s terepjáró Mitsibushi autója még tömve volt az onnan hozott háztartási cikkekkel. Ott azok olcsóbbak mint Magyarországon. Elgondolkodtató helyzet ha figyelembe vesszük at ottaniak többszörös keresetét. Jóska fáradtan de nagy szivélyességgel fogadott bennünket s nagy büszkeséggel mutatta végig portája nevezetességeit. Több Sopron Alumni volt már látogatója és vendége s mi is csupán időszűke miatt mondtuk le szives meghivását ottani megszállásra. Mivel a ház a domb tetején van, panorámaszerű kilátást ad Badacsonytól Keszthelyig. Jóska hagyta a házkörüli diszfákat megnőni, olyannyira, hogy azok eltakarják s lentről már alig látható az állitólag valamikor a szigligeti várral rivalizáló épitmény. Tágas, világos szobák, ezerfajta székely faragással diszitett bútorok. A ház épitése még a 60-as évek közepén elkezdődött s diszitményeit Erdélyből felfogadott mesterek készitették. Rendkivülien szépek a keményfából faragott korlátok, tartóoszlopok és a különleges mezőségi mintára készült ház-teteji torony. Az éghajlati veszélyezettségnek kitett épület minden oldalról villámháritóval van védve. Természetesen az épület csak kelléke a birtoknak, aminek fő rendeltetése a bortermelés. A nagyon meredek domboldalon a szöllő-pászták a lejtéssel merőlegesek s igy minden sor végén könnyen elérhető a motoros drótvontatóval működtetett keskenyvágányú 'vasút', ami a dombteteji, a házzal egybe épitett feldogozó térbe szállitja a termést. Bár nem kereskedelmi nagyságban termelnek itt, azért megvan minden majdnem nagyüzemi nagyságú felszerelás. Az érlelő hordók mindegyike a székely mesterek műve, szép faragásokkal diszitve. A felkinált borkóstolást autóvezetőnk felé való szimpátiából nem fogadtuk el, igy Jóska mindegyikünk kezébe nyomott egy-egy üveget otthoni fogyasztásra. Feleségem, Leone külön megtiszteléskent, kapott a féltve őrzött borpárlatból is, ami még most is tovább korosodik vancouveri lakásunkban. Szintén Jóska vendégeként jóizűen ebéd-vacsoráztunk egy helybéli vendéglőben majd búcsút mondtunk és indultunk vissza Budapestre. Hosszak lévén a nappalok, még sötétedés előtt volt alkalmunk bemenni Tihanyba és gyorsan végig 'turistázni' a nevezetességeket, ámbár lekéstük az utolsó komphajót Siófokra s igy a lassabb úton, késő este értünk haza.

Hétközben volt alkalmunk résztvenni unokaöcsém lányának, Eszternek ballagásán. Az iskolai ballagás szokása nem hogy megmaradt otthon, de nőtt az idővel. Allitólag már a 'végző ovodások' is ballagnak. Megmaradt bennem a nagy, jómódúnak látszó (főleg az odaékező autók milyensége alapján) rokoni tömeg, a temérdek vágott virág és a nosztalgia érzése a sok szép fiatal láttán. Ugye ötven plussz év nagy idő.

Eszter érettségizését megünneplő délutáni családi/baráti összejövetel után már igyekeznünk kellet elkészülni az esti svájci repülőútra, nagylányunkat meglátogatandó. A korábbi utazási megoldásokkal ellentétben most magyarországi tartózkodásunkat megszakitva mentünk Svájcba egy hétre és költségeket is számbavéve nem is gondoltunk vonatozásra. Bőséges időt hagytunk a repülőtéri utra. Ha keserű szájizet hagyott érkezésünk-kori 'kalandunk' a budapesti forgalmi dugókból, az ami elkövetkezett az majdnem idegronccsá tett bennünket. No, nem Gyurit, aki pesti születésű és a Népliget körül nőtt fel s azóta is közlekedési érzéke és tűrőképessége együtt fejlődik a budapesti autóáradattal. Hogy nem késtük le a gépet az csupán neki köszönhető. Állithatom, hogy ha taxival próbáljuk elérni a járatot, közel se kerülünk s ha magunk vezettünk volna, az

idegösszeroppanást nem feltételes módban említeném. Később kiderült, hogy a 'gridlock' több, de gyakran előforduló körülmények együttesének eredménye volt: a budai aló rakpart lezárása a Szabadság hid körül, valami külföldi delegáció bisztonságát bisztositó útlezárások a belváros környékén és ennek tetejébe a 'hosszú hétvégével' kapcsolatos Budapestről kiáramló tömeg.

Zuhogó esőben érkeztünk Genfbe, ahol Tisa lányunk és férje Cedric várt, hogy hazavigyenek Lausanne Renens nevű külvárosában lévő 'vadonatújjan' vásárolt kis villa házukba. A családi villa nem gyakori jelenség Svájcban, ahol a lakosság nagy többsége bérlakásokban lakik, ezért hát rendkivül nagy büszkeséggel mutatták be szerzeményüket. Tényleg tettszetős kis (?) házat vettek gyönyörű és nagy kert közepén, ami sikeresen álcázza a környező épitményeket. Renens nem Lausanne előkelőbb városnegyedeihez tartozik, mert nagy százalékban lakják Európa más országaiból behozott vendégmunkások s más kontinensről való menekültek, akik módját találták Svájcban maradásuknak. Lányomék háza viszont a bérházakon túl, de a vasútállomáshoz még mindig gyalog-közel, más kertes villák között húzódik meg. Érdekessége, vagy inkább fonáksága az ottani ingatlan tulajdonlásnak, hogy a jelzálog nélküli családi házak után többlet jövedelmi adót kell fizetni. Azaz évi jövedelmükhöz hozzáadják a ház potenciális bérbeadásának összegét. Viszont, a jelzálog után fizetett kamat adómentes és ezért legtöbb tulajdonosnak előnyére válik egy nagyobb összegű jelzálog megtartása. Nem csoda hát, hogy megzavartam őket erősködésemmel, hogy előnyükre válik ha minnél nagyobb összeget fektetnek be a ház árába, úgy mint itt Kanadában. Ha azt hittük volna hogy nálunk és az USA-ban az állam a bankok kedvébe jár, mi van akkor ott Svájcban?

Lányunk és vejünk több nap szabadságot vettek ki, hogy velünk lehessenek és hogy megmutassák a környék természeti szépségeit. Legtöbb időnket egésznapos túrákkal töltöttük, autó, vonat s gyalogos kombinációkkal. Tavasz lévén, minden üde és frissen zöld volt, csobogó kis patakokkal és madárfüttyel telt tájakon. Cedric szülei révén, egyik napon még Franciaországba is átkerültünk, olyan ponton, ahol határállomásnak még szine sem volt. Lausanne szépen karbantartott, a Genfi tó meredekjén épült város. Macskaköves utcáit, legalább is a belvárosban, elronditják a rájuk tapadt elhasznált rádógumik tömkellege és a mindenütt újra és újra megjelenő 'graffiti'-s bemocskolások. A város keleti oldalán 'világörökség' cim kandidátus szöllőtermő területek igazán egyedülállóak különleges (táj)szépségükben. Esténként Tisa vagy Cedric remekelt saját vacsora szerzeményeikkel és rukkoltak elő 'borpincéjük diszeivel'. Svájc ugyanis Francia- és Olaszország közé szoritva, mindkét helyről kap, nagy választékban jó minőségű olcsó borokat, amikhez hasonlitva saját termelésű boraik nagyon drágák és átlagosak. Itt volt alkalmam ismét belekostolni egy üveg 'Chasagne Montrachet' fehér borba, amire fiatalabb lányunk születése óta nem volt alkalmam. A hét gyorsan eltelt s utolsó napunkon vonattal elkisértük Tisa lányunkat munkahelyére, a Fribourgi Egyetemre, hogy mi is lássuk a tájat amin ő naponta kérszer áthalad. Amig lányunk munkahelyén szorgoskodott, mi ketten begyalogoltuk a nem nagy kiterjedésű de igen csak meredek utcájú öreg város központját. Bizony nagy strapa lányunknak a több mint egy-egy órás út Lausanne és Fribourg között, de jó állásokért ilyent el kell viselni. Késő délután, lányunk kiséretében vonatoztunk vissza Lausannebe, majd tovább Genfbe, ahonnan minket a 'fapados easyJet' repitett vissza egy órán belül Budapestre.

Tavaszi európai utunk időponjának megválasztásában fő szerepet játszott az 'Európába szakadt Soproniak' kétévenkénti 'Pünkösdi Találkozója', amit most az ausztriai Aflenz helységi centrummal rendezték meg az Ausztriában maradt volt iskolatársak. Szép napos délelőttön indultunk el Budapestről s kései kezdés okán nem szorultunk bele semmiféle forgalmi dugóba és simán kiértünk az autóút tágas sávjaira, amiről csak Székesfehérvárnál tértünk le a 8-as számú útra s kellemes meglepetésként könyveltük el at autóút minőségű elkerülő utat, ami egészen Veszprémen túlig tartott. De utánna se volt probléma a forgalommal, mert legtöbb sűrűn lakott településnél volt kerülő út. A tavaszi látogatás ajándékaként vettük a frissen-zöld növényzettel boritott tájat s a feszültség nélküli utazást pedig személyes szerencsénknek. Unokaöcsém javaslatára, az osztrák határ közelében lévő, székelyés témájú útmenti étkezőhelyen álltunk meg s ott fogyasztottunk európai utunk talán legkielégitőbb ebédjét. Ausztria, Svájc mellett nekünk a hegyes vidékbe kitűnően beillesztett országútjairól nevezetes. Rendkivülien nagy körültekintéssel a környezeti értékekre s gondolom nagyon nagy költséggel megépitett utjaik rendben tartott állapotban állnak az utazók rendelkezésére. Nem ingyen, de nem is elrettentő utidijért. Elgondolkoztató, hogy Kanadában, egy természeti kincsekben messzemenően gazdagabb országban, hasonlóan hegyes vidékeken, még mindig a hegyoldal bevágás és a völgy feltöltés dominál. Nem beszélve a szintes útkereszteződésekről nagysebességű és nagyforgalmú utakon, az aluljárós/felüljárós és mértéktelenül biztonságosabb, megoldások helyett. Itt nálunk egy természeti szépségeket megovó alagút csupán a 'zöldek' szemszögéből jelenik meg s azokat is rendre, túl költségesség néven visszautasitják a beruházók. Gondoljunk itt a nem régen befejezett vesztes csatára, amit Nyugat-Vancouver (nem rosszmódú!) polgárai szenvedtek el annak ellenére, hogy a téli olimpiára készülő város/tartomány máshol 'szórja' az adófizetők pénzét olyan szerkezetekre, amiből a közönséges embereknek vajmi kevés haszon jut.

Austria tájai érintetlenül, de 'hozzányúlva' is szépek. Aflenz, egy részletes térképeken is nehezen feltalálható kis hegyi téli üdülő falu, Graztól autóval talán egy órányira északra, és az időtartam is inkább a kanyargós hegyi szerpentineken használódik fel. A közeli Leobenben végzett Sopronból '56-ban elszármazott bányamérnökök, a mostani összejövetel rendezői választották a helyet, és a közmegeggyezés alapján, jól. Az utóbbi két találkozó már három napra volt tervezve, hiszen nem kell már haza sietni és munkába állni azok végeztével. Mindenki nyugdijas éveit éli, meglepően jó erőben és egészségben. Érkezéskor általában, talán a viszontlátás örömére, csap legmagasabbra a hangulat, amiben sokat segit a gyakori egymás egészségére való koccintás és a beiratkozást konstatáló 'kupica' Perlaki 'Firinc' bátyánk által készitett barackpálinka, amit immáron negyedszer van alkalmunk nekünk is élvezni. Herczeg Bandi, a nálunk közismert 'Balek' is megjelent először, Donáth Gyuri ismételt buzditására s állitólag az én kedvemért. Volt alkalmunk beszélgetésre és ismét rájönni, hogy senki sem tud közöttünk olyan jóizűen nevetni mint a Bandi. Hatalmas, kényelmes autóbuszokon közlekedtünk, amelyek (és vezetőik) képességei a keskeny, kanyargós hegyi utak kezelésében csak azért nem tűntek fel, mert emlékünkben élt a négy évvel előtti, az ezeknél még veszélyesebb helyeken közlekedő, svájci autóbuszok. Másnap Mariazell volt kirándulásunk célja, ami mint frissen festett 'minta falu' jelent meg előttünk, domináló és impozáns bazilikájával. A frissen festés tényleg igaz volt, amit viszont nem értünk, hanem az előző

évben odalátogató pápa kedvéért tettek. Szombathelyről való csinos magyar hölgy volt vezetőnk, ami nekem külön szerencse mert érthettem a bemutatott igazán bémulatos kegytárgyakhoz fűzött mondanivalót. Feleségemnek, Leone-nak meg kellett elégednie az angol nyelvű utikalauzzal s az általunk hevenyészve forditott mondat foszlányokkal. Sok magyar vonatkozású tárgy és történelem fonódik bele a kegyhely múltjába. Késő délután, visszaúton megálltunk egy hegyi fogadónál, ahol az uzsonnának szánt tartalmas étkezés és iszogatás előtt alkalom nyilt egy erdészettel kapcsolatos, egy helybéli érdész által tartott előadásra, sajnos csak németül, aminek tartalma a bányafák termelésére szakosodott erdőművelés volt.
Harmadnap, a púrhuzamos völgyben fekvő vasércbánya és annak történelme és mai működtetése volt érdeklődésünk központja. A reggeli, tizórai, ebéd, uzsonna és vacsora közt maradt kevés időnk az Eisenerz-i bánya mélyébe vonatozni, meghallgatni, sajnos megint csak németül, a 'radwerk'-ek azaz 'hutá'-k történetét bemutató előadást. Vezetőink itt inkább idősebb férfiak voltak, tehát nehéz volt figyelmemet sokáig öszpontositani, igy inkább magam bóklásztam a sok érdekes kohó és kohász maradvány között. Persze több angolul is beszélő kollega volt jelen, akik nagy készséggel álltak rendelkezésünkre forditás végett, de a szakszavak hiánya szókincsünkből néha szükségessé tette a németből magyarra, magyarból angolra való forditást, ami gondolom nem egyszer furcsán hangzó eredményeket hozott. Ami igazán megmaradt bennem, s ami nagyon is tettszett az volt, hogy Mária Terézia vagy talán fia, II. József, az ott dolgozók egészségének biztositása végett kötelezte a bánya és kohó tulajdonosokat helyben lakni, mondván ha ők ugyan azt a levegőt lélegzik mint amit a munkások, akkor mindent meg tesznek, saját egészségük érdekében is, hogy megfelelő minőségű legyen a levegő. Ugye a kapitalizmusban ezt a szokást nem hogy elhagyták, de egyenesen kerülik is.
Estére, a búcsú bankettre öt tagú cigány zenekart hozattak a rendezők Bécsből, ami még magyarosabbá tette az osztrák hotelben tartott eseményt. A hotel tulajdonos és családja talán még jobban évezte a 'muzsikát' mint mi és elérzékenyülve búcsúztak mindannyiunktól. A szokásos szakestély-szerű nótázás lassabban indult be mint máskor s nem érte el korábbi intenzitását, az ékeshangú Jacsman Piri és Szilágyi Margit minden probálkozása ellenére. Talán a búcsúzás gondolata vagy a cigányzene másan hangzó jellege szólt bele az est hangulatába.
Herczeg Bandi velünk tartott másnap reggel észak felé, mivel dolga volt Szombathely körül, de útközben meggondolta magát és eljött velünk Sopronba. Mivel késő délutánra jeleztük érkezésünket Faragóékhoz, akik vendégül hivtak minket, korán érkezésünk okán bementünk a belvárosba időt tölteni, szétnézni és talán megebédelni. Alig értünk át a Várostorony alatt a Fő térre, egyből Faragó Sándorral és Marikával futottunk össze, akik fiukkal, menyükkel és egyéves kis unokájukkal, Lilivel ebédelni ültek le a sarki étterem napernyőkkel beárnyékolt előterében. Minden szabadkozásunk ellenére mindhármunkat is vendégül láttak, sőt kévéra és édességre, egy kis séta után, mindjárt házukhoz vittek bennünket, ahol mi 'letáboroztunk', Bandi pedig hamarosan útrakelt Szombathely felé . Kedves meghivásukat nem volt szabad lemondanunk, bár el voltunk tökélve, hogy senkinek nem leszünk terhére, mivel viszonzásul szánták a tavaly tavasszal tartott UBC ünnepség alatt nálunk házivendégként töltött napokért. Rendkivülien nagy munka terheltsége ellenére, Sándor szakitott időt minket 'idegenvezetni' a soproni erdőkben, odavinni a 'mukki' határponthoz, ami olyan sorsdöntő 'állomás' volt saját és sokunk életében, és büszkén bemutatni az egyetem újonnan szerzett, feljavitott vagy épitett épületeit. Külön figyelmet szenteltem a botanikus kert állapotának, mivel az több itteni Alumni érdeklődését és támogatását kezdeményezte. Nem 'golf green' állapotú, de nem is az a rendeltetése. Bár az aljnövényzet itt ott magasabbra nőtt (esős tavasz volt!), az összkép szerintem kielégitő. A könyvtárban Sarkady Sándor, a tőle már megszokott lelkesedéssel fogadott s mutatta be gyüjteménye féltve őrzött és most már kellő környezetben raktározott 'ereklyéit'. Késő délután még maradt időnk felkeresni Orbay Jutkát az általuk újonnan megvásárolt, teljesen felújitott hajdani Reimer/Lámfalussy villában, amire Faragóék is nagyon kiváncsiak voltak. Sokak szerint a valamikori 'polgári lakás' Sopron legszebb családi háza, amire még Sándor is elcserélné saját tágas és igazán különleges 'loghouse' rezidenciáját. Nekem is volt emlékem a házról 1956-ból, amikor 'Dimirov-téri' diák szállásomról első kiruccanásként Gyurkó Paliékat látogattam meg, akik a ház alagsorában laktak albérletben. Estére Varga Feri és Erzsike látott bennünket vendégül vacsorára tágas otthonukban. Erzsike, a 'Lám-lám lányok' idősebbike is az emlitett házban nevelkedett. Feriék is terveztek résztvenni a Pünkösdi találkozón, de orvosa javaslatára mellőzniük kellet az az utazást. Harmadnap kora hajnalban házigazdánk Szegedre autózott egy rektori konferenciára, mi pedig Faragó Marika vezetésével látogattuk meg a fertőrákosi kőfejtőt, a Fertő-tói kikötőt, ahol az egyetemnek is van, a többi ragyogóan karbantartott nádtetős csónakház között, hasonvágású 'kisérleti telepe' és a a hires 'Pán-Európai Picnic' szinhelyét. Késő délután indultunk vissza Budapestre, ahol szálláshelyünkre tartva rendre bele keveredtünk egy másik forgalmi dugóba, ami időben megduplázta a Sopron-Bp út időtartamát.
Másnap már autóztunk is le testvérbátyám Jászberény Pest felöli határában fekvő, a 'Neszűr'-ben elhelyezkedő szöllős kertjébe. Sohasem szerettem az emberi tömeget, a nagy nyüzsgést, a forgás- mozgást s ha lehetett kerültem is. Hogy feleségem hogy van vele azt bisztosra nem tudom, de negyven plusz év alatt hozzám nőtt és alkalmazkodó természeténél fogva, hozzám is illeszkedett. Igy, gondolom az ő nevében is beszélek. Négy év előtti beszámolómban már hivatkoztam a helyre, ami azóta felnőtt bortermő, csendes, üdezöld, nyárfás-akácos, tágas 'pihenő-kikötőnek'. Az eseménydús és eredményes európai utunk ezen utolsó fázisa volt megkoronázója a velünk történteknek. Kitűnő időjárású három napos ott tartozkodásunk alatt embert alig láttunk, verőfényes és madárfüttyös reggelekre ébredtünk s egész nap csak a csendet hallgattuk. No azért felketestünk régi barátokat, pláne a csalogató bárány bográcsgulyás meghivásra és résztvettünk a tiszteletemre összehivott 52. érettségi találkozón. Visszaindulásunk előtt, Budapesten még találtunk alkalmat, egy vacsorával, izelitőt kapni a Liszt Ferenc téri előkelő szabadtéri étteremsor egyikében és meglátogatni mindannyiunk barátját, Novobáczky Sándort, az Elvándorolt Alma Mater filmünk készitőjét és kedves feleségét, Ildikót hüvösvölgyi villájukban. Valami különös szomorúság mutatkozott Sándor arcán, amit akkor nem tudtunk mire vélni s amit csak visszaérkezésünk után két hónappal értettünk meg, amikor megkaptuk feleségének halálhirét.
Nem akarom bús hangon befejezni beszámolómat, ezért inkább még megemlitem meg, hogy a sikeres európai utunk után, nagyon jó érzés volt hazatérni és ráérezni arra a már többször ismételt igazságra, hogy szerencsések voltunk amikor '56-ban Kanadára és Vancouverre esett a választásunk. *(Vancouver, BC, Oct. '08)*

Jákóy Endre: **Részletek Soproni látogatásunkról**

Szeptember 3.-án indultunk Amszterdamba és rövid hollandiai látogatás után szeptember 7.-én Bécsbe, ahol felvettük a Skoda Fabia autónkat. Az 'Europcar' bérlõ asztalnál elõttünk egy elegáns lengyel úr Audit akart bérelni, mikor megmondta, hogy hova megy, rögtön mondták neki: "kérem, Audit, BMW-t és Mercedest Slovákiába, Lengyelországba és Romániába tõlünk nem vihet!" Erre õ dühössen eltávozott. Megkérdeztem: "Ez a megszorítás Magyarországra is vonatkozik?" – a válasz, "of course!" Ez a felvilágosítás sajnos emlékeztetett engem arra, hogy legalább is az auto-kultura szempontjából, szegény elhagyott hazánk még mindíg az ázsiai régióba tartozik.
Hamar elértük a klingenbachi határ átkelõt. Ott még láttuk a 'vasfüggönyre' emlékeztetõ bodékat, de már nem volt azokban határõr és egyszerûen átautóztunk a határon. Forintokat már a bécsi reptéren vettünk, igy azért se kellett megállnunk és egy negyedórán bellül már kipakoltunk a Vollner Hotelnél, a Templom utcában. A hotel tulajdonos elkérte az autókulcsomat, hogy parkirozóba vigye autónkat; jó borsos áron, ami csak az elszámolásnál derült ki. Különben nagyon elõzékenyek voltak, amit Palkovics Jancsinak köszönhetünk, mert õ már régen ismeri õket. Nagyon panaszkodtak, hogy Sopronban nehéz segítséget kapniuk, mert mindenki Asztriaba megy dolgozni.
Ezután leheverdtünk szép antic szobánkban, majd felhívtam Heil Bálint professzor urat, akit én 2005-ben itt beavattam az BC-i talajtani ügyek berkeibe és akitõl megkaptam Faragó Sándor rektor úr számát. Nekik már e-mailen régen bejelentkeztem de most csak üzenetet tudtam hagyni. Tudtam, hogy õ nagyon elfoglalt lehet ezekben a napokban, hiszen több, mint egy féltucat oktatási intezmény tartozik irányitása alá Nyugat-Magyarország leggazdagabb városaiban. Másnap reggel már hivott is Sándor. Sok elfoglatsága mellett még erre is volt ideje, sõt meghivott bennünket estére vacsorára a Hubertusz Panzióba, utánna még szép házukba is elvittek bennünket. A házuk már egészen Ágfalva felé esik és Sándor szereint kanadai tervek szerint épült.
Napközben Sándor kedves felesége Marika, Grátzer Annival együtt, Adriennet kalauzolták Sopron városában. Ezért az elõzékeny vendégszeretetért tényleg sok köszönettel tartozunk.
Napközben besétáltam az egyetemre, ahol a Botvay Károly épületben felkerestem Bálintot, aki docens társával, Kovács Gáborral együtt, Bidló András tanszekvezetõ irányitása alatt képviselik a talajtani tudományokat Sopronban. Bálint a talaj kémiát és biologiát tanitja, Gábor meg a talaj genetikát. Úgy hiszem az utóbbinak többet tudok majd segiteni. Már megigértem, hogy jövõre átadom nekik a Soil Taxonomy (USDA., 1975) könyv példányát, amely szerintem a modern talaj genetika bibliája. Bálint meghívott másnapra, talajbiológiai bevezetõ elõadására.
Õ aztán átvitt Jáger Lacihoz, akivel együtt voltak itt Vancouverben 2005-ben. Laci készül egy újabb kanadai látogatásra, nanaimoi meghívásra. Onnan a fatechnologia tanszékre mentünk, Bariska Misit keresve, aki tudtommal ezidõtájt Magyarországon, a lentii fürészüzemben végzett méréseket. Dr. Molnár Sándor rögtön felhívta Misit, aki kedvemért megröviditette munkáját Lentiben, hogy találkozhassunk. Majd rohantam az erdészeti dékáni hivatalba, hogy szerezzek meghivót az esti Szakestélyre. Dr. Náhlik András druszám titkárnõje azonnal kérdezte: "ön meg van keresztelve?" Büszkén vágtam ki: "Igenis asszonyom, Adamovich László professor úr a keresztapám". Ezután még beugrottam András irodájába, hogy üdvözöljem õt is. Az üdvözlet gyorsan lefolyt, hiszen rá sorban állva vártak a diákok.
Ezután Adriennel együtt résztvegyünk az ünnepélyes évadnyitón a régi bányász kollegiumban, amely most a soproni Közgazdaságtani Kar székhelye, ahol a nagy tanácsterem befogadóképessége elég volt az erdész balekok, az arany diplomások, a gyémánt és vas diplomások fogadtatására. Sõt ezenkivül a többi ünnepõlre, például olyanokra, mint mi voltunk. Na meg az ünnepséget intezõ fõasztal neves tagjaira, mint a többi európai erdészeti fakultások dékánjai, a miskolci és mosonmagyaróvári egyetemek dékánjaira is. Emellett a jelenlegi kommunista kormány oktatásügyi képviselõjére is. Sõt ott volt a diszdoktorátusát átvevõ német professzor úr is a Max Planck Institute-ról, aki az 5 perces köszönõ beszéd helyett egy 45 perces elõadást tartott angolul a'global-warming'-ról, amely nekem érdekes volt, de a közönség nagy része csak udvariassan feszengett a székén.
Az ünnepély elõtt még alkalmam volt üdvözõlni számomra olyan kedves egyéneket, mint Perlaki Feri bátyánkat és kedves feleségét, Dr. Szotfried Pista unokabátyámat és kedves feleségét, ezenkivül ifj. Sarkady Sándor barátunkat. Persze az arany diplomájukat átvevõ BC-i régi barátokat is, és szeretettel öleltem át gyémánt diplomáját átvevõ 84 éves unokabátyámat Vaszary Palkót, akirõl csak ekkor értesültem, hogy 1948-ban végzett. Palkót és feleségét (aki a tél folyamán költözött el ebbõl a világból) az utóbbi években gyakran meglátogattuk Balatonfüreden a régi Vaszary villában. Ezután Palkóval együtt mentünk a 200-éves évfordulót ünneplõ Szakestélyre az Erzsébet Parkba, ahol együtt ültünk a Lentibõl frissen érkezett Bariska Misivel. Többször kértem 'vocem praeco' kérelmet az elnöktõl, de ügyetlenségem miatt mindig 'non-habeas'-t kaptam, de végre rámkerült a sor és akkor ezeket mondtam: "Mélyen tisztelt, 200-éves születésnapot ünneplõ Szakestély, magas Presidium; az idõ sürgetése miatt csak röviden tolmácsolom a Vancouverbe szakadt soproniak üdvözletét Mindnyájatoknak. Most azonban Vetõ Bandi emlékét szeretnem felidézni. A jelenlevõk közül biztos sokan emlékeznek rá. Õ majnem három évig firmám volt itt, együtt nõttünk fel a Balaton mellett és õ ott is fejezte be életét a 70-es évek végén. Ma kapta volna meg arany diplomáját. Az öccsének Lászlónak megigértem, ha alkalmam lesz, megemlékezem bátyáról. Köszönöm, hogy meghallgattatok."
Ezután elénekeltük: 'Imhol a föld alá megyünk' régi dalunkat.
Másnap még folytatódtak az ünnepségek. A botanikus kertben az erdõrendezési tanszék mellett a diákok egy disznó sütést terveztek, de mikor odaértünk reggel 11 körül, akkor még mindig keresték a disznót. Igy nem vártuk meg a lakomát, csak elbucsúztunk Jáger Lacitól s általa tolmácsoltuk búcsúnkat és köszönetünket a többi kedves vendeglátó Soproninak. Aznap délután volt a 200 éves évforduló megünneplése, de úgy határoztunk, hogy azon már nem veszünk részt. Már elõtte megigértem Palkónak, hogy hazavisszük autóval Füredre, hiszen mi is Almádiba utazunk. A nagycenki temetõben meglátogattuk ükszüleink, Vaszary Sándor és Jófejû Józefa sirját. Vaszary Sándor, mint gazdatiszt még a nagy Széchényi idejében szolgálta a nagycenki uradalmat.
Ezután a látogatás után már búcsút intettünk Sopronnak és környékének. Elindultunk a Balaton felé, kedves emlékekkel meggazdagodva. *(Vancouver, BC, Okt. 4, 08)*

HIREK/KÖZLEMÉNYEK

Dr. Roller Kámán Ösztöndíjalap

Kedves Barátaink. Elöször is szeretnénk köszönetet mondani Kálmán Bácsi és családja nevében mindazoknak akik már hozzájárultak az ösztöndíjalap létrehozásához. Úgyszintén, itt mondunk köszönetet azoknak akik nem csak adományoztak de segítettek is, annak ellenére, hogy Vancouvertöl távolabb régiókban élnek. Örömünkre szolgál a tagság jóindulatú hozzáállása. Nagy segítséget nyújtott a beküldött levelekben nyilvánított vélemények, ezekböl idézünk néhányat.

"I was elated to hear about your idea to create the Dr. K.J. Roller Scholarship Foundation. This is a great way to preserve and honor the memory of my dearest grandfather whose many achievements had helped make this world a better place. My grandfather mentored me during many phases of my life. From my childhood through adulthood he always spoke to me of his concern caring for trees andplants in different parts of the world. He also told me about his adventures during his career. One of the turning points in his life was his immigrating to Canada as Dean Roller with his 200 students and 20 faculty members and leading the Sopron Division of Forestry Department at the University of British Columbia. We took many long walks in the forests, enjoying foliage of all four seasons I also learned at that time, with admiration, that he had degrees in Forest Engineering and Plant Genetics as well as Doctorate in Forestry. After graduating from college, I travelled to Hungary with my grand parents. We spent a lot of time in Sopron and Nagypapa explained to me passionately about various aspects of Hungarian culture and history. As I grew up closer and closer to my grandfather, I could only wish that I would inherit his strong spirit, determination, honesty and courage that he displayed in all facets of his life. As I read the book "The Sopron Chronicles", I saw that he indicated his wishes when his term at UBC ended and he was about to join the Canadian Forest Service. He wrote, "As I parted from my colleagues and students, I carried in my heart the hope that they would stay faithful to their Alma Mater and the scholarship traditions of Selmec-Sopron." The Dr. K.J. Roller Scholarship Foundation is fulfilling my grandfather's dream. My grandfather always spoke of preserving the Hungarian culture, saying ,"We Hungarians should never forget where we came from." Thank you so very much for your thoughtfulness and respect for my grandfather by establishing the Scholarship Foundation. (March 10, 2008). Sincerely, *Theresa J. Roller-Lindsey,* D.V.M (Terike Kálmán Bácsi legidösebb unokája, három kisgyermek édesanyja) "Nem találok szavakat, hogy hogyan köszönjem meg Nektek akik elindítottátok ezt a megörökítését Édesapánk méltó és maradandó emlékének. Isten fizessen meg Nektek érte. *(ifj Roller Kálmán,)*

"Ez egy kiváló és méltó kezdeményezés. A Kálmán Bácsi nagyon megérdemelte, hogy ilyen maradandó módon mutassuk ki hálánkat azért amit érdekünkben tett" *(Balatinecz János.)* "Igazatok van, nem szükséges nekünk Kálmán Bácsi érdemeit, érettünk hozott áldozatait, önfeláldozó munkáját, apai, kollegai, baráti gondoskodását és a mi életbeállításunkat részletezni. Mi azokat naponta éreztük, tapasztaltuk és még most is naponta élvezzük következményeit Kálmán Bácsi irántunk nyilvánított szeretetének*"(Magasi Laci).* "Örömmel küldjük ezt az adományt a Roller Ösztöndíj Alapra, feleségem és az én nevemben. Anyukám (98 éves!) külön küldi az Ö hozzájárulását. Reméljük munkátok sikeres lesz. (*Fodor Gyula és Erzsébet).* "Köszönettel vettem felhívásotokat egy Roller Kálmán Ösztöndíjalap létrehozására. Örömmel csatlakozom pillanatnyi erőmhöz képest. Kívánom, hogy kezdeményetek sikerrel járjon és egy méltó emléket állítsunk szeretett dékánunk, kedves Kálmán Bácsi tiszteletére.*"(Szalamin Gábor).* "Jó olvasni és hallani, hogy a Soproni Társaság még képes egy ilyen komoly lépésre vállalkozni. Sok sikert és jó szerencsét"

(Tuki, Kenediné, Király Ilona). "Nekem meggyözödésem, hogy Roller Kálmán kiváló diplomáciai munkája, szívós kitartása nélkül amit a Sopron Divizió megteremtésének érdekében tett, a fele sem végzett volna egyetemet az 1956-ban nyugaton maradt hallgatóknak.Pontosan ezért méltán megérdemli, hogy egy ösztöndíj formájában Sopronban emléket állítsunk neki. *(Komlossy József).* "Itt szeretném kifejezni örök hálámat Roller Kálmán dékán úrnak azért, hogy Engem Kanadában befogadott a British Columbiai Egyetem Sopron Diviziója diákjának. 1956-ban nem voltam a soproni egyetem aktív diákja, mert a másodév végén, 1951-ben, akaratom ellenére félbe kellett szakítanom az ottani tanulmányaimat. Amint megtudtam azt, hogy az Erdészeti Egyetem sok diákja és több professzora Kanadába vándorolt a forradalom után, Angliából kapcsolatba léptem Roller dékán úrral és megkértem fogadjon be mint harmadéves diákot. Ö rögtön válaszolt és felvett a Sopron Divizióba. Ez volt az elsö és nagyon szignifikáns kezdete az én hosszú és sikeres karrieremnek Észak Amerikában" *Dr Ifjú Géza..*

A Sopron Alumni ebédeken beszámoltunk, hogy az ösztöndíjalap sikeresen beindult a múlt évben és itt összegezve tájékoztatunk benneteket.A Bizottság és az Alumni határozta alapján a begyüjtött alap 50-50 %-ban lesz megosztva a U.B.C. és a Soproni Egyetem között Az alapösszeg bankszámlán lesz és a kamat 85%-át utalják át az egyetemnek minden év szeptemberében. A pályázó az alsó négy erdész évfolyamról kerül ki. A pályázóknak a kérvényükhöz csatolni kell egy egyoldalas dolgozatot és abban 1956-nak, Roller Kálmánnak és Vancouverbe menekült egyetemnek kell szerepelni. A gyüjtés eredménye eddig CAD 120,000. Célunk, hogy mindkét egyetemnek száz-száz ezer dollárt tudjunk biztosítani, ezért a gyüjtés továbbra is folyik. A célösszegből $80,000 hiányzik, ezért most azok felé irányítjuk kérelmünket, akik eddig valamilyen okból nem adakoztak. A Bizottság kívánsága, hogy az adomány összegétül függetlenül minden adakozónak a neve ott legyen az Alapítványt támogatók listáján. Tehát arra kérünk benneteket, hogy minél elöbb juttassátok el adományaitokat az alul megjelölt címre **(John Baraksó, #912-510 W Hastings, Vancouver, BC, V6B 1L8, Canada)**. A gyüjtést 2008 év végén bezárjuk! Kérjük azokat is akik ebben az évben is megtudják engedni maguknak, hogy hozzájáruljanak e nemes cél eléréséhez. Megértéseteket elöre is köszönjük. Baráti köszöntéssel, Üdv az Erdésznek! Jó Szerencsét!

A Bizottság nevében:

Baraksó János,, Józsa László, Kocsis Tibor és Palkovics János.

Sopron Alumni Scholarship for 2008, in the amount of $730 was awarded to Larissa Karow of Qesnel, BC (principal amount remaining is $74291).

The **Sopron Alumni Fellowship** is yet to be awarded (principal amount on deposit is $61728).

The **Roller Scholarship** is yet to be awarded (principal amount on deposit is $54804)

(A. Szalkai)

Sopron Piknik

25 éve tartottuk első Sopron Piknikünket Szász Pista és Julika Wonnock, BC helyű 'tanyá'-ján. Ez idő alatt megfordult ott, a Sopron Alumni mellett, vallási, politikai és szinművészeti vendégek sokasága és felnőttek szemeink előtt gyerekeink, unokáink több mint egy generációt átivelő sokasága. A magunkkal hozott harapnivaló mellett Szászék egyre gyarapodó 'hozzájárulása' gulyás és bableves, no meg a saját készitésű 'innivaló' formájában, ellátott mindenkit bő választékkal. Isten tartsa meg sokáig e jó szokásokat!

Az idén tartott esemény szerencsésen belefért a délelőtti és esti ésőzés közötti 'résbe', mintha a gondviselés is beleszólt volna. Legidősebb jelenlévőnk Papp Gizi 'néni' volt,, legmesszebbről jöttek Józsa Jóska és Shirley Regina, SK-ból. Ott voltak első alkalommal Szanyi Laci és Gabi, valamint a ritkán látott Kapusztáék. Összességében voltunk talán 60-an. Távollévő Alumni elnökünk nevében felköszöntöttük Pistát ás Julikát a Kocsis Tibi szerkesztett, de Hajdú Csaba által felolvasott szöveggel és átadtuk a Kulacs által készittetett szépen faragott fa plakettet az alkalom emlékéül..*(A Szerk.)*

25. picnic a Szászéknál, augusztus 27

Sopron Alumni unokák érkezése: 2007 április 3.-án **Pintér** László és Marika 4. unokája, **Justin Mathew** Kirsten, 2008 március 27.-én Pintérék 5. unokája, **Kaila Marie** Pintér *(A Szerk.)*

A **Sopron Alumni** azon egyének közössége, akik diákjai vagy oktatói voltak a Soproni Erdőmérnöki Főiskola 1956-ban Kanadába vándorolt részének, ami mint a University of British Columbia, Faculty of Forestry-Sopron Division működött 1957 és 1961 között. Szintén a közösséghez tartoznak azon Sopronban korábban végzett erdőmérnökök, akik szoros kapcsolatot tartanak fenn a csoporttal.

Kapocs - A Sopron Alumni időszakos közleménye.

Szerkesztő: Rétfalvi László, [4646-West 5th Ave, Vancouver, BC, V6R 1S8; Tel/Fax: 604-224-3655; (e-mail: llretfalvi@shaw.ca)]

SOPRON ALUMNI

Adamovich László
Ambach Mihály
Andódy Edit 1932-1993
André Béla
Apt Kamill
Apt Ödön 1901-1990
Apt Ödön
Bajzák Dénes
Bakó József
Bakonyi Nándor
Bakos Tibor
Balatinecz János
Balpataki György
Bándi Péter
Barabás József
Baraksó János
Baranyai József 1922-1974
Bátay János
Báthy István
Bella Imre
Benkő Géza
Benyovits Gyula
Bezerédi Gyula 1926-2005
Bige Zsolt 1924-2005
Boa Sándor
Boda Zoltán
Bódig József 1934-2007
Bogyai Elemér
Bölecz Béla
Boncz Ernő
Bordulák Zoltán
Borovits Ferenc
Borsos Zoltán 1935-1979
Budai Géza 1930-2003
Csányi Elek
Csapó Imre
Császár Rudolf
Cserjesi Antal 1925-2006
Csima István
Csizmadia Ferenc
Csizmazia József
Csizmazia Tibor 1932-1979
Deminger Károly
Dibúz Jenő
Dibúz (Bruckner) Judit
Dobozy Tamás
Domsa Zoltán
Draskóy György
Farkas István 1937-2000
Farkas Mihály
Fazokas Ferenc
Fekete Róbert
Ferdinánd István
Fodor Gyula 1890-1982
Fodor Gyula
Fodor (Tormássy) Erzsébet
Fónagy Sándor
Frey Otto
Fülöpp Zoltán
Fűr Károly
Füstös Árpád 1926-2004
Gáspár József.
Gerencsér László 1914-1976
Gőgös Ferenc 1938-1972
Görgényi Béla
Grátzer Miklós
Grozdits György
Gyöngyösi Sándor
Gyöngyösi (Danczinger) Edit 1937-1989
Háhn Fülöp
Hajdu Csaba
Héder István
Héjja Anna
Héjjas József
Héjjas (Bernsdorfer)Katalin
Herczeg Endre
Hidasi István
Hirczy Béla
Hokhold Ferenc
Homoky István
Horváth Cz.Emil
Horváth István
Horváth Otto 1926-1984
Horváth Sándor
Horváth (Balogh) Izabella
Hudák János 1935-1997
Huszár Károly
Ifjú Géza
Illés István
Jablánczy Sándor 1908-1999
Jagodits (Kundráth) Júlia 1937-1989
Jákóy Endre
Jancsik Károly
Jandó Tibor
Józsa József
Józsa László
Juhász (Gyöngy) Erzsébet
Juhász Gyula 1934-2002
Jutasi Béla 1933-2007
Kafka Péter 1899-†?
Kalmár Lajos
Kercsó (Jagodits) Edit
Kapitány Gyula 1937-2008
Kapuszta József
Kassay Viktor 1933-2005
Kémes József
Kenedi (Király) Ilona
Kerekes József
Kiss-Tóth János 1934-1977
Kiss Gyula
Kiss János
Kiss János
Klíma Imre 1924-2000
Kocsis Tibor
Koczó Mihály
Koller Pál 1894-1972
Koltai István
Komlóssy József
Komondy Gyula
Kondor György
Koós Béla
Korán Zoltán
Kornya Lajos 1917-1979
Kósa Zoltán
Kovács István
Kováts (Erdős) Márta 1934-1967
Kováts Miklós
Kozák Antal
Krajczár Ernő
Krétai Ernő 1933-1995
Kurucz Ferenc
Kurucz János
Leskó György
Leskó (Rácz) Anna
Lovrits (Somogyi-Tóth) Eszter
Magasi László
Major Richárd
Markó Imre
Márkus Gábor 1937-199?
Matolcsi Géza.
Medveczky Lajos 1910-1989
Molnár József
Must (Hankovsky) Éva
Nagy Géza 1933-1991
Nagy (Link) Magda 1930-2006
Nagy Mihály
Nagy Olivér
Nagygyőr Sándor
Németh József
Németh Lajos
Németh László
Németh Zoltán
Noviczky Zoltán 1936-1992
Nyers Ferenc
Ocskó István
Orlóci László
Orlóci (Mihály) Márta
Orosz Iván
Oroszlán József †?
Ötvös Imre
Pál László
Pálffy Csaba 1927-1999
Pálka László 1937-1995
Palkovics János
Pandák László
Papp Ferenc 1901-1967
Pászner László
Pataki István
Péch Gyula
Pendl Ferenc 1933-1998
Pénzes László
Ping Ferenc
Pintér László
Poprádi László
Porpáczy Lehel
Prém Béla
Puskás László
Rab Rudolf 1935-2005
Rabóczi László
Ravai János
Rédey József
Rétfalvi László
Réthy Sándor
Rikli Olga
Roller Kálmán 1913-2004
Rónay Sándor
Ronyecz József 1935-1998
Rupf László
Safranyik László
Salamon Marion 1911-1990
Sebestyén László 1923-1995
Selmeczi György
Simon József
Sinka Gyula
Sivák Béla 1935-2005
Skorka Mihály 1935-1992
Soós József
Spándli Imre
Spuriga István 1934-1977
Szablya János 1924-2005
Szabó György
Szabó Tivadar
Szalamin Gábor
Szalkai András
Szalkai (Somogyi) Eszter
Szamosi Gábor
Szántai Ferenc
Szanyi László
Szármes Kornél
Szász István
Szász (Kubinyi) Júlia
Szauer János
Szauer (Szikszai) Klára 1935-1999
Székessy László
Sziklai Oszkár 1924-1998
Szy Ferenc
Takács József
Takaró László
Tamási Miklós 1936-1994
Tarnócai Károly
Tőgel Gyula 1938-2001
Tolnai István
Tóth Endre
Tóth (Molnár) Erzsébet
Tóth Géza
Tóth János
Tóth József
Tóth Tibor
Tresó Bertalan
Tresó Ferenc
Túrmezei Zoltán
Tuskó Ferenc 1913-1965
Tutunovszky Koszta
Vadai János 1928-2006
Vajas Jenő 1936-2000
Váradi Béla 1932-2003
Váradi (Fejes) Mária
Varga Pál
Vári Miklós
Veres Gábor
Veres Sándor 1927-1998
Vető László
Viszlai (Delkin)Éva
Viszlai János
Vlaszaty Ödön
Weidinger Imre
Witt Lajos 1898-1994
Zoltay Endre 1935-2006

Akik elmentek, de el nem szakadtak,
Kanadában is magyarok maradtak,
Akik meggyőztek egy messzi világot,
De ma sem mások: soproni diákok,
Az ősi otthont, az Akademiát,
Szívből köszöntik: Vivát! Vivát! Vivát!

Vargha Domokos